

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา สังกัดองค์ปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเป็นกรอบแนวทางการศึกษา ดังนี้

1. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นกับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน
 - 1.1 ความเป็นมาของการจัดการศึกษาขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น
 - 1.2 วิสัยทัศน์ ภารกิจ และวัตถุประสงค์การจัดการศึกษาท้องถิ่น
 - 1.3 นโยบายการจัดการศึกษาขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น
 - 1.4 การบริหารจัดการด้านการศึกษาขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น
 - 1.5 ข้อมูลทั่วไปของโรงเรียนสังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น
 - 1.6 การบริหารจัดการด้านการศึกษาขั้นพื้นฐานขององค์การปกครองส่วน

ท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม

2. แนวคิดเกี่ยวกับหลักสูตร

- 2.1 ความหมายของหลักสูตร
- 2.2 ความสำคัญของหลักสูตร
- 2.3 องค์ประกอบของหลักสูตร
- 2.4 การพัฒนาหลักสูตร
- 2.5 การนำหลักสูตรไปใช้

3. การบริหารจัดการหลักสูตร

- 3.1 หลักสูตรสถานศึกษา
- 3.2 การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา
- 3.3 การพัฒนาและการใช้หลักสูตรสถานศึกษา
- 3.4 การส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาและการใช้หลักสูตรสถานศึกษา
- 3.5 การกำกับ ดูแลคุณภาพหลักสูตรสถานศึกษา

4. บทบาทผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา

- 4.1 บทบาทผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา
- 4.2 ผู้บริหารสถานศึกษา
- 4.3 ครูผู้สอน
- 4.4 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 5.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 5.2 งานวิจัยต่างประเทศ
6. กรอบแนวคิดในการวิจัย

1. องค์ประกอบส่วนท้องถิ่นกับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.1 ความเป็นมาของการจัดการศึกษาขององค์ประกอบส่วนท้องถิ่น

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2547 : 1-2) กล่าวถึงการจัดการศึกษาของประชาชนในอดีต เริ่มต้นจัดการศึกษาแบบนานาอารยะประเทศของยุโรปเริ่มเมื่อ พ.ศ. 2414 ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดตั้งโรงเรียนแห่งแรกขึ้นในพระบรมมหาราชวัง และในปี พ.ศ. 2427 ได้จัดตั้งโรงเรียนสำหรับราษฎร แห่งแรกที่วัด มหรรณพาราม เพื่อรับผิดชอบในการจัดการศึกษาของประเทศ ต่อมาได้รับการยกฐานะขึ้นเป็นกระทรวงศึกษาธิการในปัจจุบัน

หลังจากที่ได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองมาเป็นระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขแล้ว การบริหารประเทศได้เริ่มขยายตัวไปสู่ท้องถิ่นมากขึ้น เป็นการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่น ได้มีสิทธิและหน้าที่ในการบริหารกิจการของท้องถิ่นในรูปแบบการปกครองท้องถิ่นต่างๆ กันเช่น ได้ตราพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2478 กำหนดให้เทศบาล มีหน้าที่จัดการศึกษา เพื่อให้ราษฎรได้รับการศึกษาอบรมเข้าไว้ด้วย ดังนั้น หน้าที่ในการจัดการศึกษาของท้องถิ่นจึงได้ตกอยู่ในความดูแลรับผิดชอบขององค์ประกอบส่วนท้องถิ่นนั้นๆ และให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. 2478 กำหนดให้มีการโอนโรงเรียนและทรัพย์สินของ โรงเรียนมาเป็นของเทศบาลทั้งหมดหากท้องถิ่นใดมีปริมาณโรงเรียนไม่เพียงพอ ก็ให้เทศบาลจัดตั้งเพิ่มขึ้น และดำรงโรงเรียนประถมศึกษาเหล่านั้นด้วยเงินรายได้ของเทศบาลเอง จากผลของพระราชบัญญัติสองฉบับดังกล่าว รัฐบาลในสมัยนั้นจึงได้ตราพระราชกฤษฎีกามอบอำนาจการจัดการประถมศึกษา ในเขตเทศบาลให้เทศบาลรับไป

ดำเนินการเมื่อ พ.ศ. 2479 และเทศบาลได้รับโอนโรงเรียนเทศบาลมาดำเนินการครั้งแรก เมื่อ พ.ศ. 2480 การโอนโรงเรียนเทศบาลมาดำเนินการครั้งนี้ เทศบาลได้รับโอนมาทั้งหมด คือ โรงเรียน กิจการของโรงเรียน ทรัพย์สิน และครูซึ่งเดิมเป็นครูประจำบาลอยู่ที่ให้ครูโอนมาเป็นพนักงานเทศบาลด้วย การโอนการประถมศึกษามาอยู่กับเทศบาลในระยะนั้นประสบปัญหาต่างๆ มาก งบประมาณของเทศบาลมีจำนวนน้อย ทำให้การศึกษาของเทศบาลไม่ก้าวหน้าเท่าที่ควร จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2486 จึงได้มีการโอนการศึกษาของเทศบาลไปอยู่กับกระทรวง ศึกษาธิการอีกครั้งหนึ่ง

พ.ศ. 2504 รัฐบาลจึงได้โอนการประถมศึกษาในเขตเทศบาล ไปให้เทศบาลรับผิดชอบอีกครั้งหนึ่ง โดยมีแนวทางปฏิบัติ คือ

1. ให้กระทรวงมหาดไทย ควบคุมดูแลการจัดการศึกษาในเขตเทศบาล
2. ส่งเสริมให้เทศบาลพยายามรับโอน โรงเรียนประจำบาลไปดำเนินการให้มากที่สุดเว้นแต่โรงเรียนที่กระทรวงศึกษาธิการขอสงวนไว้ปรับปรุงในทางวิชาการ และเป็นตัวอย่างเท่านั้น
3. กระทรวงศึกษาธิการ ควรจ่ายเงินอุดหนุนเป็นการช่วยเหลือการศึกษาในเขตเทศบาลอาจคำนวณเป็นรายหัวนักเรียน

ในปี 2515 ได้มีการรวมเทศบาลนครกรุงเทพและธนบุรีเข้าด้วยกัน เป็นหน่วยราชการบริหารส่วนท้องถิ่นนครหลวง และให้โรงเรียนและข้าราชการครูอยู่ในสังกัด กรุงเทพมหานคร

ต่อมาในปี พ.ศ. 2521 ได้มีการจัดตั้งเมืองพัทยาขึ้นเป็นหน่วยราชการบริหารส่วนท้องถิ่นอีกรูปแบบหนึ่งและให้โอนโรงเรียน ข้าราชการ ลูกจ้างของโรงเรียนประจำบาลขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในเขตเมืองพัทยามาสังกัดเมืองพัทยา

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2548 : 5) ได้กล่าวถึงการถ่ายโอนการศึกษาในปัจจุบันไว้ดังนี้ ในปีพ.ศ. 2542 มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เมื่อวันที่ 19 สิงหาคม 2542 หมวดที่ 5 ส่วนที่ 2 การบริหารและการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มาตรา 41 ท้องถิ่นมีสิทธิจัดการศึกษาระดับใดระดับหนึ่งหรือทุกระดับตามความพร้อมความเหมาะสมและความต้องการภายในท้องถิ่น มาตรา 42 ให้กระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการศึกษา และมีหน้าที่ในการส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้สามารถจัดการศึกษาได้สอดคล้องกับนโยบายและได้มาตรฐานการศึกษา และในวันที่ 1 พฤศจิกายน

2542 มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มาตรา 16, 17, 18, 19 กำหนดให้เทศบาล เมืองพัทยา องค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัด กรุงเทพมหานคร มีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง ซึ่งการจัดการศึกษาเป็นการจัดบริการสาธารณะอย่างหนึ่งที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกประเภทจะต้องดำเนินการ

ปี พ.ศ. 2543 คณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น(กกถ.) ได้แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และจัดทำแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เสนอคณะรัฐมนตรีและประกาศใช้เมื่อ 2 ธันวาคม 2543 และจัดทำแผนปฏิบัติการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเสนอคณะรัฐมนตรีและประกาศใช้เมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2545

ปี พ.ศ. 2547 กระทรวงศึกษาธิการได้ออกกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินความพร้อมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2547 เมื่อวันที่ 29 กันยายน 2547

ในปี พ.ศ. 2549 เป็นปีแรกที่มีการถ่ายโอนสถานศึกษาโดยให้เป็นความสมัครใจของทั้งสองฝ่าย โดยฝ่ายสถานศึกษาจะประกอบด้วยความสมัครใจของคณะกรรมการสถานศึกษาและความสมัครใจของผู้บริหารสถานศึกษากับครู การเสนอความสมัครใจดังกล่าวจะต้องกระทำก่อนที่การประเมินความพร้อมจะแล้วเสร็จ ในปีแรกมีการกำหนดจำนวนสถานศึกษาที่จะถ่ายโอนไว้ตามที่คณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเสนอเพื่อเป็นการนำร่องและเพื่อการติดตามประเมินผล ดังนี้

1. องค์การบริหารส่วนจังหวัด รับโอนได้ไม่เกิน 3 โรง โดยแบ่งออกเป็นระดับมัธยมศึกษาศึกษาตอนปลายไม่เกิน 1 โรง และอีก 2 โรง อาจเป็นระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ประถมศึกษา หรือโรงเรียนขยายโอกาส
2. เมืองพัทยาและเทศบาลที่เคยจัดการศึกษารับโอนได้ไม่เกิน 2 โรง ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ประถมศึกษา หรือโรงเรียนขยายโอกาส
3. เทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล ที่ไม่เคยจัดการศึกษารับโอนได้ไม่เกิน 1 โรงในระดับประถมศึกษา

4. กรุงเทพมหานคร กระทรวงศึกษาธิการ และ กกถ. ร่วมกันพิจารณาจำนวนสถานศึกษาที่จะรับถ่ายโอน โดยคำนึงถึงนิยามสถานศึกษาพิเศษที่ได้กำหนดไว้แล้วด้วย

กรณีที่สถานศึกษาใดมีความพร้อมและสมัครใจโอน ไปอยู่กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยินดีรับโอนสถานศึกษาดังกล่าว นอกเหนือจากจำนวนดังกล่าวข้างต้นให้สถานศึกษาและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทำความเข้าใจตกลงเพื่อเป็นหลักฐานยืนยันให้ กกถ. พิจารณาเป็นราย ๆ ไป

ดังนั้น การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงอยู่ในกำกับดูแลควบคุมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตลอดมาจนปัจจุบันนี้ ซึ่งเป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) มาตรา 41 ที่ได้กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิจัดการศึกษาในระดับใดระดับหนึ่งหรือทุกระดับตามความเหมาะสมและความต้องการของท้องถิ่น

1.2 วิสัยทัศน์ ภารกิจ และวัตถุประสงค์การจัดการศึกษาท้องถิ่น

1.2.1 วิสัยทัศน์

สำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่น (2544 : 2) กล่าวถึงวิสัยทัศน์ของการจัดการศึกษาในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2545-2559 ไว้ว่า จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและศักยภาพคนในท้องถิ่นให้มีคุณลักษณะที่สามารถบูรณาการวิถีชีวิตให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของสังคมและประเทศชาติตามหลักการแห่งการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น

1.2.2 ภารกิจจัดการศึกษาท้องถิ่น

สำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่น(2544 : 2-3) กล่าวถึงภารกิจการจัดการศึกษาในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2545-2559 ไว้ว่า

1) การจัดการศึกษาปฐมวัย

เป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งพัฒนาความพร้อมแก่เด็กตั้งแต่แรกเกิดถึงก่อนการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้เด็กปฐมวัยได้รับการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย จิตใจ

อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เต็มตามศักยภาพและมีความพร้อมในการเข้ารับการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2) การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

เป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งพัฒนาและวางรากฐานชีวิต การเตรียมความพร้อมของเด็ก ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ นุคลิกภาพ และสังคม ให้ผู้เรียนได้พัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ความรู้ความสามารถขั้นพื้นฐาน รวมทั้งให้สามารถค้นพบความต้องการ ความสนใจความถนัดของตนเองด้านวิชาการ วิชาชีพ ความสามารถในการประกอบการทำงานอาชีพ และทักษะทางสังคม โดยให้ผู้เรียนมีความรู้คู่คุณธรรมและมีความสำนึกในความเป็นไทย

3) การจัดบริการให้ความรู้ด้านอาชีพ

เป็นการจัดบริการและหรือส่งเสริมสนับสนุน พัฒนาความรู้ทักษะในการประกอบอาชีพแก่ประชาชน รวมทั้งการรวมกลุ่มผู้ประกอบการอาชีพเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

4) การจัดการส่งเสริมกีฬา นันทนาการและกิจกรรมเด็กเยาวชน

เป็นการจัดและส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานด้านการกีฬา นันทนาการ กิจกรรมเด็กและเยาวชน แก่เด็กและเยาวชน ประชาชนทั่วไปอย่างหลากหลาย

5) การดำเนินงานด้านการศาสนา ศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น

เป็นการดำเนินงานด้านกิจกรรมส่งเสริม สนับสนุน อนุรักษ์ ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยเฉพาะกิจกรรมที่เน้นเอกลักษณ์ความเป็นไทยและท้องถิ่น

1.2.3 วัตถุประสงค์การจัดการศึกษาท้องถิ่น

สำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่น (2544 : 3-5) กล่าวถึงวัตถุประสงค์การจัดการศึกษาในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2545-2559 ไว้ว่า

1) เพื่อให้เด็กปฐมวัย ได้รับการส่งเสริมพัฒนาการและเตรียมความพร้อมทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม สติปัญญา ให้มีความพร้อมที่จะเข้ารับการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2) เพื่อให้เด็กที่มีอายุอยู่ในเกณฑ์การศึกษาขั้นพื้นฐานทุกคนในเขตความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้รับการบริการการศึกษาขั้นพื้นฐานครบตามหลักสูตรอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน

3) เพื่อพัฒนาการดำเนินการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้มีคุณภาพ ประสิทธิภาพ บรรลุเป้าหมาย วัตถุประสงค์ เป็นไปตามมาตรฐานที่รัฐกำหนด และตรงตามความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น โดยมุ่งพัฒนาให้เกิดความสมดุลทั้งทางด้านปัญญา จิตใจ ร่างกาย สังคม ระดับความคิด ค่านิยม และพฤติกรรม ซึ่งเน้นวิธีการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีความหลากหลายและให้ผู้เรียนเป็นสำคัญ

4) เพื่อให้การจัดการศึกษาของท้องถิ่น ดำเนินการตามความต้องการและคำนึงถึงการมีส่วนร่วมการสนับสนุนของบุคคล ครอบครัว ชุมชน เอกชน องค์กร ชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และประชาชนในท้องถิ่น ในการจัดการศึกษาทุกระดับตามศักยภาพและความสามารถของท้องถิ่น

5) เพื่อส่งเสริมให้เด็กและเยาวชน และประชาชนในท้องถิ่น ได้ออกกำลังกายและฝึกฝนกีฬา ร่วมกิจกรรมนันทนาการ และกิจกรรมพัฒนาเยาวชน เพื่อพัฒนาให้เป็นคนที่มีคุณภาพ ทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา จิตใจ และสังคม โดยมีความตระหนักในคุณค่าของการกีฬา นันทนาการ และปรับเปลี่ยนพฤติกรรม เด็ก เยาวชน ไปในแนวทางที่ถูกต้อง ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

6) เพื่อให้ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนในการสร้างและพัฒนาอาชีพเพื่อคุณภาพชีวิต โดยเฉพาะในกลุ่มผู้ขาดโอกาส ผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการทุพพลภาพ ซึ่งเป็นการส่งเสริม สนับสนุนการประกอบอาชีพ ให้มีงานทำไม่เป็นภาระแก่สังคม

7) เพื่อบำรุงการศาสนาและอนุรักษ์ บำรุงรักษาศิลปะ วัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น มีความภาคภูมิใจในเอกลักษณ์ความเป็นไทย

1.3 นโยบายการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและศักยภาพคนในท้องถิ่นให้มีคุณลักษณะที่สามารถบูรณาการ วิถีชีวิตให้สอดคล้องกับสภาพความต้องการ ของสังคมและประเทศชาติ ตามหลักแห่งการปกครองตนเอง สำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่น ได้กำหนด

แนวนโยบายการจัดการศึกษาในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ระยะ 15 ปี (พ.ศ.2545-2559)
(สำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่น. 2544 : 2-25) ไว้ดังนี้

1.3.1 นโยบายด้านความเสมอภาคของโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

เร่งรัดจัดการศึกษาให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการเข้ารับ
บริการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่น้อยกว่าสิบสองปีให้ได้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บ
ค่าใช้จ่าย

ส่งเสริม สนับสนุน ให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชนเอกชน
องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นในท้องถิ่น
มีสิทธิและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

เป้าหมาย

1) จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในระดับใดระดับหนึ่งหรือทุกระดับตาม
ความพร้อม ความเหมาะสม และความต้องการภายในท้องถิ่น โดยจัดการศึกษาได้ทั้ง 3
รูปแบบ คือ การศึกษาในระบบการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

2) เด็กในเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับทุกคนได้รับการศึกษา

3) เด็กที่จบการศึกษาภาคบังคับมีโอกาสได้ศึกษาต่อในระดับ

การศึกษาขั้นพื้นฐาน

4) บุคคลที่ได้รับการศึกษาไม่ถึงระดับการศึกษาภาคบังคับ และ
การศึกษาขั้นพื้นฐานต้อง ได้รับ โอกาส เข้ารับบริการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

5) มีระบบบริหารหรือการประสาน ให้ผู้พิการและผู้ด้อยโอกาสได้รับ
บริการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นกรณีพิเศษ ตามศักยภาพที่จะเรียน ได้

6) ส่งเสริมและสนับสนุนบุคคลที่มีความสามารถพิเศษให้ได้รับ
การศึกษาด้วยรูปแบบที่เหมาะสม

มาตรการ

1) จัดให้มีบริการการศึกษาขั้นพื้นฐาน การอาชีวศึกษา การฝึกอบรม
วิชาชีพ ให้ได้ตามความเหมาะสมและความต้องการภายในท้องถิ่น

2) จัดการศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยให้มีการเทียบโอนผลการเรียน
ตามที่กฎหมายกำหนด

3) เร่งรัดให้บิดา มารดา หรือผู้ปกครอง ได้ส่งบุตรหรือบุคคลในความดูแล ได้เข้ารับการศึกษาระดับมัธยมศึกษา และนอกเหนือจากการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ตามความพร้อมของครอบครัว

4) ส่งเสริม สนับสนุน บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ให้มีความรู้ความสามารถในการอบรมเลี้ยงดู ให้การศึกษาแก่บุตร บุคคลที่อยู่ในความรับผิดชอบดูแล และสามารถจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ตามที่ต้องการและความเหมาะสม

5) จัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสาร และการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพหรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแลหรือผู้ด้อยโอกาส มีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ

6) จัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความสามารถพิเศษด้วยรูปแบบที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงความสามารถของบุคคลนั้น

1.3.2 นโยบายด้านการจัดการศึกษาปฐมวัย

จัดการศึกษาให้เด็กปฐมวัยได้เข้ารับบริการทางการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ ส่งเสริมสนับสนุนให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น ในท้องถิ่น มีสิทธิและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาปฐมวัย

เป้าหมาย

1) เด็กปฐมวัยได้รับการพัฒนาเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนเข้ารับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2) บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นในท้องถิ่น มีสิทธิและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาปฐมวัย

มาตรการ

1) จัดการศึกษาปฐมวัยในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย โรงเรียนหรือศูนย์การเรียน

2) ดำเนินการและหรือส่งเสริม สนับสนุน บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชนเอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ให้มีความรู้ ความสามารถในการอบรมเลี้ยงดูให้การศึกษาแก่บุตร บุคคลที่อยู่ในความดูแลรับผิดชอบ ให้ได้รับการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม สติปัญญา จริยธรรม และสามารถจัดการศึกษาปทุมวัยได้ตามที่ต้องการและเหมาะสม

1.3.3 นโยบายด้านคุณภาพมาตรฐานการศึกษา

พัฒนาคุณภาพและมาตรฐาน และจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับและประเภทการศึกษา

เป้าหมาย

- 1) มีการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาเพื่อเข้าสู่มาตรฐานชาติ
- 2) ดำเนินการประกันคุณภาพภายใน และให้จัดทำรายงานประจำปี เสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชนทุกปี
- 3) สถานศึกษาเตรียมรับการประเมินคุณภาพภายนอกครั้งแรก ภายใน 19 สิงหาคม 2548 และอย่างน้อย 1 ครั้ง ในทุก 5 ปี นับแต่การประเมินครั้งสุดท้าย

มาตรการ

- 1) จัดทำเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา โดยความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและสถานศึกษา เพื่อกำหนดเป้าหมาย คุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรฐานชาติ
- 2) ให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษา จัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในเพื่อรองรับระบบการประกันคุณภาพภายนอกตามระบบประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่กำหนด
- 3) สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการประกันคุณภาพการศึกษาให้กับบุคลากรหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1.3.4 นโยบายด้านระบบบริหารและการจัดการศึกษา

จัดระบบบริหารและการจัดการทางการศึกษาให้สอดคล้องกับระบบการจัดการศึกษาของชาติอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยมีเอกภาพในเชิงนโยบาย มี

ความหลากหลายในการปฏิบัติ อีกทั้งมีความพร้อมในการดำเนินการจัดการศึกษา และส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของท้องถิ่น การกำหนดนโยบายและแผนการจัดการศึกษา ให้คำนึงถึงผลกระทบต่อจัดการศึกษาของเอกชนหรือรับฟังความคิดเห็นของเอกชนและประชาชนประกอบการพิจารณาด้วย

เป้าหมาย

- 1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความพร้อมในการรับการถ่ายโอนการจัดการศึกษาจากรัฐและดำเนินการจัดการศึกษา
 - 2) จัดการศึกษาท้องถิ่นให้สอดคล้องกับระยะเวลาและเงื่อนไขที่ระบุไว้ในกฎหมาย ทั้งนี้ ให้คำนึงถึงผลกระทบต่อจัดการศึกษาเอกชน โดยรับฟังความคิดเห็นของเอกชนและประชาชนประกอบการพิจารณาด้วย
 - 3) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและสถานศึกษาดำเนินการจัดการศึกษาในรูปแบบคณะกรรมการ
 - 4) สถานศึกษามีอิสระในการดำเนินการบริหารและจัดการศึกษา
- มาตรการ
- 1) มีการเตรียมความพร้อมในการรับการถ่ายโอนการจัดการศึกษาจากรัฐและดำเนินการจัดการศึกษาอย่างทั่วถึง มีคุณภาพ มาตรฐาน ตามศักยภาพ ความพร้อมและความต้องการของท้องถิ่น โดยได้รับการประสานและส่งเสริม สนับสนุน จากกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุข และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเอง
 - 2) ปรับปรุง แก้ไขข้อบังคับ ระเบียบ ประกาศ คำสั่ง และเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายให้เอื้อต่อการบริหารจัดการศึกษาท้องถิ่น และสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 โดยไม่กระทบต่อจัดการศึกษาของเอกชน
 - 3) ให้มีคณะกรรมการพัฒนาการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีหน้าที่ให้ข้อมูลและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
 - 4) ให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อทำหน้าที่กำกับและส่งเสริมสนับสนุนกิจการของสถานศึกษา ประกอบด้วยผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่าของสถานศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิ และให้ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกรรมการและเลขานุการ

5) ส่งเสริมและสนับสนุนให้สถานศึกษามีอิสระในการดำเนินการบริหารและจัดการศึกษา

1.3.5 นโยบายด้านครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา

วางแผนงานบุคคลเพื่อใช้ในการประสานข้อมูลและเป็นข้อมูลในการนำเสนอพิจารณาสรรหาบุคลากร พร้อมทั้งมีการประเมินผลการปฏิบัติงาน การพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง โดยมีสิทธิประโยชน์ สวัสดิการ ค่าตอบแทน เพียงพอและเหมาะสมกับคุณภาพและมาตรฐานวิชาชีพชั้นสูง

เป้าหมาย

- 1) มีการวางแผนงานบุคคลทางการศึกษาตามความต้องการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและสถานศึกษาตามเกณฑ์ที่กำหนด
- 2) ครู คณาจารย์ บุคลากรทางการศึกษา ได้รับการส่งเสริมและพัฒนาให้มีคุณภาพและมาตรฐานเป็นไปตามกฎหมาย
- 3) มีการประเมินผลการปฏิบัติงานของครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา

มาตรการ

- 1) ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดให้มีบุคลากรผู้รับผิดชอบงานด้านการศึกษา
- 2) ให้สถานศึกษามีส่วนร่วมในการวางแผนบุคคลทางการศึกษา ตามความต้องการและตามเกณฑ์ที่กำหนด
- 3) จัดสรรทรัพยากรในการส่งเสริมพัฒนาครู คณาจารย์ บุคลากรทางการศึกษาและหรือมีการจัดตั้งกองทุนเพื่อส่งเสริมงานที่ริเริ่มสร้างสรรค์ และหรือผลงานดีเด่น และเป็นรางวัลเชิดชูเกียรติ
- 4) จัดทำเกณฑ์และดำเนินการประเมินผลการปฏิบัติงานของครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง
- 5) จัดตั้งชมรมหรือองค์กรวิชาชีพครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา เพื่อร่วมกันพัฒนาวิชาชีพ ให้เป็นไปตามมาตรฐานและจรรยาบรรณ

6) ระดมทรัพยากรบุคคลในชุมชนให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยนำประสบการณ์ความรู้ ความชำนาญ และภูมิปัญญาท้องถิ่นของบุคคลดังกล่าวมาใช้ เพื่อให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษาและยกย่องเชิดชูผู้ที่ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษา

1.3.6 นโยบายด้านหลักสูตร

ให้สถานศึกษาจัดทำรายละเอียด สาระหลักสูตรแกนกลางและสาระหลักสูตรท้องถิ่น ที่เน้นความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย โดยให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองดีของสังคมและชาติ โดยคำนึงถึงความเป็นมาทางประวัติศาสตร์

เป้าหมาย

1) การจัดทำหลักสูตรและสาระการเรียนรู้ จะต้องมีความหลากหลาย และถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด

2) สถานศึกษาจัดทำสาระหลักสูตรแกนกลางของการศึกษาระดับพื้นฐาน โดยคำนึงถึงความเป็นไทย และความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การดำรงชีวิต การประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อการเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

3) สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นและสาระการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางของรัฐ โดยคำนึงถึงสภาพปัญหาในชุมชน สังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อการเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคมของแต่ละท้องถิ่น

มาตรการ

1) ให้สถานศึกษากำหนดรายละเอียดสาระของหลักสูตรแกนกลาง และสาระของหลักสูตรท้องถิ่นให้มีความต่อเนื่อง หลากหลาย ซึ่งจะต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้โดยถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด

2) สถานศึกษาจะต้องจัดให้มีการเทียบโอนผลการเรียนตามหลักสูตร ที่ผู้เรียนสะสมไว้ในระหว่างรูปแบบเดียวกันหรือต่างรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นผลการเรียนจาก

สถานศึกษาเดียวกันหรือไม่ก็ตาม รวมทั้งจากการเรียนรู้นอกระบบ ตามอัธยาศัย การฝึกอาชีพ หรือจากประสบการณ์ทำงาน

- 3) สถานศึกษาจัดทำรายละเอียดสาระของหลักสูตรแกนกลางที่มุ่งพัฒนาคนให้มีความสมดุล ทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดีงาม และความรับผิดชอบต่อสังคม โดยมีรายละเอียดสาระการเรียนรู้ในเรื่องต่อไปนี้
- 4) ความรู้เกี่ยวกับตนเอง และความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน ชาติและสังคมโลก รวมถึงความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสังคมไทยและระบบการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
- 5) ความรู้และทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์ เรื่องการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน
- 6) ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา
- 7) ความรู้และทักษะด้านคณิตศาสตร์ และด้านภาษา เน้นการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง
- 8) ความรู้ และทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข
- 9) สถานศึกษาจัดทำสาระหลักสูตรท้องถิ่นในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาและความต้องการในชุมชน สังคมและภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ รวมถึงสาระความรู้เกี่ยวกับตนเอง และความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของสังคมไทย และการปกครองท้องถิ่นในระบอบประชาธิปไตย
- 10) จัดเนื้อหาสาระการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล
- 11) สถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัด ติดตามประเมินผลการนำหลักสูตรไปใช้อย่างต่อเนื่องและร่วมปรับปรุงแก้ไขให้เป็นไปตามที่กำหนด
- 12) พัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่องเพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และวิทยาการในบริบทของสังคมไทย

1.3.7 นโยบายด้านกระบวนการเรียนรู้

จัดกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนทุกคนมีจิตสำนึกในความเป็นไทยและสามารถเรียนรู้พัฒนาตนเองได้ โดยถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด การจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติเต็มตามศักยภาพให้เป็นการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา

เป้าหมาย

- 1) การจัดการศึกษาเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรมกระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละรูปแบบและระดับการศึกษา
- 2) ผู้เรียนได้รับการศึกษาตามความสนใจ ความถนัด โดยเรียนรู้จากการผสมผสานสาระความรู้ เรียนรู้พร้อมกันระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน เป็นการเรียนรู้ทุกรูปแบบทุกสถานที่จากประสบการณ์จริง โดยสามารถคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น และประยุกต์ความรู้มาใช้ในการดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข
- 3) ผู้สอนมีการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน

มาตรการ

- 1) สถานศึกษาจัดการศึกษาแบบบูรณาการ โดยให้ความสำคัญทั้งด้านความรู้ คุณธรรมและกระบวนการเรียนรู้ให้เหมาะสมตามระดับการศึกษา
- 2) จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล
- 3) ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา
- 4) จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง
- 5) จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา

6) จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้น ได้ตลอดเวลาทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

7) ให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียน โดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรมและการทดสอบควบคู่ไปในกระบวนการเรียนการสอนตามความเหมาะสมของแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา

8) ให้สถานศึกษาใช้วิธีการที่หลากหลายในการจัดสรร โอกาสการเข้าศึกษาต่อ และให้นำผลการประเมินผู้เรียนมาใช้ประกอบการพิจารณาด้วย

9) ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชนเพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูลข่าวสาร รู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนาความร่วมมือระหว่างชุมชน

10) ให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน ในแต่ละระดับการศึกษา

11) ส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ

1.3.8 นโยบายด้านทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา

ระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ทั้งด้านงบประมาณ การเงิน ทรัพย์สินในประเทศจากรัฐ บุคคล องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ สถาบันสังคมอื่นและต่างประเทศ มาใช้จัดการศึกษาและจัดสรรงบประมาณให้กับการศึกษาในฐานะที่มีความสำคัญสูงสุดต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

เป้าหมาย

- 1) จัดระบบและหรือวางแผนการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษาจากเงินงบประมาณ ทรัพย์สินและทรัพยากรที่ได้รับการสนับสนุนในประเทศจากภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน องค์กร สถาบัน รวมทั้งจากต่างประเทศ และภาษีเพื่อการศึกษาในอัตราส่วนที่เหมาะสมของงบประมาณทั้งหมดในปีงบประมาณนั้น ๆ
- 2) ส่งเสริม สนับสนุน ปรองดองให้มีการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา

มาตรการ

- 1) จัดสรรงบประมาณและทรัพยากรทางการศึกษาอื่นเป็นพิเศษให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความจำเป็นในการจัดการศึกษา สำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษแต่ละกลุ่ม โดยคำนึงความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษาและความเป็นธรรม
- 2) สนับสนุนงบประมาณเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินการและงบลงทุนให้สถานศึกษาตามนโยบายแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติและภารกิจของสถานศึกษา โดยให้มีอิสระในการบริหารงบประมาณและทรัพยากรทางการศึกษา ทั้งนี้ ให้คำนึงถึงคุณภาพและความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา
- 3) สนับสนุนเงินอุดหนุนการศึกษาที่จัด โดยบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ตามความเหมาะสมและความจำเป็น
- 4) สนับสนุนเงินอุดหนุนทั่วไปเป็นค่าใช้จ่ายรายบุคคลที่เหมาะสมแก่ผู้เรียนการศึกษาระดับมัธยมศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัด โดยรัฐให้เท่าเทียมกัน
- 5) จัดสรรทุนการศึกษาในรูปแบบของกองทุนกู้ยืมให้แก่ผู้เรียนที่มาจากครอบครัวที่มีรายได้น้อยตามความเหมาะสมและความจำเป็น
- 5) จัดตั้งกองทุนเพื่อพัฒนาการศึกษาในท้องถิ่น
- 6) จัดสรรงบประมาณและจัดตั้งกองทุนพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา
- 7) ให้มีระบบการตรวจสอบ ติดตาม และประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลการใช้จ่ายงบประมาณการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับหลักการศึกษ แนวทางจัดการศึกษาและคุณภาพมาตรฐานการศึกษา โดยหน่วยงานภายในขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือหน่วยงานอื่นที่มีหน้าที่ตรวจสอบภายนอก

8) ให้ระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา โดยอาจจัดเก็บภาษีเพื่อการศึกษาได้ตามความเหมาะสม ทั้งนี้ให้เป็นไปตามกฎหมายกำหนด

9) สนับสนุนให้บุคคล ครอบครัวยุวมชน องค์กรชุมชน เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา โดยเป็นผู้จัดและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา บริจาคทรัพย์สินและทรัพยากรอื่นให้สถานศึกษาสามารถและมีส่วนร่วมรับภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษาตามความเหมาะสมและความจำเป็น

10) ส่งเสริมและให้แรงจูงใจในการระดมทรัพยากรต่าง ๆ โดยการสนับสนุน การอุดหนุนและใช้มาตรการลดหย่อน หรือยกเว้นภาษีตามความเหมาะสมและความจำเป็น ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด

1.3.9 นโยบายด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการผลิตและพัฒนาแบบเรียนเอกสารทางวิชาการ สื่อสิ่งพิมพ์อื่น วัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาอื่น โดยเร่งรัดพัฒนาขีดความสามารถในการผลิต จัดให้มีเงินสนับสนุน การผลิตและมีแรงจูงใจในการผลิต รวมถึงการพัฒนาและการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ตลอดจน การสื่อสารทุกรูปแบบ สื่อตัวนำและโครงสร้างพื้นฐานอื่นที่จำเป็นต่อการส่งวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ วิทยุโทรคมนาคม และการสื่อสารในรูปแบบอื่น

เป้าหมาย

1) พัฒนาคณาจารย์ คณาจารย์ และบุคคลทางการศึกษา ให้มีความรู้ความสามารถ ทักษะในการผลิต พัฒนา และประยุกต์ใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาอย่างเหมาะสม คู่คุณค่าเกิดประโยชน์สูงสุด

2) ผู้เรียนได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

3) มีคลื่นความถี่ สื่อตัวนำ และโครงสร้างพื้นฐานอื่นที่จำเป็นต่อการส่งวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ วิทยุโทรคมนาคม และการสื่อสารในรูปแบบอื่น เพื่อใช้ประโยชน์สำหรับการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย การทะนุบำรุงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมตามความจำเป็น

4) มีการระดมทุนเพื่อจัดตั้งกองทุนพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีเพื่อ

การศึกษา

มาตรการ

1) พัฒนาบุคลากรทั้งด้านผู้ผลิต และผู้ใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อให้มีความรู้ ความสามารถและทักษะในการผลิต รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม มีคุณภาพและประสิทธิภาพ

2) พัฒนาขีดความสามารถผู้เรียนในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อให้มีความรู้และทักษะเพียงพอที่จะใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

3) ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนา การผลิตและการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา รวมทั้งการติดตามตรวจสอบ และประเมินผลการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อให้เกิดการใช้ที่คุ้มค่าและเหมาะสมกับกระบวนการเรียนรู้

4) จัดให้มีคลังความรู้ สื่อตัวนำและ โครงสร้างพื้นฐานอื่นที่จำเป็นต่อการส่งวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ วิทยุโทรคมนาคม และการสื่อสารในรูปแบบอื่น เพื่อใช้ประโยชน์สำหรับการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย การทะนุบำรุงศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมตามความจำเป็น

5) จัดตั้งกองทุนพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาจากเงินอุดหนุนของรัฐ ค่าสัมปทานและผลกำไร ที่ได้จากการดำเนินกิจการด้านสื่อสารมวลชน เทคโนโลยีสารสนเทศ และโทรคมนาคมจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรประชาชน รวมทั้งให้มีการลดอัตราค่าบริการเป็นพิเศษในการใช้เทคโนโลยีดังกล่าว เพื่อการพัฒนาคนและสังคม

6) จัดตั้งศูนย์เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ทำหน้าที่ส่งเสริม สนับสนุน ประสาน ดูแลให้บริการทางเทคโนโลยี เสนอนโยบายแผนส่งเสริมและประสานการวิจัย การพัฒนาและการประยุกต์ใช้ รวมทั้งการประเมินคุณภาพและประสิทธิภาพของการผลิตและการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

1.3.10 นโยบายด้านการส่งเสริมกีฬา นันทนาการ และกิจกรรมเด็กเยาวชน

ส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานด้านการกีฬา นันทนาการ กิจกรรมเด็กเยาวชน รวมทั้งแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบบริการแก่เด็ก เยาวชน ประชาชนอย่างหลากหลายเพียงพอและมีประสิทธิภาพ

เป้าหมาย

- 1) มีสถานที่เล่นกีฬา ออกกำลังกาย และนันทนาการอย่างเหมาะสม
- 2) ให้ประชาชนมีความตระหนักและเห็นความสำคัญของการออกกำลังกาย การกีฬา นันทนาการ และการแสวงหาความรู้
- 3) สร้างทักษะพื้นฐานด้านกีฬาเพื่อนำไปสู่การแข่งขันกีฬา กีฬาเพื่อสุขภาพ กีฬาเพื่ออาชีพ กีฬาเพื่อการอาชีพ ตามความพร้อมและความเหมาะสม
- 4) มีการจัดตั้งและดำเนินการด้านแหล่งเรียนรู้ทุกรูปแบบอย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพ
- 5) ปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ระเบียบวินัย ความเป็นไทย มีคุณธรรม จริยธรรม

มาตรการ

- 1) จัดตั้งและสนับสนุนให้มีศูนย์เยาวชน ลานกีฬา สนามกีฬา สถานที่ออกกำลังกาย สวนสุขภาพและสถานที่พักผ่อนหย่อนใจให้เพียงพอกับความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น
- 2) ส่งเสริมสนับสนุนการจัดกีฬาเพื่อมวลชน กีฬาพื้นเมืองอย่างแพร่หลาย
- 3) จัดกิจกรรมกีฬาสำหรับบุคคลกลุ่มพิเศษอย่างเหมาะสมและเพียงพอ
- 4) ฝึกกีฬาขั้นพื้นฐาน โดยผู้ฝึกสอนที่มีความชำนาญในด้านการกีฬาแต่ละประเภทตามศักยภาพและความพร้อมของท้องถิ่น
- 5) ส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่มและจัดตั้งชมรม สมาคม สโมสร องค์กรเกี่ยวกับการกีฬาและนันทนาการ
- 6) ส่งเสริมหรือจัดให้มีการแข่งขันกีฬาประเภทต่าง ๆ

7) รณรงค์และเผยแพร่ความรู้และสร้างจิตสำนึกให้เด็กเยาวชนด้านการออกกำลังกาย การกีฬา นันทนาการ กิจกรรมค่ายอย่างต่อเนื่องทั่วถึง

8) ดำเนินการจัดตั้ง ตลอดจนให้การสนับสนุนแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต เช่น ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ สวนสาธารณะ สวนสัตว์ สวนพฤกษศาสตร์ เป็นต้น

9) จัดกิจกรรมปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ระบียบวินัย ความเป็นไทย มีคุณธรรม จริยธรรม เช่น ค่ายเยาวชน นิทรรศการ ฯลฯ

1.3.11 นโยบายด้านการส่งเสริมอาชีพ

สนับสนุน ส่งเสริม ช่วยเหลือ ให้มีการประกอบอาชีพอิสระที่ถูกต้องตามกฎหมาย จัดให้มีการรวมกลุ่มอาชีพ ภูมิปัญญาท้องถิ่น สนับสนุนการระดมทุนและการจัดการนำวิทยาการต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ในการปรับปรุงการประกอบอาชีพ การจัดการด้านการตลาดให้ได้มาตรฐานและความเหมาะสมตามสภาพท้องถิ่น

เป้าหมาย

1) มีการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ และภูมิปัญญาท้องถิ่น

2) ประชาชนได้รับการพัฒนาความสามารถในการประกอบอาชีพ

3) มีการระดมทุนและรวมกลุ่มของผู้ประกอบอาชีพอิสระในลักษณะเดียวกัน เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

4) มีการพัฒนามาตรฐานของสินค้า บริการ และบรรจุภัณฑ์ให้

สามารถออกสู่ตลาดสากล

5) ให้มีระบบการจัดการ และสร้างเครือข่ายด้านการตลาด

มาตรการ

1) สํารวจข้อมูลพื้นฐานอาชีพ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการ

2) สํารวจและจัดลำดับความต้องการในการพัฒนาอาชีพของประชาชนในท้องถิ่น

3) จัดให้มีการให้ความรู้และถ่ายทอดเทคโนโลยีการประกอบอาชีพ การจัดการและการตลาดให้แก่เด็ก เยาวชน ประชาชนในท้องถิ่น ทั้งในระบบโรงเรียน นอก ระบบโรงเรียน ตลอดจนเผยแพร่ความรู้ตามสื่อประเภทต่าง ๆ

4) จัดทัศนศึกษาและส่งบุคลากรรับความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อ เป็นแกนนำในการพัฒนาและเผยแพร่

5) จัดตั้งกลุ่มผู้ประกอบการอาชีพอิสระ กลุ่มสนใจ สมาคม ชมรมอาชีพ ต่าง ๆ เพื่อเป็นการส่งเสริมความสามัคคี และแลกเปลี่ยนความรู้ในการประกอบอาชีพของ ท้องถิ่น

6) จัดให้มีการระดมทุนเพื่อการพัฒนาอาชีพ ส่งเสริมการผลิต การจำหน่ายสินค้า

7) ให้มีการประสานงานระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกัน เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลและช่วยเหลือด้านการตลาด สินค้า แรงงาน บริการ

8) จัดตั้งศูนย์จำหน่ายสินค้าท้องถิ่น รวมทั้งสินค้าท้องถิ่นอื่น

9) พัฒนาผลิตภัณฑ์ บริการ และบรรจุภัณฑ์ เพื่อเพิ่มมูลค่าของสินค้า

1.3.12 นโยบายด้านการศาสนา ศิลปวัฒนธรรม จาคีตประเพณีและภูมิปัญญา ท้องถิ่น

บำรุงรักษา ส่งเสริม และอนุรักษ์ สถาบันศาสนา ศิลปวัฒนธรรม จารีต ประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้เกิดสังคมภูมิปัญญาแห่งการเรียนรู้ และสังคมที่เอื้อ อาหารต่อกัน สืบทอดวัฒนธรรม ความภาคภูมิใจในเอกลักษณ์ความเป็นไทยและท้องถิ่น

เป้าหมาย

1) เด็ก เยาวชน และประชาชน รู้คุณค่าของศิลปวัฒนธรรม จารีต ประเพณีของภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิปัญญาไทย

2) มีศูนย์วัฒนธรรมท้องถิ่น พิพิธภัณฑ์ แหล่งและข้อมูลภูมิปัญญา ท้องถิ่น

3) มีการบำรุงรักษาโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และแหล่ง ประวัติศาสตร์

4) อนุรักษ์และฟื้นฟูศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม จารีตประเพณีให้ดำรง อยู่

มาตรการ

- 1) เผยแพร่และถ่ายทอดให้เด็ก เยาวชน ประชาชนในท้องถิ่นมีความรักและหวงแหนในศิลปะ วัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 2) จัดตั้งหรือส่งเสริมให้มีการจัดตั้งศูนย์วัฒนธรรมท้องถิ่น พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเพื่อรวบรวมศิลปวัตถุ และแหล่งข้อมูล ภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 3) จัดสรรทรัพยากรและนำเทคโนโลยีมาใช้ในการดูแลรักษา บูรณะศาสนสถาน โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ ศิลปกรรมท้องถิ่น
- 4) อนุรักษ์และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย ให้คงอยู่และพัฒนาให้เป็นที่ยอมรับ

1.4 การบริหารจัดการด้านการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1.4.1 หลักการจัดการศึกษาท้องถิ่น

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2547 : 2) ได้กำหนดหลักการอย่างกว้าง ๆ ซึ่งใช้เป็นแนวทางในการบริหารการศึกษาของท้องถิ่น ดังนี้

- 1) ยึดหลักการกระจายอำนาจ ในการจัดการศึกษาท้องถิ่น เป็นผู้ดำเนินการเองโดยให้สอดคล้องกับ พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ กับความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น
- 2) การกำหนดนโยบายการศึกษา การวางแผนการศึกษา การบริหารงานวิชาการการบริหารงานบุคคล ระหว่างส่วนกลางกับส่วนท้องถิ่นประสานงานอย่างใกล้ชิด ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงมหาดไทย
- 3) การมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาชนในท้องถิ่น เพื่อให้การจัดการศึกษาท้องถิ่น สามารถสนองตอบความต้องการของประชาชนในแต่ละท้องถิ่นได้
- 4) การส่งเสริมวิทยฐานะของพนักงานครูเทศบาลให้ทัดเทียมกับข้าราชการครู
- 5) นำทรัพยากรในท้องถิ่นมาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาท้องถิ่น กำหนดนโยบายกระจายอำนาจในการจัดการศึกษาให้ท้องถิ่นจัดทำ ซึ่งสรุปได้ดังนี้
 - (1) หลักการกระจายอำนาจในการจัดการศึกษาท้องถิ่น ซึ่งแต่เดิมได้รวมอำนาจไว้ในราชการส่วนกลางให้ไปอยู่กับราชการส่วนท้องถิ่น

(2) หลักการมอบภาระหน้าที่ในการจัดการศึกษาท้องถิ่น ให้อยู่ในความรับผิดชอบของท้องถิ่นและประชาชน ดังที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงวางรากฐานการประถมศึกษาไว้แต่เดิมและเช่นที่นานาอารยประเทศจัดทำอยู่

(3) หลักการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาท้องถิ่น รัฐบาลจะเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับเฉพาะในสิ่งที่ท้องถิ่นและประชาชนยังช่วยตนเองไม่ได้

1.4.2 วิธีการจัดการศึกษาท้องถิ่น

เพื่อให้การบริหารการศึกษาของท้องถิ่นเป็นไปโดยเหมาะสม ทางราชการจึงได้กำหนดแนวทางเกี่ยวกับการบริหารการศึกษาท้องถิ่น โดยกำหนดให้ส่วนกลางมีหน้าที่ในการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาของหน่วยท้องถิ่นและให้ท้องถิ่นเป็นผู้รับผิดชอบจัดการศึกษาโดยตรง หน่วยงานส่วนกลางที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2547 : 2-3) มีดังนี้

1) กระทรวงมหาดไทย มีหน้าที่และความรับผิดชอบควบคุมส่งเสริมในด้านธุรการเกี่ยวกับนโยบายและการจัดการศึกษาของท้องถิ่นให้เป็นไปตามเป้าหมาย จัดสรรเงินอุดหนุนจากรัฐบาลกลาง เป็นหน่วยประสานงานกับหน่วยราชการอื่นที่เกี่ยวข้อง ให้คำแนะนำส่งเสริมและช่วยเหลือหน่วยการปกครองท้องถิ่นในการแก้ปัญหาอุปสรรคและข้อขัดข้องต่างๆ ที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของกระทรวงมหาดไทย

2) กระทรวงศึกษาธิการ มีหน้าที่กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการ ประเมินความพร้อมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและมีหน้าที่ในการประสานและส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถจัดการศึกษา สอดคล้องกับนโยบายและได้มาตรฐานการศึกษา รวมทั้งการเสนอแนะ การจัดสรรงบประมาณอุดหนุน การจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3) คณะกรรมการกลางพนักงานเทศบาล (ก.ท.) มีหน้าที่ส่งเสริมการบริหารงานบุคคล โดยกำหนดมาตรฐานทั่วไปเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการคัดเลือก การบรรจุ แต่งตั้ง การย้าย การโอน การรับโอน การเลื่อนระดับ การเลื่อนขั้นเงินเดือน มาตรฐานทั่วไปเกี่ยวกับวินัยและการรักษาวินัยและการดำเนินการทางวินัย การอุทธรณ์ การร้องทุกข์ และการให้ออกจากราชการ

1.4.3 การบริหารการศึกษาของเทศบาล

เนื่องจากรัฐบาลและ พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้หน่วยการปกครองท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินการดังกล่าว เทศบาลและเมืองพัทยาจึงต้องทำหน้าที่และรับผิดชอบในการจัดการศึกษาในเขตของตนอย่างเต็มที่ โดยถือปฏิบัติให้เป็นไปตามหลักการและนโยบายที่กล่าวมาข้างต้นความรับผิดชอบของเทศบาลและเมืองพัทยา ในเรื่องนี้สรุปได้ดังนี้

- 1) มีหน้าที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 2) จัดให้เด็กที่มีอายุถึงเกณฑ์ในเขตเทศบาลได้เข้าโรงเรียน โดยทั่วถึง
- 3) เป็นผู้จัดตั้งและดำรงโรงเรียนเทศบาล
- 4) ควบคุมและบริหารโรงเรียนเทศบาลในเขตของตน

การจัดการศึกษาเขตเทศบาลและเมืองพัทยานี้ เทศบาลและเมืองพัทยานี้เป็นผู้บริหารและดำเนินการโดยตรง โดยกระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงมหาดไทยมิได้เข้าเกี่ยวข้องในรายละเอียดของการปฏิบัติ นอกจากการส่งเสริมสนับสนุนให้เทศบาลและเมืองพัหัตยาดำเนินการ ได้โดยเรียบร้อยและบรรลุผลดียิ่งขึ้น เทศบาลและเมืองพัหัตยาจึงมีอำนาจที่จะใช้ดุลยพินิจและตัดสินใจดำเนินการในเรื่องใดๆ ได้อย่างเต็มที่ตามขอบเขตอำนาจหน้าที่ที่กำหนดไว้ตามกฎหมาย (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. 2547 : 3)

1.4.4 คณะกรรมการประสานงานวิชาการการจัดการศึกษาท้องถิ่น

กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นได้กำหนดให้มีคณะกรรมการประสานงานวิชาการการจัดการศึกษาท้องถิ่นในระดับต่าง ๆ ประกอบด้วย ระดับสถานศึกษา ระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ระดับจังหวัด ระดับกลุ่มการศึกษาท้องถิ่น และระดับส่วนกลาง มีวาระดำรงตำแหน่งคราวละ 3 ปี(กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. 2551ก) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดทิศทางและดำเนินการพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้ท้องถิ่นได้พัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่องเป็นระบบ สอดคล้องกับนโยบายการจัดการศึกษาและสอดคล้องกับแนวทางที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กำหนดไว้ รายละเอียดโครงสร้างของคณะกรรมการระดับต่าง ๆ มี(กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. 2551ก) ดังนี้

1.4.4.1 คณะกรรมการประสานงานวิชาการการจัดการศึกษาท้องถิ่น

ระดับสถานศึกษา คณะกรรมการประสานงานวิชาการการจัดการศึกษาท้องถิ่น ระดับสถานศึกษา กรณีสถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กำหนดให้คณะกรรมการ บริหารหลักสูตรและวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามที่สถานศึกษา ได้จัดตั้งตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ปฏิบัติหน้าที่คณะกรรมการประสานงานวิชาการการจัดการศึกษาท้องถิ่น ระดับสถานศึกษา และให้มีหน้าที่ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 กำหนด

1) คณะกรรมการประสานงานวิชาการการจัดการศึกษาท้องถิ่น ระดับสถานศึกษา ประกอบด้วยคณะกรรมการ ดังนี้

1.1) ผู้บริหารสถานศึกษา	เป็นประธานกรรมการ
1.2) ผู้ช่วยผู้บริหารที่ผู้บริหารสถานศึกษามอบหมาย	เป็นรองประธานกรรมการ
1.3) หัวหน้าหมวดวิชาหรือกลุ่มวิชา	เป็นกรรมการ
1.4) หัวหน้างานแนะแนว	เป็นกรรมการ
1.5) หัวหน้างานวัดและประเมินผล	เป็นกรรมการ
1.6) ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ	เป็นกรรมการและเลขานุการ

ในกรณีที่สถานศึกษาไม่มีผู้ช่วยผู้บริหาร ให้ผู้บริหารสถานศึกษาพิจารณาแต่งตั้งผู้ที่เหมาะสมเป็นรองประธานกรรมการ และเป็นกรรมการและเลขานุการ และในกรณีที่เห็นควร ให้มีกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการให้พิจารณาแต่งตั้งได้ตามความเหมาะสม

2) คณะกรรมการประสานงานวิชาการการจัดการศึกษาท้องถิ่น ระดับสถานศึกษา มีหน้าที่ ดังนี้

2.1) วางแผนการดำเนินงานวิชาการ กำหนดสาระรายละเอียดของหลักสูตรระดับสถานศึกษา และแนวทางการจัดสัดส่วนสาระการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน สภาพเศรษฐกิจ สังคม ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาของท้องถิ่น

2.2) จัดทำคู่มือบริหารหลักสูตรและงานวิชาการของสถานศึกษา นิเทศ กำกับ ติดตาม ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร การจัดกระบวนการเรียนรู้

การวัดและประเมินผล และการแนะแนวให้สอดคล้องและเป็นไปตามมาตรฐานหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน

- 2.3) ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร การจัดการกระบวนการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลและการแนะแนว ให้เป็นไปตามจุดหมายและแนวทางการดำเนินการของหลักสูตร
- 2.4) ประสานความร่วมมือจากบุคคล หน่วยงาน องค์กรต่าง ๆ และชุมชนเพื่อให้การใช้หลักสูตรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและมีคุณภาพ
- 2.5) ประชาสัมพันธ์หลักสูตรและการใช้หลักสูตรแก่นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้ที่เกี่ยวข้องและนำข้อมูลป้อนกลับจากฝ่ายต่าง ๆ มาพิจารณา เพื่อปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา
- 2.6) ส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร และกระบวนการเรียนรู้
- 2.7) ติดตามผลการเรียนของนักเรียนรายบุคคล ระดับชั้น ระดับ ช่วงชั้น ระดับกลุ่มวิชาในแต่ละปีการศึกษา เพื่อปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาการดำเนินงาน ด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษา
- 2.8) ตรวจสอบ ทบทวน ประเมินมาตรฐานการปฏิบัติงานของ ครูและการบริหารหลักสูตรระดับสถานศึกษาในรอบปีที่ผ่านมา แล้วใช้ผลการประเมินเพื่อวางแผนพัฒนาการปฏิบัติงานของครูและการบริหารหลักสูตรปีการศึกษาต่อไป
- 2.9) รายงานผลการปฏิบัติงานและผลการบริหารหลักสูตร สถานศึกษา โดยเน้นผลการพัฒนาคุณภาพนักเรียนต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะกรรมการบริหารหลักสูตรระดับเหนือสถานศึกษา สาธารณชนและผู้ที่เกี่ยวข้องและ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นกำหนดให้มีการประชุมคณะกรรมการอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง

1.4.4.2 คณะกรรมการประสานงานวิชาการการจัดการศึกษาท้องถิ่น ระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

คณะกรรมการประสานงานวิชาการการจัดการศึกษาท้องถิ่น ระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มี 2 รูปแบบ คือ กรณีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสำนัก การศึกษา กับกรณีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีกองการศึกษาหรือหน่วยจัดการศึกษาที่ เรียกชื่อเป็นอย่างอื่น

1) กรณีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสำนักงานการศึกษา

คณะกรรมการประกอบด้วย

- 1.1) ผู้อำนวยการสำนักงานการศึกษา
- 1.2) รองผู้อำนวยการสำนักงานการศึกษาทุกคน
- 1.3) หัวหน้าฝ่ายบริหารโรงเรียน
- 1.4) หัวหน้าฝ่ายบริหารวิชาการ
- 1.5) หัวหน้าฝ่ายการศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัย
- 1.6) ศึกษาานิเทศก์หรือผู้ทำหน้าที่ศึกษาานิเทศก์ทุกคน
- 1.7) ผู้อำนวยการสถานศึกษาทุกคน
- 1.8) เลขานุการคณะกรรมการระดับสถานศึกษาทุกคน
- 1.9) ผู้แทนหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ สาระละ 1 คน
- 1.10) ผู้แทนครูปฐมวัย 1 คน
- 1.11) ผู้แทนหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 1 คน
- 1.12) ผู้แทนครูแนะแนว 1 คน
- 1.13) ผู้แทนครูวัดผลและประเมินผล 1 คน
- 1.14) ผู้แทนครูกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 1 คน

ให้ผู้ผู้อำนวยการสำนักงานการศึกษาตาม (1) เป็นประธาน ให้ผู้อำนวยการสำนักงานการศึกษา เลือกรองประธาน 1 คน เลือกศึกษาานิเทศก์หรือผู้ทำหน้าที่ศึกษาานิเทศก์เป็นเลขานุการ 1 คน และผู้ช่วยเลขานุการ 1 คน

2) กรณีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีกองการศึกษาหรือหน่วยจัดการศึกษาที่เรียกชื่อเป็นอย่างอื่น(อาจให้ปรับโครงสร้างคณะกรรมการตามความเหมาะสมและสอดคล้องกับภารกิจ) คณะกรรมการประกอบด้วย

- 2.1) ผู้อำนวยการกองการศึกษา/หัวหน้ากองการศึกษา/หัวหน้าส่วนการศึกษา
- 2.2) หัวหน้าฝ่าย/หัวหน้างานบริหารการศึกษา และหัวหน้าฝ่าย/งานส่งเสริมการศึกษา
- 2.3) หัวหน้างานการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 2.4) หัวหน้างานการศึกษานอกระบบ/หัวหน้างานการศึกษาปฐมวัย

- 2.5) คีศึกษานิเทศก์หรือผู้ทำหน้าที่ศึกษานิเทศก์ทุกคน
- 2.6) ผู้อำนวยการสถานศึกษาทุกคน
- 2.7) เลขานุการคณะกรรมการระดับสถานศึกษาทุกคน
- 2.8) ผู้แทนหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ สาระละ 1 คน
- 2.9) ผู้แทนครูปฐมวัย 1 คน
- 2.10) ผู้แทนหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 1 คน
- 2.11) ผู้แทนครูแนะแนว 1 คน
- 2.12) ผู้แทนครูวัดผลและประเมินผล 1 คน
- 2.13) ผู้แทนครูกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 1 คน

ให้ผู้ผู้อำนวยการกองการศึกษาตาม (1) เป็นประธาน ให้ผู้อำนวยการกองการศึกษา เลือกรองประธาน 1 คน เลือกศึกษานิเทศก์หรือผู้ทำหน้าที่ศึกษานิเทศก์เป็นเลขานุการ 1 คน และผู้ช่วยเลขานุการ 1 คน

คณะกรรมการประสานงานวิชาการการจัดการศึกษาท้องถิ่น ระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีหน้าที่ดังนี้

1. ควบคุม ตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษา

2. เสนอแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ปฏิทินการปฏิบัติงานด้านวิชาการและงบประมาณสนับสนุนในการพัฒนางานวิชาการ

3. นิเทศให้คำปรึกษาทางวิชาการ

4. ส่งเสริมสนับสนุนการจัดทำสาระของหลักสูตร การพัฒนา

หลักสูตรการจัดการกระบวนการเรียนรู้ แนวการสอน คู่มือครู

5. ส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรให้มีคุณภาพตามมาตรฐานวิชาชีพ

6. ประสานงานด้านวิชาการ

7. ติดตามประเมินผลและวิเคราะห์ผลการประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

8. กำหนดให้มีการประชุมอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง

9. หน้าที่อื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

1.4.4.3 คณะกรรมการประสานงานวิชาการการจัดการศึกษาท้องถิ่น

ระดับจังหวัด ประกอบด้วยผู้แทนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายในจังหวัด ได้แก่

1) กรณีองค์การบริหารส่วนจังหวัด กรมส่งเสริมการปกครอง
ท้องถิ่นกำหนดให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดคัดเลือกผู้แทน ดังนี้

- 1.1) ผู้อำนวยการกองการศึกษา 1 คน
- 1.2) ศึกษาานิเทศก์หรือผู้ทำหน้าที่ศึกษาานิเทศก์ 1 คน
- 1.3) ผู้อำนวยการสถานศึกษา 1 คน

2) กรณีเทศบาลที่จัดการศึกษาและมีสถานศึกษาใน กรมส่งเสริม
การปกครองท้องถิ่นกำหนดให้เทศบาลและเมืองพัทยาคัดเลือกผู้แทน ดังนี้

- 2.1) ผู้อำนวยการสำนักการศึกษา/กองการศึกษา 1 คน
- 2.2) ศึกษาานิเทศก์หรือผู้ทำหน้าที่ศึกษาานิเทศก์ 1 คน
- 2.3) ผู้อำนวยการสถานศึกษา 1 คน
- 2.4) หัวหน้าศูนย์เด็กเล็ก 1 คน

3) กรณีองค์การบริหารส่วนตำบล กรมส่งเสริมการปกครอง
ท้องถิ่นกำหนดให้จังหวัดคัดเลือกผู้แทน ดังนี้

- 3.1) ผู้อำนวยการกองการศึกษา/หัวหน้าส่วนการศึกษา 1 คน
- 3.2) ผู้รับผิดชอบศูนย์เด็กเล็ก 1 คน
- 3.3) ผู้อำนวยการสถานศึกษา 1 คน
- 3.4) หัวหน้าศูนย์เด็กเล็ก 1 คน

4) กรณีเทศบาลที่จัดการศึกษาเฉพาะศูนย์เด็กเล็ก กรมส่งเสริม
การปกครองท้องถิ่นกำหนดให้จังหวัดคัดเลือกผู้แทน ดังนี้

4.1) ผู้อำนวยการสำนักการศึกษา/ผู้อำนวยการกองการศึกษา/หัวหน้ากอง
การศึกษา 1 คน

4.2) ผู้รับผิดชอบศูนย์เด็กเล็ก 1 คน

4.3) หัวหน้าศูนย์เด็กเล็ก 1 คน

คณะกรรมการประสานงานวิชาการการจัดการศึกษาท้องถิ่น ระดับจังหวัด มี
หน้าที่ดังนี้

1. ประสานการดำเนินงานในการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการจัด
การศึกษาของท้องถิ่น

2. จัดทำแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมส่งเสริม สนับสนุนการจัด
การศึกษาของท้องถิ่นภายในจังหวัด

3. ให้คำปรึกษาแนะนำทางวิชาการเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาของ
ท้องถิ่นภายในจังหวัด

4. กำหนดให้มีการประชุมอย่างน้อยปีละ 3 ครั้ง

5. หน้าที่อื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

1.4.4.4 คณะกรรมการประสานงานวิชาการการจัดการศึกษาท้องถิ่น

ระดับกลุ่มการศึกษา ประกอบด้วย ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่คณะกรรมการ
ประสานงานวิชาการการจัดการศึกษาท้องถิ่น ระดับจังหวัด ของจังหวัดภายในกลุ่มการศึกษา
ได้คัดเลือกและเสนอรายชื่อมา ดังนี้

1) ผู้อำนวยการสำนักงานการศึกษา/กองการศึกษา จำนวน 1 คน/
จังหวัด

2) ศึกษาพิเศษ จำนวน 1 คน/จังหวัด

3) ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 1 คน/จังหวัด

4) หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 1 คน/จังหวัด

ให้ที่ประชุมคัดเลือกผู้อำนวยการสำนักงาน/กองการศึกษา เป็นประธาน
กรรมการ 1 คน และให้ประธานกรรมการคัดเลือกรองประธานกรรมการ 2 คน คัดเลือก
ศึกษานิเทศก์เป็นเลขานุการ 1 คน และผู้ช่วยเลขานุการ 1 คน

ตารางที่ 1 แสดงรายละเอียดรายชื่อจังหวัดในกลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 1-12

ที่	กลุ่มการศึกษาท้องถิ่น	ประกอบด้วยจังหวัด
1	กลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 1	นครปฐม, สมุทรปราการ, ปทุมธานี, สมุทรสาคร, นนทบุรี
2	กลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 2	ยะลา, นราธิวาส, สตูล, ปัตตานี
3	กลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 3	สงขลา, นครศรีธรรมราช, ชุมพร, พัทลุง, สุราษฎร์ธานี
4	กลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 4	ภูเก็ต, ระนอง, พังงา, กระบี่, ตรัง
5	กลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 5	ราชบุรี, เพชรบุรี, สมุทรสงคราม, ประจวบคีรีขันธ์, กาญจนบุรี, สุพรรณบุรี
6	กลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 6	ลพบุรี, อ่างทอง, พระนครศรีอยุธยา, สิงห์บุรี, ชัยนาท, อุทัยธานี, สระบุรี

ตารางที่ 1 (ต่อ)

7	กลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 7	พิษณุโลก, พิจิตร, กำแพงเพชร, สุโขทัย, นครสวรรค์, เพชรบูรณ์, อุตรดิตถ์, ตาก
8	กลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 8	เชียงใหม่, เชียงราย, ลำพูน, แพร่, น่าน, ลำปาง, แม่ฮ่องสอน, พะเยา
9	กลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 9	อุดรธานี, หนองบัวลำภู, หนองคาย, เลย, สกลนคร, ขอนแก่น
10	กลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 10	อุบลราชธานี, อำนาจเจริญ, ร้อยเอ็ด, ยโสธร, กาฬสินธุ์, มหาสารคาม, นครพนม, มุกดาหาร
11	กลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 11	นครราชสีมา, สุรินทร์, บุรีรัมย์, ชัยภูมิ, ศรีสะเกษ
12	กลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 12	ชลบุรี, ฉะเชิงเทรา, ตราด, จันทบุรี, ระยอง, นครนายก, ปราจีนบุรี, สระแก้ว

คณะกรรมการประสานงานวิชาการการจัดการศึกษาท้องถิ่น ระดับกลุ่ม การศึกษามีหน้าที่ดังนี้

1. ประสานการดำเนินงานในการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาของท้องถิ่นระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น

2. รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ ประมวลผลการประเมินคุณภาพการศึกษา และประสานงานทางการศึกษาภายในกลุ่มการศึกษาท้องถิ่น

3. จัดทำแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาของท้องถิ่นภายในกลุ่มการศึกษาท้องถิ่น

4. ให้คำปรึกษาแนะนำทางวิชาการเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาของท้องถิ่นภายในกลุ่มการศึกษาท้องถิ่น

5. กำหนดให้มีการประชุมอย่างน้อยปีละ 3 ครั้ง

6. หน้าที่อื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

1.4.4.5 คณะกรรมการประสานงานวิชาการการจัดการศึกษาท้องถิ่น
ระดับส่วนกลาง ประกอบด้วยคณะกรรมการ ดังนี้

1) คณะกรรมการที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วย

1.1) อธิบดีกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

1.2) รองอธิบดีกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น(ผู้รับผิดชอบ

การศึกษาท้องถิ่น)

1.3) ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านการจัดบริการสาธารณะและ

การศึกษาท้องถิ่น

1.4) ผู้อำนวยการสำนักประสานและพัฒนาการจัดการศึกษา

ท้องถิ่น

1.5) ผู้อำนวยการส่วนวิชาการและมาตรฐานการศึกษาท้องถิ่น

1.6) ผู้อำนวยการส่วนแผนและงบประมาณทางการศึกษา

ท้องถิ่น

1.7) ผู้อำนวยการส่วนส่งเสริมการศึกษานอกระบบและพัฒนา

กิจกรรมเยาวชน

1.8) นายกองตรีปกครองส่วนท้องถิ่น (อบจ./เทศบาล/อบต.) โดย

ตำแหน่ง

1.9) อาจารย์จากมหาวิทยาลัย

1.10) ผู้อำนวยการสำนัก/กองการศึกษา (อบจ./เทศบาล/อบต.)

2) คณะกรรมการประสานงานวิชาการการจัดการศึกษาท้องถิ่น

ระดับส่วนกลาง ประกอบด้วย

2.1) หัวหน้ากลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษา

2.2) หัวหน้ากลุ่มมาตรฐานและการประเมิน

2.3) หัวหน้ากลุ่มส่งเสริมกิจกรรมทางการศึกษา(กรรมการและ

ผู้ช่วยเลขานุการ)

2.4) ผู้อำนวยการสำนักการศึกษา/กองการศึกษา จำนวน 12 คน

(ประธานกรรมการคณะกรรมการประสานงานวิชาการการจัดการศึกษาท้องถิ่น ระดับกลุ่ม
การศึกษา

2.5) ศึกษานิเทศก์ จำนวน 12 คน (เลขานุการของ
คณะกรรมการประสานงานวิชาการการจัดการศึกษาท้องถิ่น ระดับกลุ่มการศึกษา

2.6) ผู้แทนผู้บริหารสถานศึกษา/ผู้แทนครู จำนวน 8 คน
(กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นคัดเลือกตามความเหมาะสม)

คณะกรรมการประสานงานวิชาการการจัดการศึกษาท้องถิ่น ระดับส่วนกลาง
มีหน้าที่ดังนี้

1. กำหนดนโยบาย แนวทาง แผนงาน ในการพัฒนางานวิชาการ
2. กำหนดรูปแบบวิธีการตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา
3. กำหนดแนวทางการพัฒนาหลักสูตร
4. กำหนดแนวทางการส่งเสริมการปฏิบัติตามมาตรฐานวิชาชีพครู
5. ติดตามผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษา/แนวทางแก้ไขปัญหาการจัด

การศึกษา

6. ประสานงานด้านวิชาการระหว่างกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น
กลุ่มการศึกษาท้องถิ่น และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง
7. กำหนดแนวทางพัฒนางานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดองค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่น

8. กำหนดให้มีการประชุมอย่างน้อยปีงบประมาณละ 3 ครั้ง

9. หน้าที่อื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

กล่าวโดยสรุปหน้าที่ที่สำคัญอย่างหนึ่งของคณะกรรมการประสานงาน
วิชาการการศึกษาท้องถิ่น ทุกระดับ คือ การพัฒนาหลักสูตร ส่งเสริมสนับสนุนการจัดทำ
หลักสูตร พัฒนาระบบการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพและควบคุมตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา
ดังนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่งจะต้องพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับ
ความต้องการและบริบทของแต่ละท้องถิ่น เพื่อพัฒนากำลังคนในท้องถิ่นของตนให้มีศักยภาพใน
การประกอบอาชีพและดำรงชีวิตอย่างมีความสุข

1.5 ข้อมูลทั่วไปของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น(2552) มีบทบาทเกี่ยวกับการส่งเสริม
สนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีศักยภาพในการจัดการบริการสาธารณะได้อย่างมี
ประสิทธิภาพ จึงได้รวบรวมข้อมูลจากโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่ง

โดยเป็นข้อมูล ณ วันที่ 10 มิถุนายน 2552 เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้สนใจนำไปใช้
เป็นข้อมูลในการวางแผนพัฒนาการจัดการศึกษา ซึ่งพอจะสรุปได้ ดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีกองการศึกษาและโรงเรียนในสังกัด

ที่	ประเภทองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	จำนวน(แห่ง)
1	องค์การบริหารส่วนจังหวัด	49
2	องค์การบริหารส่วนตำบล	82
3	เทศบาลนคร	23
4	เทศบาลเมือง	113
5	เทศบาลตำบล	159
6	เมืองพัทยา	1
	รวม	427

ตารางที่ 3 แสดงจำนวนโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ที่	โรงเรียน	จำนวน(โรงเรียน)
1	สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด	330
2	สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล	91
3	สังกัดเทศบาลนคร	157
4	สังกัดเทศบาลเมือง	358
5	สังกัดเทศบาลตำบล	208
6	สังกัดเมืองพัทยา	11
	รวม	1,155

ตารางที่ 4 แสดงจำนวนนักเรียนทุกระดับการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ที่	ระดับการศึกษา	จำนวน(คน)
1	ระดับก่อนประถมศึกษา	130,689
2	ระดับประถมศึกษา	281,639
3	ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	177,629
4	ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย	64,233
5	ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ	2,058
6	ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง	121
	รวม	656,369

ตารางที่ 5 แสดงจำนวนห้องเรียนทุกระดับการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ที่	ระดับการศึกษา	จำนวน(ห้อง)
1	ก่อนประถมศึกษา	4,630
2	ประถมศึกษา	9,137
3	มัธยมศึกษาตอนต้น	4,801
4	มัธยมศึกษาตอนปลาย	1,955
5	ประกาศนียบัตรวิชาชีพ	85
6	ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง	9
	รวม	20,617

ตารางที่ 6 แสดงจำนวนพนักงานครู/ครูจ้างสอน/ผู้ช่วยครูที่สอนจริง

ที่	ตำแหน่ง	จำนวน(คน)
1	พนักงานครู	25,591
2	ครูจ้างสอน/ผู้ช่วยครู	7,055
	รวม	32,646

1.6 การบริหารจัดการด้านการศึกษาระดับพื้นฐานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
ในจังหวัดมหาสารคาม

จังหวัดมหาสารคามแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 13 อำเภอ 133 ตำบล 1,943 หมู่บ้าน มีโรงเรียนที่จัดการศึกษาระดับพื้นฐานสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนี้ 1) โรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม 2) โรงเรียนสังกัดเทศบาลเมือง 3) โรงเรียนสังกัดเทศบาลตำบล 4) โรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล ดังนี้

1.6.1 โรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม หน่วยงานที่กำกับดูแลงานด้านการศึกษาคือ กองการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ทำหน้าที่รับผิดชอบการบริหารงานของโรงเรียนในสังกัด จำนวน 20 โรงเรียน ซึ่งเป็นโรงเรียนที่ได้รับการถ่ายโอนให้แก่องค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม ในปีงบประมาณ 2551 มีข้อมูลพื้นฐานดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 แสดงจำนวนฝ่ายบริหาร ครู และนักเรียน โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม

ที่	โรงเรียน	อำเภอ	จำนวน(คน)			เปิดสอน
			ผู้บริหาร	ครู	นักเรียน	
1	มัธยมคยง	นาดูน	1	18	285	ม. 1 - ม. 6
2	นาคำวิทยาคม	วาปีปทุม	1	33	897	ม. 1 - ม. 6
3	จันทวิทยาคม	วาปีปทุม	1	18	348	ม. 1 - ม. 6
4	ขามป้อมพิทยาคม	วาปีปทุม	1	17	314	ม. 1 - ม. 6
5	หัวเรือพิทยาคม	วาปีปทุม	1	27	514	ม. 1 - ม. 6

6	เสื่อไถ่กัฬพิทยาสรรค์	วปีปทุม	1	35	537	ม. 1 – ม. 6
7	เวียงสะอะควิทยาคม	พยัคฆภูมิพิสัย	1	22	575	ม. 1 – ม. 6
8	เมืองเคาฬพิทยาคม	พยัคฆภูมิพิสัย	1	25	595	ม. 1 – ม. 6
9	หนองโกวิษาประสิทธิ์ พิทยาคม	บรปือ	1	12	115	ม. 1 – ม. 6
10	โศกก่อพิทยาคม	เมือง	1	31	516	ม. 1 – ม. 6
11	เก็งวิทยานูฏ	เมือง	1	11	215	ม. 1 – ม. 6
12	ท่าขอนแก่นพิทยาคม	เมือง	1	53	833	ม. 1 – ม. 6
13	มะค่าพิทยาคม	กันทรวิชัย	1	24	406	ม. 1 – ม. 6
14	นาสินवलพิทยาสรรค์	กันทรวิชัย	1	17	172	ม. 1 – ม. 6
15	หนองบัวปิมมิตร	เขียงยีน	1	11	164	ม. 1 – ม. 6
16	คอนเงินพิทยาคม	เขียงยีน	1	12	132	ม. 1 – ม. 6
17	หนองเหล็กศึกษา	โกสุมพิสัย	1	26	510	ม. 1 – ม. 6
18	เล็งแฝกประชาราบรุง	บรปือ	1	16	258	ม. 1 – ม. 6
19	หนองโพธิ์พิทยาคม	นาเชือก	1	24	415	ม. 1 – ม. 6
20	ศรีสุขพิทยาคม	กันทรวิชัย	1	17	249	ม. 1 – ม. 6
รวม			21	449	8050	

1.6.2 โรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองมหาสารคาม หน่วยงานที่กำกับดูแลงานด้านการศึกษา คือ กองการศึกษา ทำหน้าที่รับผิดชอบการบริหารงานของโรงเรียนในสังกัด จำนวน 7 โรงเรียน มีข้อมูลพื้นฐานดังตารางที่ 8

ตารางที่ 8 แสดงจำนวนฝ่ายบริหาร ครู และนักเรียน โรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองมหาสารคาม

ที่	โรงเรียน	จำนวน(คน)			เปิดสอน
		ผู้บริหาร	ครู	นักเรียน	
1	เทศบาลบูรพาพิทยาคาร	1	47	1289	อนุบาล-ม.6
2	เทศบาลศรีสวัสดิ์วิทยา	1	24	393	อนุบาล-ม.3
3	เทศบาลบ้านส่องนางใย	1	47	1003	อนุบาล-ม.3
4	เทศบาลสามัคคีวิทยา	1	23	514	อนุบาล-ม.3
5	เทศบาลโพธิ์ศรี	1	12	145	อนุบาล-ป.6
6	เทศบาลบ้านค้อ	1	22	395	อนุบาล-ม.3
7	เทศบาลบ้านแมด	1	7	41	อนุบาล-ป.6
รวม		7	182	3780	

1.6.3 โรงเรียนสังกัดเทศบาลตำบลนาเชือก หน่วยงานที่กำกับดูแลงานด้านการศึกษา คือ กองการศึกษา ทำหน้าที่รับผิดชอบการบริหารงานของโรงเรียนในสังกัด จำนวน 1 โรงเรียน มีข้อมูลพื้นฐานดังตารางที่ 9

ตารางที่ 9 แสดงจำนวนฝ่ายบริหาร ครู และนักเรียน โรงเรียนสังกัดเทศบาลตำบลนาเชือก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

ที่	โรงเรียน	จำนวน(คน)			เปิดสอน
		ผู้บริหาร	ครู	นักเรียน	
1	เทศบาลนาเชือก	1	20	448	อนุบาล-ป.6

1.6.4 โรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลวังแสง หน่วยงานที่กำกับดูแลงานด้านการศึกษา คือ กองการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ทำหน้าที่รับผิดชอบการบริหารงานของโรงเรียนในสังกัด จำนวน 1 โรงเรียน มีข้อมูลพื้นฐานดังตารางที่ 10

ตารางที่ 10 แสดงจำนวนฝ่ายบริหาร ครู และนักเรียน โรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล
วังแสง อำเภอแกลง จังหวัด มหาสารคาม

ที่	โรงเรียน	จำนวน(คน)			เปิดสอน
		ผู้บริหาร	ครู	นักเรียน	
1	อนุบาลองค์การบริหารส่วนตำบลวังแสง	1	2	55	อนุบาล

1.6.5 โรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลบรบือ หน่วยงานที่กำกับ
ดูแลงานด้านการศึกษา คือ กองการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ทำหน้าที่รับผิดชอบการ
บริหารงานของโรงเรียนในสังกัด จำนวน 1 โรงเรียน มีข้อมูลพื้นฐานดังตารางที่ 11

ตารางที่ 11 แสดงจำนวนฝ่ายบริหาร ครู และนักเรียน โรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วน
ตำบลบรบือ อำเภอ บรบือ จังหวัด มหาสารคาม

ที่	โรงเรียน	จำนวน(คน)			เปิดสอน
		ผู้บริหาร	ครู	นักเรียน	
1	อนุบาลองค์การบริหารส่วนตำบลบรบือ	1	3	111	อนุบาล

1.6.6 โรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองสูง หน่วยงานที่
กำกับดูแลงานด้านการศึกษา คือ กองการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ทำหน้าที่รับผิดชอบ
การบริหารงานของโรงเรียนในสังกัด จำนวน 1 โรงเรียน มีข้อมูลพื้นฐานดังตารางที่ 12

ตารางที่ 12 แสดงจำนวนฝ่ายบริหาร ครู และนักเรียน โรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล
หนองกุง อำเภอกแต้ จังหวัด มหาสารคาม

ที่	โรงเรียน	จำนวน(คน)			เปิดสอน
		ผู้บริหาร	ครู	นักเรียน	
1	บ้านหลุบแสง	-	-	11	ป.1-ป.6

1.6.7 โรงเรียนพร้อมใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551

ปีการศึกษา 2552

โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดมหาสารคาม ที่เป็น
โรงเรียนพร้อมใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ปีการศึกษา 2552 ตาม
ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง รายชื่อโรงเรียนต้นแบบการใช้หลักสูตรและโรงเรียนที่มี
ความพร้อมตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ลงวันที่ 20
พฤษภาคม 2552 มีทั้งหมด 21 โรงเรียน มีข้อมูลพื้นฐาน ดังตารางที่ 13

ตารางที่ 13 แสดงจำนวนฝ่ายบริหารและครูในโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
จังหวัดมหาสารคาม ที่เป็นโรงเรียนพร้อมใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้น
พื้นฐาน พ.ศ. 2551 ปีการศึกษา 2552

ที่	โรงเรียน	อำเภอ	จำนวน(คน)		สังกัด	เปิดสอน
			ผู้บริหาร	ครู		
1	มัธยมคงยาง	นาइन	1	18	อบจ. มหาสารคาม	ม. 1 - ม. 6
2	นาข้าววิทยาคม	วาปีปทุม	1	33	อบจ. มหาสารคาม	ม. 1 - ม. 6
3	จัวบาววิทยาคม	วาปีปทุม	1	18	อบจ. มหาสารคาม	ม. 1 - ม. 6
4	ขามป้อมพิทยาคม	วาปีปทุม	1	17	อบจ. มหาสารคาม	ม. 1 - ม. 6
5	หัวเรือพิทยาคม	วาปีปทุม	1	27	อบจ. มหาสารคาม	ม. 1 - ม. 6
6	เสือไก่กพิทยาศรรค์	วาปีปทุม	1	35	อบจ. มหาสารคาม	ม. 1 - ม. 6
7	เวียงสะอากวิทยาคม	พยัคฆภูมิพิสัย	1	22	อบจ. มหาสารคาม	ม. 1 - ม. 6
8	เมืองเตาพิทยาคม	พยัคฆภูมิพิสัย	1	25	อบจ. มหาสารคาม	ม. 1 - ม. 6
9	หนองโกวิษาประสิทธิ์ พิทยาคม	บรบือ	1	12	อบจ. มหาสารคาม	ม. 1 - ม. 6
10	โคกก่อพิทยาคม	เมือง	1	31	อบจ. มหาสารคาม	ม. 1 - ม. 6
11	แก้งวิทยานุกูล	เมือง	1	11	อบจ. มหาสารคาม	ม. 1 - ม. 6
12	ท่าขอนยางพิทยาคม	เมือง	1	53	อบจ. มหาสารคาม	ม. 1 - ม. 6
13	มะค่าพิทยาคม	กันทรวิชัย	1	24	อบจ. มหาสารคาม	ม. 1 - ม. 6
14	นาสีนวนพิทยาศรรค์	กันทรวิชัย	1	17	อบจ. มหาสารคาม	ม. 1 - ม. 6
15	หนองบัวปียมิตร	เขียงยืน	1	11	อบจ. มหาสารคาม	ม. 1 - ม. 6
16	คอนเงินพิทยาคม	เขียงยืน	1	12	อบจ. มหาสารคาม	ม. 1 - ม. 6
17	หนองเหล็กศึกษา	โกสุมพิสัย	1	26	อบจ. มหาสารคาม	ม. 1 - ม. 6
18	เติงแฝกประชาบำรุง	บรบือ	1	16	อบจ. มหาสารคาม	ม. 1 - ม. 6
19	หนองโพธิ์พิทยาคม	นาเชือก	1	24	อบจ. มหาสารคาม	ม. 1 - ม. 6
20	ศรีสุขพิทยาคม	กันทรวิชัย	1	17	อบจ. มหาสารคาม	ม. 1 - ม. 6
21	เทศบาลบูรพาพิทยาคาร	เมือง	1	47	เทศบาลเมือง มหาสารคาม	อนุบาล-ม.6
รวม			21	496		

2 แนวคิดเกี่ยวกับหลักสูตร

2.1 ความหมายของหลักสูตร

“หลักสูตร” เป็นคำศัพท์ทางการศึกษาที่คนส่วนใหญ่คุ้นเคยและมีผู้ให้ความหมายไว้มากมายต่างกันไป บางความหมายมีขอบเขตกว้าง บางความหมายมีขอบเขตแคบ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความคิดเห็นและประสบการณ์ที่แตกต่างกันของบุคคลนั้นๆ ที่มีต่อหลักสูตร ซึ่งได้มีนักการศึกษาหลายท่าน ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ดังนี้

ธำรง บัวศรี (2542 : 4) ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตร คือ ประสบการณ์ที่จัดให้ผู้เรียน เพื่อให้มีการพัฒนาการตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

ชูศรี สุวรรณโชติ (2544 : 43) กล่าวถึงความหมายของหลักสูตรว่า หลักสูตร หมายถึง มวลประสบการณ์ทุกชนิดที่ครูสร้างสรรค์ให้กับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองให้สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุขและเจริญงอกงาม

สำลี รักสุทธี (2544 : 10) กล่าวถึงหลักสูตรว่า หลักสูตร คือ มวลประสบการณ์หรือกิจกรรมที่จัดให้แก่ผู้เรียน ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน อันจะส่งเสริมให้แก่ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านความรู้ ความคิด เจตคติ และการปฏิบัติในทิศทางที่พึงประสงค์

กรมวิชาการ (2545 : 1) ให้ความหมายหลักสูตรว่า หลักสูตรเป็นแผนหรือแนวทางหรือข้อกำหนดของการจัดการศึกษาที่จะพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ โดยส่งเสริมให้แต่ละบุคคลพัฒนาไปสู่ศักยภาพสูงสุดของตน รวมถึงลำดับขั้นของมวลประสบการณ์ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้สะสมซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนนำความรู้ไปสู่การปฏิบัติ ประสบความสำเร็จในการเรียนด้วยตนเอง รู้จักตนเอง มีชีวิตอยู่ในโรงเรียน ชุมชน สังคม และโลกอย่างมีความสุข

เทียน ทองแก้ว (2546 : 52-53) ให้ความหมายของหลักสูตรว่า หลักสูตร หมายถึง การวางแผนหรือการออกแบบระบบหลักสูตรที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ด้วยตนเองในสังคมแห่งการเรียนรู้ให้บังเกิดคุณลักษณะตามที่สังคมต้องการ

จากความหมายของหลักสูตรที่นักการศึกษาได้ให้ความหมายสรุปไว้ว่า หลักสูตร หมายถึง แผนการเรียนการสอนหรือแนวทางการจัดการศึกษา ประกอบด้วย มวลประสบการณ์ที่โรงเรียนจัดให้แก่เด็กทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน โดยมุ่งให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามศักยภาพ โดยผ่านกิจกรรมต่างๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้น

2.2 ความสำคัญของหลักสูตร

หลักสูตรเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการจัดการศึกษา หลักสูตรเป็นปัจจัยสำคัญที่จะนำการศึกษาไปสู่ความสำเร็จซึ่งมีนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรไว้ดังนี้

ธำรง บัวศรี (2542 : 7-8) ได้กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรไว้ว่า สิ่งสำคัญประการหนึ่งในการจัดการศึกษา คือ การกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้เพื่อให้แน่ใจว่าเยาวชนแต่ละวัยและแต่ละระดับการศึกษาได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพทัดเทียมกัน กล่าวคือ มีแนวทางที่กำหนดไว้ว่าควรเรียนรู้วิชาอะไร เนื้อหาสาระอย่างน้อยแค่ไหน ควรได้รับการฝึกฝนอบรมให้มีทักษะในด้านใดและควรมีพัฒนาการในด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และปัญหาอย่างไร เมื่อพิจารณาข้อความที่กล่าวมาแล้ว จะเห็นได้ว่าปัจจัยที่สำคัญอันดับแรกที่จะให้ความมั่นใจได้กับเยาวชนรวมทั้งผู้เรียนทั้งหมดจะได้รับการศึกษาตามที่มุ่งหวังไว้ ก็คือหลักสูตรนั่นเอง โดยเฉพาะเมื่อมีหลักสูตรเป็นแนวทางในการจัดประสบการณ์แก่ผู้เรียนอยู่แล้วเป็นที่หวังได้ว่าผู้เรียนแต่ละสาขาและแต่ละระดับการศึกษาจะได้รับการศึกษาในแนวเดียวกันและถึงแม้ว่าในการปฏิบัติผู้เรียนจะได้รับประสบการณ์แตกต่างกันไปแต่การเรียนการสอนย่อมจะมุ่งหวังจุดหมายเดียวกัน

กรมวิชาการ(2545 : 1) ได้กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรไว้ว่า มีความสำคัญต่อการช่วยพัฒนาผู้เรียนในทุก ๆ ด้าน สามารถชี้แนะให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครู อาจารย์ ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาได้พยายามจัดมวลประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองในด้านความรู้ ทักษะ คุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ บรรลุตามจุดมุ่งหมายของ การจัดการศึกษา

สุนีย์ ภูพันธ์ (2546 : 16-17) ได้กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตรเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งในการจัดการศึกษาเพราะหลักสูตรจะเป็นโครงสร้างกำหนดไว้ว่าจะให้เด็กได้รับประสบการณ์อะไรบ้าง จึงจะเป็นประโยชน์ต่อเด็กและสังคม หลักสูตรเป็นแนวทางที่จะสร้างความเจริญเติบโตให้แก่ผู้เรียนนอกจากนี้หลักสูตรยังเป็นเครื่องชี้ให้เห็นโฉมหน้าของสังคมในอนาคตที่จะเป็นอย่างไรอีกด้วย

ในการจัดการศึกษาที่จะบรรลุเป้าหมายได้นั้นต้องอาศัยหลักสูตรเป็นเครื่องมือ นำ ไปสู่การบรรลุเป้าหมายดังกล่าว ถ้าปราศจากหลักสูตรแล้วการจัดการศึกษาจะไม่มีวันสำเร็จลุล่วงไปตามเป้าหมายของการศึกษาที่กำหนดไว้ได้เลยหลักสูตรจึงเปรียบเสมือนหัวใจ

ที่สำคัญของการศึกษาเลยทีเดียว จากความสำคัญของหลักสูตรดังกล่าว พอสรุปได้เป็นข้อๆ ดังนี้

- 1) หลักสูตรเป็นเสมือนเป้าหมายลอมพลเมืองให้มีคุณภาพ
- 2) หลักสูตรเป็นมาตรฐานของการจัดการศึกษา
- 3) หลักสูตรเป็นโครงการและแนวทางในการให้การศึกษา
- 4) ในระดับโรงเรียนหลักสูตรจะให้แนวปฏิบัติแก่ครู
- 5) หลักสูตรเป็นแนวทางในการส่งเสริมความเจริญของงานและ

พัฒนาการของเด็กตามหมายของการศึกษา

6) หลักสูตรเป็นเครื่องกำหนดแนวทางในการจัดประสบการณ์ว่าผู้เรียนและสังคมควรจะได้รับสิ่งใดบ้างที่จะเป็นประโยชน์ต่อเด็กโดยตรง

7) หลักสูตรเป็นเครื่องกำหนดว่า เนื้อหาวิชาอะไรบ้างที่จะช่วยให้เด็กมีชีวิตอยู่ในสังคมอย่างราบรื่น เป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติและบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์แก่สังคม

8) หลักสูตรเป็นเครื่องกำหนดว่า วิธีการดำเนินชีวิตของเด็กให้เป็นไปตามความราบรื่นและผาสุกเป็นอย่างไร

9) หลักสูตรข้อมทำนายลักษณะของสังคมในอนาคตว่าเป็นอย่างไร

10) หลักสูตรข้อมกำหนดแนวทางความรู้ ความสามารถ ความประพฤติ ทักษะและเจตคติของผู้เรียน ในอันที่จะอยู่ร่วมกันในสังคมและบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อชุมชนและชาติบ้านเมือง

สรุปได้ว่า หลักสูตรมีความสำคัญเนื่องจากเป็น โครงร่างที่กำหนดไว้ว่าจะให้เด็กได้รับประสบการณ์อะไรบ้างจึงเป็นประโยชน์ต่อเด็กและสังคมโดยเฉพาะ เมื่อใช้หลักสูตรเป็นแนวทางในการจัดประสบการณ์แก่ผู้เรียนแล้วก็เป็นที่หวังได้ว่าผู้เรียนแต่ละสาขา แต่ละระดับการศึกษาจะได้รับการศึกษาในแนวเดียวกัน นอกจากนี้หลักสูตรยังเป็นเครื่องชี้ให้เห็นแนวโน้มของสังคมในอนาคตว่าเป็นอย่างไรอีกด้วย ดังนั้น หลักสูตรจึงเป็นตัวกำหนดทิศทางในการจัดการศึกษาให้แก่ผู้เรียน โดยครูและผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาร่วมกันจัดมวลงประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองด้วยความรู้ ทักษะ และคุณธรรม

2.3 องค์ประกอบของหลักสูตร

องค์ประกอบของหลักสูตร จะช่วยให้เห็นโครงสร้างของหลักสูตรทั้งระบบ ได้ชัดเจนขึ้นว่าหลักสูตรทั้งระบบประกอบด้วยส่วนสำคัญอะไรบ้าง ตลอดจนทำให้ทราบ แนวทาง การจัดการเรียนการสอน การประเมินผลและการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรไปด้วย สำหรับองค์ประกอบของหลักสูตรมีผู้ให้ทัศนะไว้หลายท่าน ดังนี้

চার্জ บัวศรี (2542 : 8-9) กล่าวว่า หลักสูตรมีองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

1. เป้าประสงค์และนโยบายการศึกษา (Education Goals and Policies) หมายถึง สิ่งที่รัฐต้องการตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่เกี่ยวกับการศึกษา
2. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร(Curriculum Aims) หมายถึง ผลส่วนรวมที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียนหลังจากเรียนจบหลักสูตรไปแล้ว
3. รูปแบบและโครงสร้างหลักสูตร(Types and Structures) หมายถึง ลักษณะและแผนผังที่แสดงการแจกแจงวิชาหรือกลุ่มวิชา หรือกลุ่มประสบการณ์
4. จุดประสงค์ของวิชา (Subject Objective) หมายถึง ผลที่ต้องการให้เกิดแก่นักเรียนหลังจากที่ได้เรียนวิชานั้น ไปแล้ว
5. เนื้อหา (Content) หมายถึง สิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียน ได้เรียนรู้ทักษะและความสามารถที่ต้องการให้มี รวมทั้งประสบการณ์ที่ต้องการให้ได้รับ
6. จุดประสงค์ของการเรียนรู้ (Instructional Objectives) หมายถึง สิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียน ได้เรียนรู้ ได้มีทักษะและความสามารถ หลังจากที่ได้เรียนรู้เนื้อหาที่กำหนดไว้
7. ยุทธศาสตร์การเรียนการสอน(Instruction Strategies) หมายถึง วิธีการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมและมีหลักเกณฑ์ เพื่อให้บรรลุตามประสงค์ของการเรียนรู้
8. การประเมินผล(Evaluation) หมายถึง การประเมินผลการเรียนรู้ เพื่อใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอนและหลักสูตร
9. วัสดุหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน(Curriculum Materials and Instruction media) หมายถึง เอกสารสิ่งพิมพ์ แผ่นฟิล์ม แถบวีดิทัศน์ และวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ รวมทั้งอุปกรณ์โสตทัศนศึกษา เทคโนโลยี ที่ช่วยส่งเสริมคุณภาพและประสิทธิภาพการเรียนการสอน

นิรมล ศตวุฒิ(2543 : 10-11) ได้กล่าวว่า หลักสูตรระดับใดก็ตามจะต้อง กำหนดรายละเอียดของหลักสูตรตามส่วนประกอบ ดังนี้

1. หลักสูตร เป็นเป้าหมายปลายทางของหลักสูตรนั้น จะบอกให้รู้ว่าหลักสูตรนั้นๆ จัดขึ้นเพื่ออะไร ซึ่งจะกำหนดไว้ในลักษณะเชิงปรัชญาของหลักสูตร
 2. จุดมุ่งหมาย แสดงความคาดหวังของหลักสูตรว่า ผู้เรียนที่เรียนจบหลักสูตรนี้แล้วจะมีคุณลักษณะอย่างไร
 3. จุดมุ่งหมายเฉพาะหรือจุดประสงค์ของกลุ่มวิชาและรายวิชา ระบุเฉพาะเจาะจงถึงคุณลักษณะของผู้เรียนเมื่อเรียนจบแต่ละกลุ่มวิชา และแต่ละรายวิชา
 4. โครงสร้างของหลักสูตรแสดงภาพรวมของทั้งหลักสูตรว่าได้จัดเนื้อหาและประสบการณ์ของหลักสูตรในลักษณะใดสัดส่วนของเนื้อหาและประสบการณ์ที่จะให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เป็นอย่างไร ระยะเวลาการจัดการเรียนการสอน แสดงการแบ่งเวลาที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนและเนื้อหาความรู้ ประสบการณ์การเรียนรู้ และเวลา โดยรวมที่ใช้ในการจัดการเรียน
 5. การสอนตลอดหลักสูตร
 6. เนื้อหาหลักสูตรประกอบด้วยขอบเขตเนื้อหาความรู้ ที่จะให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ประสบการณ์การเรียนรู้ที่ผู้เรียนจะได้รับจากการได้ลงมือทำ หรือปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอนที่เป็นแนวทางหรือวิธีการที่จะช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้เนื้อหาและประสบการณ์ต่างๆ
 7. การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ประกอบด้วยแนวทางหรือวิธีการวัดผลและประเมินผลว่าผู้เรียน ให้บรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ จุดประสงค์รายวิชา จุดประสงค์กลุ่มวิชาและจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแล้วหรือยัง รวมถึงระยะเวลาการประเมินผล
 8. แนวทางการใช้หลักสูตร ให้คำแนะนำแก่นักคนที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรให้ใช้หลักสูตรได้ถูกต้อง เหมาะสม และเป็นไปตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร
- สำลี รักสุทธี (2544 : 10) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของหลักสูตรว่าประกอบด้วย
1. หลักการ จุดหมาย โครงสร้าง แนวการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน รวมทั้งแผนดำเนินการเกี่ยวกับกระบวนการใช้หลักสูตร
 2. ระเบียบการวัดและประเมินผล และคู่มือการประเมินผลการเรียนในแต่ละระดับ
 3. สื่อการเรียนการสอนที่ปรากฏในรูปของหนังสือเรียนหนังสืออ่านประกอบและสื่อลักษณะอื่น ๆ

สรุปได้ว่า องค์ประกอบของหลักสูตรที่สำคัญประกอบด้วย หลักการ จุดมุ่งหมาย โครงสร้างของหลักสูตร เนื้อหาสาระ กระบวนการเรียนการสอน สื่อการเรียน การสอน และการวัดผลและประเมินผล

2.4 การพัฒนาหลักสูตร

นักการศึกษาหลายท่านได้เสนอรูปแบบ ขั้นตอน และกระบวนการในการ พัฒนาหลักสูตร ดังนี้

ศรินทิพย์ ภู่อาลี (2542 : 40-41) ได้กล่าวถึงกระบวนการในการพัฒนา หลักสูตรทั้งหมด แบ่งเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. การวิจัย การพัฒนาหลักสูตร เริ่มต้นจากสำรวจ วิจัย และวิเคราะห์ สภาพแวดล้อม การศึกษาวิจัยทำให้สามารถพัฒนาหลักสูตรได้สอดคล้องกับความต้องการ ของบุคลากรและสภาพแวดล้อมทางสังคม

2. การพัฒนา เมื่อมีการศึกษาวิจัยแล้วคณะกรรมการและผู้เกี่ยวข้อง ร่วมกันพัฒนาหลักสูตร โดยดำเนินงานตามองค์ประกอบของหลักสูตร

3. การเผยแพร่ เนื่องจากการพัฒนาหลักสูตรจะมีผลกระทบต่อบุคคลหลาย ฝ่าย ดังนั้นก่อนประกาศใช้หลักสูตร จึงจำเป็นต้องมีการประชาสัมพันธ์ให้บุคคลที่เกี่ยวข้อง เข้าใจ

4. การดำเนินการใช้และปรับปรุง เมื่อมีการนำหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นไป ใช้ ผู้เกี่ยวข้องควรติดตามการใช้หลักสูตร เพื่อประเมินหลักสูตรและนำผลการประเมิน ปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

สุจิตรา จงอยู่สุข (2542 : 61) กล่าวถึงกระบวนการพัฒนาหลักสูตรว่ามีขั้นตอน ดังนี้

1. แต่งตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบการสร้างหลักสูตร
2. ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นต่อการสร้างหลักสูตร
3. กำหนดปรัชญาของการจัดการศึกษา
4. พิจารณาเลือกและจัดเนื้อหาสาระ
5. กำหนดมาตรฐานการวัดและประเมินผล
6. ตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรก่อนนำไปใช้
7. ปรับปรุงแก้ไขหลังจากทำการทดลองใช้หลักสูตร

8. ประเมินผลการทดลองใช้หลักสูตร
9. นำหลักสูตรไปใช้
10. ประเมินผลหลักสูตรและผลการใช้หลักสูตร
11. ปรับปรุงหลักสูตร

นิรมล ศตวุฒิ (2543 : 21-23) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาหลักสูตรไว้ดังนี้

1. การวิเคราะห์และรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านปรัชญาการศึกษา จิตวิทยาการเรียนรู้ ผู้เรียน สังคมและเนื้อหาความรู้ เพื่อพิจารณาความต้องการของผู้เรียน และพัฒนาหลักสูตรให้สนองความต้องการเหล่านั้น
2. การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรซึ่งจะบอกคุณลักษณะของผู้ที่เรียนจบหลักสูตร
3. การเลือกและจัดเนื้อหาและประสบการณ์การเรียนรู้ที่ต้องสอดคล้องกับจุดหมายของหลักสูตร
4. การกำหนดแนวทางการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน เพื่อตรวจสอบให้บรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตร
5. ตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรและปรับแก้ก่อนนำไปใช้
6. การนำหลักสูตรไปใช้
7. การประเมินหลักสูตรเพื่อนำผลการประเมินมาปรับปรุงประสิทธิภาพของหลักสูตร
8. การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตร

ชูศรี สุวรรณโชติ (2544 : 45-60) ได้กล่าวถึง กระบวนการพัฒนาหลักสูตรว่า การพัฒนาหลักสูตรเป็นสิ่งที่นักการศึกษาจะกระทำเมื่อสังคมเปลี่ยนแปลงไป โดยการเปลี่ยนแปลงไปนั้นจะทำให้ผู้เรียนได้เพิ่มพูนประสบการณ์ขึ้นมาใหม่ นำประสบการณ์และความรู้ที่เกิดขึ้นนั้นไปพัฒนาตนเองและสังคมให้เจริญขึ้น

จากหลักการสำคัญดังกล่าวข้างต้น เมื่อนำมาพิจารณาแล้วสรุปได้ว่าการพัฒนาหลักสูตรประกอบด้วย หลักการต่าง ๆ ดังนี้ คือ

1. หลักการพัฒนาหลักสูตรจะต้องมีการดำเนินงานเป็นขั้นตอนมีระเบียบการดำเนินงานตามลำดับตามขั้นตอนจนถึงขั้นสุดท้ายอย่างรอบคอบ

2. หลักการพัฒนาหลักสูตร จะต้องเป็นส่วนที่สร้างความรู้และประสบการณ์ที่ดีขึ้นกว่าหลักสูตรเดิม
3. หลักการพัฒนาหลักสูตรจะต้องคำนึงถึงการอบรมครูประจำการให้เกิดหลักสูตรที่ได้พัฒนาขึ้นมาใหม่โดยทันที เมื่อหลักสูตรใหม่ได้พัฒนาขึ้นมาไปใช้
4. หลักการพัฒนาหลักสูตรจะต้องคำนึงถึงตัวผู้เรียนที่จะได้รับผลจากหลักสูตรขึ้นมาใหม่ ทั้งนี้เป็นการได้ผลทั้งในด้านจิตใจและด้านทัศนคติ
5. หลักการพัฒนาหลักสูตรจะต้องได้รับความร่วมมือและมีการประสานงานจากผู้ที่เกี่ยวข้องรวมทั้งเอกสารข้อมูลต่าง ๆ ที่จะนำมาดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง
6. หลักการพัฒนาหลักสูตรจะต้องมีผู้ชำนาญการในการพัฒนาหลักสูตรเป็นความสามารถเป็นอย่างดี รู้จักเนื้อหาสาระนั้นอย่างลึกซึ้งดีพอที่จะนำมาใช้พัฒนาหลักสูตรนั้นขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรถือว่ามีความสำคัญอย่างหนึ่งในการพัฒนา ขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตร มีดังนี้
 - 6.1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานของสังคมและชุมชนที่มีการเปลี่ยนแปลงไป
จากเดิม
 - 6.2 วิเคราะห์ข้อมูลที่มีความจำเป็นอันจะนำมาซึ่งการปรับปรุง
หลักสูตร
 - 6.3 สำรวจความต้องการของความจำเป็นของสังคม ชุมชน และ
ผู้เรียน
 - 6.4 กำหนดวัตถุประสงค์ของการใช้การศึกษาให้ตรงกับความต้องการของ
สังคม
 - 6.5 เลือกเนื้อหาวิชาที่ต้องการนำมาให้ผู้เรียนได้ศึกษาที่ตรงกับ
วัตถุประสงค์
 - 6.6 เลือกบุคลากรที่มีความชำนาญในเนื้อหาวิชานั้น ๆ มาร่วมจัดทำ
หลักสูตร
 - 6.7 จัดเรียงลำดับเนื้อหาความรู้ที่ได้จากขั้นที่ 6
 - 6.8 สร้างประสบการณ์การเรียนรู้ให้ตรงกับเนื้อหาวิชาเพื่อการจัด
การเรียนการสอน
 - 6.9 กำหนดการประเมินผลให้ตรงกับวัตถุประสงค์ที่ศึกษา

สรุปได้ว่า การพัฒนาหลักสูตรมีรูปแบบและขั้นตอนแตกต่างกันไปซึ่งทุกรูปแบบ ควรนำข้อมูลพื้นฐานมากำหนดเป็นจุดหมายของหลักสูตร เนื้อหาสาระกิจกรรมการเรียนรู้ การนำหลักสูตรไปใช้และการประเมินผล

2.5 การนำหลักสูตรไปใช้

การนำหลักสูตรไปใช้เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของหลักสูตร เป็นการนำหลักสูตรไปปฏิบัติเพื่อให้บรรลุจุดหมายที่กำหนดไว้ มีนักการศึกษาได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับการนำหลักสูตรไปใช้ ดังนี้

วัชรีย์ บุรณสิงห์ (2542 : 47-48) ได้กล่าวถึงการนำหลักสูตรไปใช้ว่าผู้เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร คือ ผู้บริหารและครูผู้สอนก่อนนำหลักสูตรไปใช้ ดังนี้

1. หน้าที่ของผู้บริหาร

1.1 เป็นผู้นำในการใช้หลักสูตรและการเปลี่ยนแปลงการแก้ไข

หลักสูตร

1.2 ศึกษาและทำความเข้าใจในหลักสูตรอย่างกระจ่างชัดสามารถ

ควบคุมดูแลและให้คำแนะนำแก่ผู้สอนให้ดำเนินการจนบรรลุจุดหมายของหลักสูตรได้

1.3 กำหนดมาตรการและแนวปฏิบัติในการใช้หลักสูตร

1.4 จัดหาวัสดุหลักสูตรที่ทันสมัยและให้มีจำนวนเพียงพอต่อจำนวน

ผู้สอน

1.5 ควบคุมดูแลติดตามผลการใช้หลักสูตร สนับสนุน ส่งเสริม และนิเทศการใช้หลักสูตรและการสอน ให้กำลังใจและช่วยแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้น

1.6 ประเมินผลการใช้หลักสูตรและพัฒนาหลักสูตรสำหรับโรงเรียน

ของตน

2. หน้าที่ของผู้สอน

2.1 ใช้หลักสูตรตามที่ได้รับมอบหมาย

2.2 ศึกษาและทำความเข้าใจองค์ประกอบของหลักสูตรทุกส่วน

2.3 ปฏิบัติตามแนวที่โรงเรียนกำหนด

2.4 ใช้วัสดุหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ

2.5 วิเคราะห์หลักสูตร แปลและตีความหลักสูตรสู่การปฏิบัติ และ

เลือกใช้เทคนิคการสอนที่เหมาะสม

2.6 ประเมินผลการเรียนการสอน เพื่อไปสู่การประเมินผล การใช้หลักสูตรและพัฒนาหลักสูตร

นิรมล ศตวุฒิ (2543 : 93) กล่าวว่า หัวใจสำคัญของการนำหลักสูตรไปใช้ คือ การจัดการเรียนการสอนตามแนวทางของหลักสูตร และในการจัดการเรียนการสอนต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ คือ การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ การเลือก การจัดเนื้อหา และประสบการณ์การเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

สุนีย์ ภูพันธ์ (2546 : 19) กล่าวถึง การนำหลักสูตรไปใช้ว่า เป็นการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งประกอบด้วย การจัดเตรียมความพร้อมด้านบุคลากรและสิ่งแวดล้อม การจัดทำวัสดุหลักสูตร และการดำเนินการสอน ซึ่งเป็นกิจกรรมที่สำคัญที่สุดในขั้นการนำหลักสูตรไปใช้เพราะหลักสูตรจะได้ผลหรือไม่ ขึ้นอยู่กับพฤติกรรมการสอนของครู ครูผู้สอนจะต้องมีความรู้ในด้านการถ่ายทอดเนื้อหาความรู้ การวัดและประเมินผล จิตวิทยาการสอน ตลอดจนทั้งปรัชญาการศึกษาของแต่ละระดับ จึงทำให้การเรียนของผู้เรียนบรรลุเป้าหมายของหลักสูตร

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การใช้หลักสูตร จำเป็นต้องเตรียมบุคลากร เอกสารหลักสูตร และเอกสารประกอบหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล การนิเทศติดตามผล ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนและครูต้องมีการวางแผนและปฏิบัติกิจกรรมการใช้หลักสูตร เพื่อให้บรรลุผลตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

3. การบริหารจัดการหลักสูตรระดับสถานศึกษา

สถานศึกษามีภารกิจหลักในการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพ สถานศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และดำเนินการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยต้องสร้างความมั่นใจต่อพ่อแม่ผู้ปกครอง และชุมชนว่า ผู้เรียนจะมีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด และเกิดสมรรถนะสำคัญ ตลอดจนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร เพื่อให้บรรลุเจตนารมณ์ดังกล่าว สถานศึกษาจะต้องออกแบบหลักสูตรให้ครอบคลุมส่วนที่เป็นหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามที่กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุถึงคุณภาพตามมาตรฐาน อันเป็นความคาดหวังที่กำหนดไว้ร่วมกันใน

การพัฒนาเยาวชนทุกคนในชาติ นอกจากนั้นหลักสูตรสถานศึกษายังต้องสอดคล้องกับสภาพ ปัญหา และความต้องการของชุมชน และท้องถิ่น เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นสมาชิกที่ดีของชุมชน สามารถอยู่ในสังคมแวดล้อมได้อย่างมีความสุข และเกิดความรักความผูกพันในบ้านเกิดเมือง นอน มีบทบาทในการร่วมพัฒนาชุมชน

ในการจัดการศึกษาให้บรรลุผลดังกล่าว นอกจากสถานศึกษาจะต้องพัฒนา หลักสูตรที่ครอบคลุมส่วนสำคัญดังกล่าวแล้ว ยังต้องมีการบริหารจัดการหลักสูตรที่มี ประสิทธิภาพ สถานศึกษาต้องมีการเตรียมวางแผนเพื่อใช้หลักสูตรใหม่ ผู้บริหารสถานศึกษา และคณะกรรมการสถานศึกษาจะต้องศึกษาและทำความเข้าใจหลักสูตรใหม่ และเตรียมความพร้อมในการใช้หลักสูตร พิจารณาถึงงบประมาณและอาคารสถานที่ว่าพอเพียงหรือไม่ การ เตรียมบุคลากรเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรจะดำเนินการ โดยวิธีใด การวางแผนงานเพื่อใช้ หลักสูตรอย่างละเอียดรอบคอบและมีขั้นตอน จะทำให้การใช้หลักสูตรประสบความสำเร็จ ตามเป้าหมาย โรงเรียนควรมีการส่งเสริมสนับสนุนการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติอย่าง เหมาะสม เนื่องจากสถานศึกษาแต่ละแห่งมีบริบทต่างกัน ความพร้อมต่างกัน อีกทั้งมีความ แตกต่างกันในด้านงบประมาณ ทรัพยากร สถานที่ และบุคลากร รวมทั้งผู้เรียนในสถานศึกษา แต่ละสถานศึกษาก็มาจากพื้นเพครอบครัว ฐานะทางเศรษฐกิจ สังคมที่ต่างกัน มีความรู้ ความสามารถตลอดจนความต้องการที่แตกต่างกัน ดังนั้น การวางแผนในการบริหารจัดการ หลักสูตรจึงควรพิจารณาให้สอดคล้องสัมพันธ์กับปัจจัยต่างๆ ดังกล่าวด้วย

นอกจากนั้น สถานศึกษาจะต้องมีการติดตาม คุณลักษณะภาพการจัดทำหลักสูตรและการ จัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ ต่อเนื่องและครบวงจร และนำผลจากการติดตาม กำกับคุณลักษณะ นั้นมาพิจารณาปรับปรุงหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

การบริหารหลักสูตรเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา หลักสูตรสถานศึกษามีคุณภาพและประสิทธิภาพหรือไม่ขึ้นอยู่กับปัจจัยการบริหารจัดการ หลักสูตรอย่างเป็นระบบนั่นเอง (ธวัชชัย ชัยจิรฉายากุล และคณะ. 2545 : 27)

บทบาทสำคัญประการหนึ่งของสถานศึกษา คือ สถานศึกษาต้องสร้างหลักสูตร ของตนเอง ที่เรียกว่า หลักสูตรสถานศึกษา ทำให้ผู้บริหารและครูต้องทำหน้าที่เป็นผู้พัฒนา หลักสูตร ซึ่งหมายถึง การสร้าง การใช้ และปรับปรุงหลักสูตร นอกเหนือจากหน้าที่ในการ สอน เมื่อสถานศึกษาสร้างหลักสูตรแล้วในขั้นต่อไปเป็นการนำหลักสูตร ไปใช้ ซึ่งต้องมี กระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรเพื่อการใช้หลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ (กรมวิชาการ. 2545:7)

ข้าราชการ และ บัญชา อึ้งสกุล (กรมวิชาการ 2539 : 9) กล่าวว่า การบริหาร
 หลักสูตรผู้บริหารจะต้องเข้าใจหลักสูตรและส่งเสริมให้ครูผู้สอนมีความเข้าใจตรงกัน
 กระตุ้นครู ทำแผน การสอน คู่มือครู สนับสนุนให้มีการวางแผนพัฒนาการเรียนการสอน เน้น
 กระบวนการยี่ดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เน้นคุณภาพความรู้ความสามารถที่มีต่อเด็กเป็น
 เป้าหมาย มีระบบติดตามผลการปฏิบัติ ตรวจสอบ นำแนวทางแก้ไขปัญหาอุปสรรคและมีการ
 นิเทศภายในเพื่อปรับปรุงแก้ไข การปฏิบัติงานให้ดีขึ้น

3.1 ความหมายและความสำคัญของหลักสูตรสถานศึกษา

3.1.1 ความหมายของหลักสูตรสถานศึกษา

ปัญญา แก้วกิติย และสุภัทร พันธุ์พัฒนกุล (2545 : 26) ได้ให้ความหมาย
 ของหลักสูตรสถานศึกษาว่า หมายถึง หลักสูตรที่โรงเรียนได้ดำเนินการจัดทำหรือพัฒนาขึ้น
 โดยจัดทำองค์ประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตรให้เป็นไปตามขอบข่ายที่กำหนดไว้ในหลักสูตร
 แกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐานแล้วจัดทำสาระหรือรายละเอียด ให้สอดคล้องกับสภาพ
 ปัญหาของโรงเรียน ชุมชนและท้องถิ่น รวมทั้งความถนัด ความสนใจและความสามารถของ
 นักเรียน หลักสูตรของแต่ละโรงเรียนจึงมีส่วนที่เป็นแกนกลางเหมือนกัน แต่ต่างกันในส่วนที่
 เพิ่มเติมตามวิสัยทัศน์และความต้องการของบุคคลต่างๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2545 : 5) กล่าวว่า หลักสูตร
 สถานศึกษาเป็นแผนหรือแนวทางหรือข้อกำหนดของการจัดการศึกษาที่จะพัฒนาให้ผู้เรียนมี
 ความรู้ ความสามารถโดยส่งเสริมให้แต่ละบุคคลพัฒนาไปสู่ศักยภาพสูงสุดของตน รวมถึง
 ลำดับขั้นของมวลประสบการณ์ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้สะสม ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนนำความรู้
 ไปสู่การปฏิบัติได้ประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ด้วยตนเอง รู้จักตนเอง มีชีวิตอยู่ใน
 โรงเรียน ชุมชน สังคมและโลกอย่างมีความสุข

จากความหมายที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า หลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง
 หลักสูตรที่โรงเรียนจัดทำขึ้นเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถ เกิดการเรียนรู้
 สามารถนำความรู้ไปสู่งการปฏิบัติจนมีชีวิตอยู่ใน โรงเรียน ชุมชน สังคมและ โลกอย่างมี
 สุขภาพ

3.2 การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา

กรมวิชาการ (2545 : 7-12) ได้กล่าวถึงกระบวนการจัดการหลักสูตรสถานศึกษาว่า หลักสูตรสถานศึกษาจะมีความสัมพันธ์กับการบริหารจัดการหลักสูตร ผลผลิตจากการบริหารจัดการหลักสูตรจะนำมาเสนอในหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อให้บุคคลทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาทราบว่าสถานศึกษาจัดการศึกษาอย่างไร ก่อให้เกิดประโยชน์ในด้านการสร้างความเข้าใจ ความร่วมมือ การประสานงาน และการดำเนินงานในส่วนที่เกี่ยวข้องได้อย่างมีประสิทธิภาพ การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาประกอบด้วย 7 ภารกิจ คือ

- ภารกิจที่ 1 การเตรียมความพร้อม
- ภารกิจที่ 2 การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา
- ภารกิจที่ 3 การวางแผนการดำเนินการใช้หลักสูตร
- ภารกิจที่ 4 การดำเนินการบริหารหลักสูตร(ใช้หลักสูตร)
- ภารกิจที่ 5 การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล
- ภารกิจที่ 6 การสรุปผลการดำเนินงาน
- ภารกิจที่ 7 การปรับปรุงพัฒนา

รุจิร ภู่อาระ (2545 : 185-198) กล่าวถึงการบริหารและบริการหลักสูตรไว้

ดังนี้

1. การจัดชั้นเรียนหรือการจัดกลุ่มผู้เรียนสามารถทำได้หลายลักษณะขึ้นอยู่กับกิจกรรมที่กำหนดไว้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ และนโยบายของโรงเรียน
2. การจัดครูเข้าสอน
3. การจัดทำแผนการเรียนรู้ ครูต้องวางแผนให้ครอบคลุมเนื้อหาสาระ และให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมตามมาตรฐานที่กำหนดไว้
4. การจัดตารางสอนหรือตารางเรียน
5. การนิเทศติดตามหรือส่งเสริมการใช้หลักสูตร จะช่วยให้หลักสูตรบรรลุเป้าหมายที่วางไว้
6. จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมงานวิชาการ เช่น การสร้างเครือข่ายวิชาการ การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม
7. การบริหารหลักสูตรทั่วไป

วัชรีย์ บูรณสิงห์ (2542 : 39-40) ได้กล่าวถึงขอบข่ายการบริหารหลักสูตรว่า ประกอบด้วยงานต่าง ๆ ดังนี้

1. งานที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร ได้แก่ งานพัฒนาหลักสูตร การทำแผนการสอน การจัดตารางสอน งานเลือกหนังสือเรียนและแบบเรียน งานพัฒนาหลักสูตรสำหรับชุมชน
2. งานเกี่ยวกับการเรียนการสอน ได้แก่ งานเตรียมการสอน งานการพัฒนาเทคนิคการเรียนการสอน งานนิเทศการเรียนการสอน
3. งานที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนการเรียนการสอน ได้แก่ งานระเบียนนักเรียน งานห้องสมุด งานนิเทศการเรียนการสอน
4. งานที่เกี่ยวข้องกับการวัดและประเมินผลการศึกษา ได้แก่ งานข้อสอบมาตรฐานและคลังข้อสอบ งานวัดและประเมินผลการเรียน งานประเมินผลโครงการ
5. งานเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล ได้แก่ การจัดบุคลากร งานพัฒนาบุคลากร งานบำรุงขวัญบุคลากร
6. งานที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ได้แก่ งานการใช้แหล่งวิชาการในชุมชนและการบริการทางวิชาการแก่ชุมชน

ศรินทิพย์ ภู่อาลี(2542 : 154-160) ได้กล่าวถึง การบริหารหลักสูตรว่า ประกอบด้วยสิ่งต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. การวางแผนและฝึกอบรมเพื่อการใช้หลักสูตรใหม่ ได้แก่ การฝึกอบรมครู การประชุมเชิงปฏิบัติการให้ครูได้ศึกษาวิเคราะห์หลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ การจัดกระบวนการเรียนการสอน
2. การจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนให้เอื้อต่อการใช้หลักสูตร โดยยึดเป้าหมายและหลักการของหลักสูตร
3. การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ถ้าชุมชนเข้าใจก็จะให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ทำให้โรงเรียนสามารถใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในชุมชนได้ นอกจากนี้จะช่วยให้อาจารย์เข้าใจสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน เพื่อกำหนดนโยบายของโรงเรียนในการพัฒนาตัวเอง
4. การจัดทำกำหนดการสอนและตารางสอน ควรศึกษาจิตวิทยาการเรียนรู้ จัดแบ่งเนื้อหาตามเวลาให้เหมาะสมและต่อเนื่อง ศึกษาแนวดำเนินการของหลักสูตร และการจัดกระบวนการเรียนการสอน

5. การจัดชั้นเรียน เป็นงานสำคัญเพราะจะมีอิทธิพลต่อการเรียนการสอน โดยเฉพาะวิธีสอนและสภาพการเรียนรู้

6. การนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตร เป็นกระบวนการสร้างสรรค์ ในการให้คำแนะนำเพื่อปรับปรุงครูและสภาพการเรียนการสอน

7. การส่งเสริมงานวิชาการในโรงเรียน หมายถึง กิจกรรมทุกประเภทใน โรงเรียนที่จะช่วยส่งเสริมให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพสูงขึ้น

ตาราง บัณฑิต (2542 : 303-321) กล่าวถึง การเตรียมการและบริหารหลักสูตรไว้ ดังนี้ คือ

1. การวางแผนนำหลักสูตรใหม่เข้าแทนที่หลักสูตรเดิม ซึ่งการ ดำเนินการเปลี่ยนแปลงต้องทำให้เร็วที่สุด โดยให้ผู้เรียนได้รับผลกระทบจากการ เปลี่ยนแปลงน้อยที่สุด และต้องไม่เป็นอุปสรรคต่อการบริหารงานทั้งหลักสูตรใหม่และ หลักสูตรเดิม

2. การเตรียมการก่อนนำหลักสูตรไปใช้

2.1 การประชาสัมพันธ์หลักสูตร

2.2 การเตรียมบุคลากร

2.3 การเตรียมวัสดุอุปกรณ์สื่อการเรียนการสอน เครื่องมือเครื่องใช้

และอาคารสถานที่

2.4 การเตรียมระบบบริหารสถานศึกษา

2.5 การเตรียมงบประมาณค่าใช้จ่าย

2.6 การเตรียมปรับปรุงหลักสูตรการฝึกหัดครู

2.7 การเตรียมชุมชนและสังคม

3. การตรวจสอบความพร้อม

3.1 ความพร้อมของหลักสูตร

3.2 ความพร้อมของผู้เรียน ผู้สอน และชุมชน

3.3 ความพร้อมของโครงการที่สนับสนุนการนำหลักสูตรไปใช้

4. การบริหารงานการใช้หลักสูตร

4.1 การสนับสนุนการใช้หลักสูตร

4.1.1 กำลังคน

4.1.2 วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ และสื่อการเรียนการสอน

4.1.3 การพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

4.1.4 การเพิ่มพูนขวัญและกำลังใจ

4.1.5 การนิเทศการศึกษา

4.1.6 การแนะแนวการศึกษา

4.2 การกำกับดูแลเพื่อควบคุมคุณภาพหลักสูตร

4.2.1 กระบวนการในการประเมินผลเพื่อควบคุมคุณภาพของ

หลักสูตร

4.2.2 หน้าที่ของนักพัฒนาหลักสูตรในการควบคุมคุณภาพของ

หลักสูตร

วัฒนาพร ระจิบทุกษ์ (2545 : 321-323) กล่าวไว้ว่า สถานศึกษาจำเป็นต้องมีการวางแผนกำหนดกิจกรรม การนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ และมีการตรวจสอบความเหมาะสมของการจัดการเรื่องต่อไปนี้

1. การบริหารงานวิชาการ เป็นภารกิจที่สำคัญหนึ่งของสถานศึกษา ที่จะช่วยให้การใช้หลักสูตรสถานศึกษาประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่หลักสูตรกำหนด สถานศึกษาจึงควร ได้กำหนดแผนงาน โครงการ และกิจกรรมทางวิชาการต่าง ๆ ที่จะ เกื้อหนุน สนับสนุน ส่งเสริมให้จัดการศึกษาเป็น ไปอย่างมีประสิทธิภาพ

2. การบริหารทั่วไป เป็นงานที่มีความสำคัญเช่นกัน เนื่องจากจะเป็นส่วน ที่ช่วยส่งเสริมอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งจัด ได้ว่าเป็นการจัด ประสิทธิภาพ การเรียนรู้ทางอ้อม แต่ส่งผลอย่างลึกซึ้งต่อการหล่อหลอมคุณลักษณะอันพึง ประสงค์ และ การฝึกฝนทักษะการเรียนรู้ที่สำคัญของผู้เรียน เช่นการจัดหาแหล่งการเรียนรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่น การพัฒนาคลังและสื่ออุปกรณ์ โครงสร้างสิ่งแวดล้อม เป็นต้น เมื่อ สถานศึกษาได้จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเสร็จเรียบร้อยแล้ว เพื่อให้สามารถนำหลักสูตรของ สถานศึกษาไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ สถานศึกษาต้องพัฒนาระบบและ ดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการตรวจสอบ ทั้งนี้ควรกำหนดให้ครูทุกคน ได้ตรวจสอบหรือประเมินตนเองเป็นระยะๆ ตามแผน ปฏิบัติงานของแต่ละคนมีการบันทึกผลการประเมินตนเองไว้ และนำผลการประเมินตนเอง รวมกับการประเมินการปฏิบัติงานตามแผนของระดับชั้นปี กลุ่มสาระการเรียนรู้ และ ภาพรวมของสถานศึกษาเป็นระยะๆ ซึ่งสถานศึกษาสามารถนำผลการประเมินดังกล่าวนี้ ไป

ใช้ในการปรับปรุงพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่าง
สม่ำเสมอ นำไปสู่การรายงานประจำปีของ สถานศึกษาได้ตามสภาพจริง

อุทัย บุญประเสริฐ (2542 : 34- 35) กล่าวว่า การนำหลักสูตรไปใช้เกี่ยวข้องกับ
กับกิจกรรม 3 อย่างคือ

1. การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน

2. การจัดปัจจัยและสภาพต่างๆ ภายในโรงเรียนเพื่อประโยชน์ในการใช้

หลักสูตรให้บรรลุผลตามหลักสูตรและจุดมุ่งหมายของหลักสูตร 34

3. การจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับหลักการจุดมุ่งหมายของ

หลักสูตร คือ จุดประสงค์ของการเรียนรู้สอดคล้องกับ โครงสร้างและแนวดำเนินการของ
หลักสูตร จากขอบข่ายการบริหารหลักสูตรที่นำเสนอ กล่าวโดยสรุป การบริหารหลักสูตร
หมายถึง การที่ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องดำเนินการบริหารงานวิชาการด้านหลักสูตร ซึ่ง
ประกอบไปด้วย ขั้นตอนการเตรียมการหลักสูตร การดำเนินการเกี่ยวกับหลักสูตรและการ
ประเมินผลหลักสูตร เพื่อนำไปปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดีและมี
ประสิทธิภาพสูงสุด จึงพอสรุปได้ว่าการบริหารหลักสูตร มีหลายแนวคิด แต่ละแนวคิดก็
กำหนดขอบข่ายในการดำเนินงานแตกต่างกัน

3.3 การจัดทำและการใช้หลักสูตรสถานศึกษา

การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา เป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของ
ฝ่ายต่างๆ อาทิ ฝ่ายบริหาร ครูผู้สอน ผู้ปกครอง ชุมชน โดยทั่วไปนั้นมีการดำเนินการใน 2 ส่วน
คือ

3.3.1 การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา เป็นการดำเนินการระดับ

สถานศึกษา : ดำเนินการ โดยองค์คณะบุคคลในระดับสถานศึกษา ได้แก่ คณะกรรมการ
สถานศึกษา คณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการ เพื่อพิจารณาจัดทำหลักสูตร
สถานศึกษา รวมทั้งแนวปฏิบัติต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ระเบียบการวัดประเมินผลการเรียน
รวมทั้งพิจารณาเกี่ยวกับเอกสารบันทึกและรายงานผลการเรียน ซึ่งต้องใช้ร่วมกันใน
สถานศึกษานั้นๆ

1) ขั้นตอนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยทั่วไปนั้นดำเนินการโดยคณะกรรมการ หรือคณะทำงาน
ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินการ โดยสังเขป ดังนี้

1.1) แต่งตั้งคณะกรรมการ/ คณะทำงาน : คณะกรรมการบริหาร
หลักสูตรและงานวิชาการของสถานศึกษา ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน

1.2) วิเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งต่างๆ : มีแหล่งข้อมูลสำคัญ
มากมายที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา อาทิ หลักสูตรแกนกลางการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่น ข้อมูลจากการวิเคราะห์ สภาพ
ปัญหา จุดเน้น ความต้องการของชุมชน และของสถานศึกษาแต่ละแห่ง ตลอดจนความ
ต้องการของผู้เรียน

1.3) จัดทำหลักสูตรสถานศึกษา : พิจารณาจัดทำหลักสูตร
สถานศึกษาซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญได้แก่ วิสัยทัศน์ สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะ
อันพึงประสงค์ โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา (เวลาเรียน รายวิชาพื้นฐาน/เพิ่มเติม กิจกรรม
พัฒนาผู้เรียน) คำอธิบายรายวิชา และเกณฑ์การจบหลักสูตร พร้อมกันนี้สถานศึกษาจะต้อง
จัดทำเอกสารระเบียบการวัดผลประเมินผล เพื่อใช้ควบคู่กับหลักสูตรสถานศึกษา

1.4) คณะกรรมการสถานศึกษาพิจารณาให้ความเห็นชอบ:
นำเสนอร่างเอกสารหลักสูตรสถานศึกษา และระเบียบการวัดประเมินผล ต่อคณะกรรมการ
สถานศึกษาเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ หากมีข้อเสนอแนะจากคณะกรรมการ ก็นำ
ข้อเสนอแนะดังกล่าวไปพิจารณาปรับปรุงร่างหลักสูตรสถานศึกษาให้มีความเหมาะสม
ชัดเจนยิ่งขึ้น ก่อนการอนุมัติใช้หลักสูตร เมื่อได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการ
สถานศึกษาแล้ว ให้จัดทำเป็นประกาศหรือคำสั่งเรื่องให้ใช้หลักสูตรสถานศึกษา โดย
ผู้บริหารสถานศึกษาและประธานกรรมการสถานศึกษาเป็นผู้ลงนาม

1.5) ใช้หลักสูตรสถานศึกษา: ครูผู้สอนนำหลักสูตรสถานศึกษา
ไปกำหนด โครงสร้างรายวิชาและออกแบบหน่วยการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ
ตามเป้าหมาย

1.6) วิจัยและ ติดตามผลการใช้หลักสูตร: ดำเนินการติดตามผล
การใช้หลักสูตรอย่างต่อเนื่องเป็นระยะๆ เพื่อนำผลจากการติดตามมาใช้เป็นข้อมูลพิจารณา
ปรับปรุงหลักสูตรให้มีคุณภาพ และมีความเหมาะสมยิ่งขึ้น

4.3.2 การใช้หลักสูตรสถานศึกษา เป็นการดำเนินการระดับชั้นเรียน :

ดำเนินการ โดยครูผู้สอนแต่ละคน ในการออกแบบหน่วยการเรียนรู้และจัดการเรียนการสอน เพื่อให้สอดคล้อง เหมาะสมกับกับผู้เรียนแต่ละกลุ่ม ซึ่งอาจมีความแตกต่างกัน ดังนั้นจึงมีความเป็นไปได้ที่ครูผู้สอนรายวิชาเดียวกัน ระดับชั้นเดียวกันอาจพิจารณาออกแบบหน่วยการเรียนรู้ที่แตกต่างกันได้ เพราะผู้เรียนที่ครูแต่ละคนรับผิดชอบนั้นอาจมีความต้องการและความสามารถแตกต่างกัน ดังนั้น กิจกรรมการเรียนรู้ หรืองานที่มอบหมายให้ผู้เรียนปฏิบัติ สื่อการสอน หรือวิธีการวัดประเมินผลอาจต้องปรับให้เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละกลุ่ม

3. การส่งเสริม สนับสนุนระดับสถานศึกษา

สถานศึกษาเป็นหน่วยงานที่นำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติให้เกิดประโยชน์สูงสุด แก่ผู้เรียนจึงจำเป็นต้องจัดมาตรการส่งเสริม สนับสนุนการใช้หลักสูตรในด้านต่างๆ ที่สำคัญ ได้แก่

3.4.1 การพัฒนาบุคลากร

การพัฒนาบุคลากรมีความสำคัญมากต่อการพัฒนาหลักสูตรและใช้หลักสูตร ซึ่งในที่สุดจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน เพื่อส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนา และใช้หลักสูตรแบบอิงมาตรฐานให้ประสบความสำเร็จ สถานศึกษาจะต้องพัฒนาบุคลากร อย่างเป็นระบบ ต่อเนื่อง เน้นการสร้างความเข้าใจแก่ครู และบุคลากรทางการศึกษาให้ปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ในการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ รวมทั้งการวัดประเมินผล โดยมีมาตรฐานและตัวชี้วัดเป็นเป้าหมาย การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ การฝึกทักษะการทำงานร่วมกันเป็นทีม รูปแบบการพัฒนาบุคลากรจะต้องใช้การนิเทศทั้งแบบกลุ่ม และเป็นรายบุคคล โดยการสอนแนะ (Coaching) การศึกษาดูงาน การฝึกอบรม และจะต้องได้รับการประเมินผลเป็นระยะ ๆ เพื่อปรับปรุงการพัฒนาบุคลากรให้มีคุณภาพ และประสิทธิภาพ สถานศึกษาควรกำหนดขั้นตอนการพัฒนาบุคลากร ดังนี้

1) มอบหมายให้มีคณะทำงานด้านการพัฒนาบุคลากร ซึ่งต้องดำเนินงานและมีบทบาทในเรื่องนี้อย่างจริงจัง และต่อเนื่อง

2) ประเมินความต้องการ ความจำเป็นในการพัฒนาบุคลากร และวางแผนการพัฒนาบุคลากรให้เป็นรูปธรรม ทั้งแผนระยะสั้นและแผนระยะยาว

3) ดำเนินการพัฒนาบุคลากรตามแผน ซึ่งอาจดำเนินการได้ในหลายลักษณะ เช่น การประชุมสัมมนา การอบรมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาดูงาน โดยเฉพาะเน้นการพัฒนาครูผู้สอนซึ่งเป็นตัวจักรที่สำคัญที่สุดในการนำหลักสูตรไปใช้ ครูจะต้องสามารถจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายของหลักสูตร และการเลือกวิธีการสอนที่เหมาะสม สิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลให้การนำหลักสูตรไปใช้บรรลุเป้าหมาย

4) ส่งเสริม สนับสนุนให้มีชม หรือศูนย์รวมความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้แบบอิงมาตรฐาน เพื่อการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมด้วยตนเอง

5) ส่งเสริมให้ครูได้มีโอกาสเข้าอบรม แลกเปลี่ยนความรู้อย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารจะต้องเป็นที่ปรึกษาของครูในกรณีที่มีปัญหาทางด้านวิชาการหรือบริหารจัดการ และควรจัดให้มีการประชุมเพื่อแก้ปัญหา ตลอดจนแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และแสวงหาวิธีการใช้หลักสูตรให้มีประสิทธิภาพ

3.4.2 การสนับสนุนงบประมาณ ทรัพยากร

การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้แบบอิงมาตรฐาน เป็นการปรับกระบวนการทัศน์การจัดหลักสูตรการสอนที่แตกต่างไปจากเดิม จำเป็นอย่างยิ่งที่สถานศึกษาต้องจัดทรัพยากรและปัจจัยที่เอื้อต่อการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดความสำเร็จต่อการนำหลักสูตรไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่

1) จัดสรรงบประมาณอย่างเพียงพอสำหรับการพัฒนาหลักสูตร และติดตามประเมินผลการใช้หลักสูตร รวมทั้งงบประมาณเพื่อใช้ในการพัฒนาบุคลากร และจัดซื้อวัสดุ อุปกรณ์ต่างๆ ที่จะช่วยส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ

2) ส่งเสริมสนับสนุนให้มีสื่อวัสดุอุปกรณ์และเอกสารต่างๆ อย่างเพียงพอ เป็นปัจจุบันและสอดคล้องกับความต้องการ ให้มีห้องเรียน สถานที่เรียน และห้องพิเศษต่างๆ อย่างเพียงพอ เช่น ห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ ห้องเรียนคอมพิวเตอร์ โรงฝึกงาน ห้องสมุด แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ห้องประชุมขนาดต่างๆ สนามกีฬา และโรงยิม เป็นต้น

3) จัดสรรการใช้ทรัพยากรของสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสมและคุ้มค่า โดยเฉพาะด้านการใช้อาคารสถานที่ต่าง ๆ เช่น กำกับถึงขนาดของห้องเรียนและจำนวนห้องเรียน ห้องสมุด ที่เอื้ออำนวยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ และบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ต้องการ

4) บริหารทรัพยากรบุคคลากรอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การจัดครูเข้าสอนเป็นสิ่งที่ต้องพิจารณาอย่างรอบคอบ เพราะครูจะเป็นผู้ที่มีบทบาทอย่างมากในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้จึงควรจัดให้ครูได้สอนตรงตามความรู้ความสามารถ และความถนัด รวมทั้งการพัฒนาครูอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา

3.4.3 การดำเนินงานแบบมีส่วนร่วม

การจะส่งเสริมให้การจัดทำและใช้หลักสูตรเป็นไปอย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ ต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของฝ่ายต่างๆ ภายในสถานศึกษา และสร้างเครือข่ายระหว่างสถานศึกษา

1) ให้ฝ่ายต่างๆ ทั้งผู้ปกครอง ชุมชน ผู้บริหาร ครู และนักเรียนซึ่งเป็นผู้ได้รับผลโดยตรงจากการใช้หลักสูตร ได้มีส่วนร่วมในการวางแผน พัฒนาหลักสูตร และตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษา

2) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องสร้างบรรยากาศการร่วมคิด ร่วมทำ สถานศึกษาควรจัดสรรเวลาให้ครูได้วางแผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน มีการพูดคุย แลกเปลี่ยนประสบการณ์กัน ทำงานโดยใช้กระบวนการกลุ่ม พยายามลดภาระงานอื่นๆ ของครู โดยให้มุ่งทำงานสอนเป็นหลัก

3) สร้างเครือข่ายให้เกิดการมีส่วนร่วม และการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ซึ่งอาจเป็นเครือข่ายภายใน เช่น เครือข่ายผู้ปกครอง หรือเครือข่ายภายนอก เช่น เครือข่ายสถานศึกษา เครือข่ายหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ซึ่งสามารถจะสนับสนุนและส่งเสริมให้มีทรัพยากรและปัจจัยเพิ่มขึ้นในการบริหารจัดการหลักสูตรให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาจะประสบผลสำเร็จได้ด้วยดี จะต้องได้รับความร่วมมือและการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานจากบุคลากรทุกฝ่าย ทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษาไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียน บิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคล หรือหน่วยงานในชุมชน ได้แก่ องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้ประชาชนกลุ่มต่าง ๆ มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในลักษณะต่าง ๆ หลายลักษณะ โดยถือว่าการจัดการศึกษาเป็น ภาระหน้าที่สำหรับทุกคน การมีส่วนร่วมของประชาชนหรือบุคลากรทุกฝ่าย อาจดำเนินการได้หลาย ทาง ได้แก่

1. การมีส่วนร่วมเป็นกรรมการ

ผู้รับผิดชอบในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาจะต้องทำความเข้าใจกับประชาชนที่มีสิทธิเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการเกี่ยวกับการศึกษา ให้เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตน เพราะการเป็นกรรมการ ไม่ใช่เรื่องของอภิสิทธิ์ส่วนตัว แต่เป็นภาระเพื่อประโยชน์ส่วนรวม กรรมการมีหน้าที่กำกับ ดูแล ให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษาทำหน้าที่ของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์ต่อผู้เรียน

ดังนั้น กรรมการจึงต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการเรียน การสอน การบริหารและการจัดการศึกษา ระบบการประกันคุณภาพ การจัดทำหลักสูตร การประเมินคุณภาพ การศึกษา การระดมทรัพยากรการเงินและบุคคลเพื่อสนับสนุนการจัดการศึกษา เป็นต้น เพื่อให้ ผู้เข้าร่วมเป็นกรรมการ ได้เข้าใจบทบาทหน้าที่อย่างจริงจัง สถานศึกษาควรจัดทำคู่มือการเป็น กรรมการและนำเสนอผ่านสื่อ การประชุมพิเศษ หรือการฝึกอบรมสำหรับกรรมการที่ยังขาดประสบการณ์ รวมทั้งมีการติดตามประเมินผลการทำงานของกรรมการด้วย

2. การร่วมจัดการศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 57 กำหนดให้หน่วยงาน การศึกษาระดมทรัพยากรบุคคลในชุมชนให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยนำประสบการณ์ ความรอบรู้ ความชำนาญ และภูมิปัญญาท้องถิ่นของบุคคลมาใช้ เพื่อให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษา และยกย่องเชิดชูผู้ที่ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษา

3. การร่วมสนับสนุนทรัพยากรเพื่อการศึกษา

บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นจะร่วมสนับสนุนการศึกษาได้โดยร่วมกันให้ความรู้ หรือ ประสบการณ์ในฐานะทรัพยากรบุคคลหรือภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือสนับสนุนโดยการบริจาค ทรัพย์สิน หรือทรัพยากรอื่นให้แก่สถานศึกษา รวมทั้งการมีส่วนร่วมรับภาระค่าใช้จ่ายทางการ ศึกษาตามความเหมาะสมและความจำเป็นด้วย

4. การร่วมกำกับดูแล

เนื่องจากการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดเงื่อนไขใหม่ๆ เช่น ครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องทำหน้าที่ให้เหมาะสม สอดคล้องกับ จรรยาบรรณและมาตรฐานของวิชาชีพ สถานศึกษาต้องมีระบบประกันคุณภาพ เป็นต้น ดังนั้น ประชาชนจึงควรมีส่วนร่วมเรียกชื่อคุณภาพทางการศึกษาที่เป็นมาตรฐาน ทักท้วง ตักเตือน หรือให้ ข้อมูลเกี่ยวกับครูและบุคลากรทางการศึกษา ร่วมประเมินคุณภาพ

ของบุคคลและสถานศึกษา รวมทั้งร่วมยกย่องเชิดชูเกียรติครูและบุคลากรทางการศึกษาที่เป็นแบบอย่างที่ดีของสังคมด้วย หากบุคลากรในสถานศึกษาทุกคนได้ปฏิบัติหน้าที่ของตนในการบริหารจัดการ หลักสูตรสถานศึกษาและการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างเต็มที่ และเปิดโอกาสให้บุคคลและ หน่วยงานนอกสถานศึกษาได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ทั้งในฐานะกรรมการสถานศึกษา วิทยากรหรือปราชญ์ชาวบ้าน หรือในฐานะผู้ให้การสนับสนุนทรัพยากรทางการศึกษาและฐานะ ผลประเมินคุณภาพของสถานศึกษาแล้ว ย่อมเชื่อมั่นได้ว่าสถานศึกษานั้นจะประสบผลสำเร็จในการ พัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาและการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา

3.4.4 การส่งเสริมสนับสนุนทางวิชาการ

ความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ขึ้นอยู่กับบรรยากาศทางวิชาการซึ่งสถานศึกษาจะต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดขึ้น โดยดำเนินการดังนี้

1) จัดระบบการบริหารงานทางวิชาการที่มีประสิทธิภาพ ทั้งเรื่องการจัดกลุ่มผู้เรียนและ โครงการที่จะส่งเสริมการเรียนรู้และคุณธรรม การจัดการรายงานของสถานศึกษา การลงโทษและให้รางวัลผู้เรียน

2) สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ ทั้งห้องสมุด แหล่งการเรียนรู้ มุมค้นคว้าแก่ครูผู้สอนและนักเรียน การพัฒนาสื่ออุปกรณ์การเรียนการสอน

3) สนับสนุนให้มีระบบข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นเพื่อใช้ในการพัฒนาหลักสูตร รวมทั้งข้อมูลเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่ ทรัพยากร เศรษฐกิจ อาชีพ และความต้องการของท้องถิ่นเพื่ออำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ ครูสามารถนำสภาพปัญหาต่างๆ บูรณาการเข้าสู่กระบวนการเรียนรู้ในห้องเรียน

4) ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อบริหารจัดการความรู้ในส่วนที่เป็นประสบการณ์ในตัวครู นำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการจัดการเรียนรู้หรือบริหารชั้นเรียนอย่างเหมาะสม อีกทั้งเป็นการส่งเสริมให้มีการพัฒนาทักษะกระบวนการทำงานเป็นทีม

5) ส่งเสริมสนับสนุน ให้มีการนำเสนอหรือเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ เพื่อถ่ายทอดประสบการณ์ให้เพื่อนครู และบุคลากรทางการศึกษา ได้เรียนรู้นวัตกรรมใหม่ๆ อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมความเป็นนักวิชาการแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาอีกด้วย

3.5 การกำกับดูแลคุณภาพระดับสถานศึกษา

เพื่อสร้างความมั่นใจแก่พ่อแม่ ผู้ปกครอง และชุมชนว่า ผู้เรียนได้รับการพัฒนาให้มีคุณภาพตามที่คาดหวังตามที่กำหนดในมาตรฐานการเรียนรู้ และเป็นสมาชิกที่ดีของชุมชนตามความคาดหวังของสถานศึกษา การกำกับดูแลคุณภาพของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและการนำหลักสูตรไปใช้จึงเป็นสิ่งจำเป็น สถานศึกษาสามารถดำเนินการได้หลายแนวทาง ได้แก่

3.5.1 การนิเทศ ติดตาม การใช้หลักสูตร

การนิเทศ ติดตามการใช้หลักสูตร เป็นกระบวนการสำคัญที่สถานศึกษาใช้ในการควบคุมคุณภาพ โดยใช้เทคนิควิธีการที่หลากหลาย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการติดตาม เช่น การตรวจเยี่ยมและการสังเกตการณ์ในชั้นเรียน การสอนแนะ (Coaching) การตรวจแผนการจัดการเรียนรู้ การบันทึกรายงานหลังการสอน การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นต้น สถานศึกษาควรจัดให้มีแผนนิเทศ กำกับติดตาม การใช้หลักสูตรอย่างเป็นระบบ ดำเนินการให้กระบวนการนิเทศเป็นวัฒนธรรมในการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา บนพื้นฐานความรู้สึที่เป็นกัลยาณมิตร มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน และยอมรับการเปลี่ยนแปลงสถานภาพระหว่างกันเป็นผู้นิเทศ และเป็นผู้รับการนิเทศ ซึ่งจะเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา เพื่อให้เกิดกระบวนการนิเทศ ติดตาม ที่เป็นกัลยาณมิตรดังกล่าวแล้วควรดำเนินการดังนี้

1) ร่วมกันกำหนดความต้องการในการรับการนิเทศ หรือกำกับติดตาม เพื่อเฝ้าระวังมิให้คุณภาพการจัดทำและใช้หลักสูตรเกิดปัญหา อุปสรรคและส่งผลกระทบต่อคุณภาพผู้เรียน

2) สร้างความเข้าใจและทัศนคติเกี่ยวกับการนิเทศ ติดตามการใช้หลักสูตรในเชิงบวกแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาว่า มิได้เป็นกระบวนการจับผิด แต่เป็นกระบวนการดูแล ช่วยเหลือ เพื่อให้การใช้หลักสูตรที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ

3) กำหนดข้อตกลงเพื่อการขับเคลื่อน การนิเทศติดตามร่วมกัน และมีแผนการดำเนินการอย่างชัดเจน เป็นรูปธรรม

4) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องดำเนินการให้มีการนิเทศ ติดตามอย่างเป็นระบบ ครบวงจร ทั้งในระดับชั้นเรียน ระดับสถานศึกษา อย่างต่อเนื่องและครอบคลุม

3.5.2 การประกันคุณภาพภายใน

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 กำหนดให้สถานศึกษามีการจัดระบบการประกันคุณภาพภายใน และการเตรียมความพร้อมสำหรับประกันคุณภาพภายนอก เป็นระบบควบคุมคุณภาพการศึกษาที่สถานศึกษาต้องใช้เป็นกลไกสำคัญในการสร้างความมั่นใจต่อพ่อแม่ ผู้ปกครอง และชุมชนว่าจะสามารถจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพ สถานศึกษาต้องจัดระบบประกันคุณภาพที่เน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ดังนั้นต้องมีการดำเนินการประกันคุณภาพอย่างต่อเนื่อง โดยมีแผนพัฒนาคุณภาพ มีเป้าหมายการพัฒนาที่ชัดเจน แผนปฏิบัติการต้องเน้นผลคุณภาพผู้เรียน มีการรายงานผลเป็นระยะๆ อย่างต่อเนื่อง และนำผลมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน

3.5.3 การวิจัย และติดตามผลการใช้หลักสูตร

การวิจัยจะเป็นที่มาของข้อมูลข่าวสารที่แม่นยำ แสดงจุดแข็ง จุดอ่อน ปัญหา สาเหตุ และแนวทางปรับปรุงพัฒนาให้สถานศึกษาสามารถจัดหลักสูตรการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น สถานศึกษาควรดำเนินการวิจัย ดังนี้

1) การวิจัยพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

มุ่งเน้นการวิจัยเพื่อนำผลมาประกอบการพิจารณาปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาให้เหมาะสม สอดคล้องกับผู้เรียน และความต้องการของผู้ปกครองชุมชน เช่น

1.1) การประเมินตัวหลักสูตร โดยมีหัวข้อในการพิจารณา เช่น ความครบถ้วนขององค์ประกอบหลักสูตร ความสอดคล้องของแต่ละองค์ประกอบ ความสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางและกรอบหลักสูตรท้องถิ่น ความสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน พ่อแม่ ผู้ปกครอง และชุมชนความเหมาะสมของแนวทางการจัดการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และระบบการวัดและประเมินผล เป็นต้น

1.2) การประเมินความต้องการจำเป็นในการศึกษาต่อ และการประกอบอาชีพของนักเรียนในอนาคต เพื่อนำมาใช้กำหนด โปรแกรมการเรียน และเวลาเรียน

1.3) การประเมินความต้องการของพ่อแม่ผู้ปกครอง และชุมชนในการพัฒนาผู้เรียน เพื่อนำมาใช้กำหนด โปรแกรมการเรียน และ โครงการต่าง ๆ

2) การวิจัย ประเมินผลการใช้หลักสูตร

การประเมินผลการใช้หลักสูตรเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งของกระบวนการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งสถานศึกษาจะต้องมีความตระหนักในการปรับปรุงหรือพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นหลักประกันว่าผู้เรียนจะได้รับการพัฒนาทั้งด้าน

สติปัญญา ร่างกาย คุณธรรม บรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ระดับชาติ และสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข กระบวนการประเมินผลการใช้หลักสูตรสามารถดำเนินการได้ทั้งระหว่างการใช้หลักสูตร และเมื่อนำหลักสูตรไปใช้เรียบร้อยแล้ว หรือการติดตามจากผลผลิตของหลักสูตร คือ ผู้เรียนที่จบการศึกษาตามหลักสูตรนั่นเอง เพื่อให้การประเมินผลการใช้หลักสูตรบรรลุเป้าหมายของการควบคุมคุณภาพสถานศึกษาควรจัดให้มีการประเมินทั้งระบบ คือ

- 2.1) กำหนดให้มีการประเมินการใช้หลักสูตร เป็นกิจกรรมหลักของสถานศึกษา
- 2.2) สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินการใช้หลักสูตรด้วยตนเองให้เกิดขึ้นกับคณะครู
- 2.3) วางระบบเครือข่ายการทำงาน และมอบหมายงานการประเมินให้คณะผู้ปฏิบัติงานแต่ละคณะดำเนินการประเมินเป็นระยะๆ โดยกำหนดให้ชัดเจนว่าคณะใดต้องประเมินรายการใดบ้าง
- 2.4) สรุปผลการประเมิน และนำผลการประเมินมาปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา

การประเมินผลการใช้หลักสูตรมีแนวทางการดำเนินการที่สำคัญคือ พิจารณาองค์ประกอบของหลักสูตรที่จะประเมิน พิจารณาหลักเกณฑ์ที่จะใช้ในการประเมิน ออกแบบการจัดเก็บข้อมูลดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล เพื่อใช้พิจารณาตัดสินใจในการปรับปรุงหลักสูตรต่อไป สำหรับประเด็นในการประเมินนั้น สามารถประเมินได้ทั้งเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการใช้หลักสูตรกระบวนการใช้หลักสูตร และผลจากการใช้หลักสูตร อย่างไรก็ตาม สถานศึกษาควรมุ่งเน้นการประเมินส่วนที่เกี่ยวข้องต่อคุณภาพของผู้เรียนเป็นสำคัญ และควรคำนึงถึงทั้งผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้และคุณลักษณะของผู้เรียน สถานศึกษาจะต้องให้ความสำคัญ โดยนำผลการประเมินระดับสถานศึกษาระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับชาติ เช่น ผลคะแนน NT, O-net, A-net มาพิจารณาทั้งผลการประเมินในภาพรวม และผลการประเมินที่แยกรายวิชา และแยกรายมาตรฐาน หากผลการประเมินไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่คาดหวัง ควรศึกษาวิเคราะห์เพื่อค้นหาสาเหตุที่แท้จริง ซึ่งสาเหตุย่อมเกิดมาจากปัจจัยและกระบวนการใช้หลักสูตรนั่นเอง จากนั้นจึงหาวิธีแก้ปัญหาเพื่อพัฒนาคุณภาพต่อไป

นอกจากนั้นสถานศึกษาควรสนับสนุนส่งเสริมให้ครูทำวิจัยปฏิบัติการ (Action research) เพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของตนเอง โดยการวิจัยนั้นอาจเริ่มต้นจากการเลือกปัญหาการวิจัยที่มีความสำคัญและส่งผลกระทบต่อผู้เรียนมากที่สุดก่อน และที่มาของปัญหาการวิจัยอาจเกิดจากผู้เรียน เช่น ปัญหาพฤติกรรม ปัญหาการเรียนรู้อยู่ เป็นต้น หรืออาจเกิดจากการจัดการเรียนการสอนของครูไม่เหมาะสมสอดคล้องกับผู้เรียน เมื่อได้ปัญหาการวิจัยแล้วจึงดำเนินการตามขั้นตอนการวิจัยต่อไป

4. บทบาทผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา

4.1 บทบาทผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา

การบริหารจัดการหลักสูตรของสถานศึกษา จะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เกี่ยวข้องทุกระดับ ทุกฝ่าย ต้องมีความรู้ความเข้าใจ รวมทั้งทราบบทบาท ภารกิจ หน้าที่ ตลอดจนแนวทางปฏิบัติที่ช่วยส่งเสริมสนับสนุนการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีประสิทธิภาพสูงสุด ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

สำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่น (2545 : 15-16) กล่าวถึงคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

4.1.1 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย คณะบุคคล 7-15 คน

- 1) ผู้แทนผู้ปกครอง (1-2 คน)
- 2) ผู้แทนครู (1-2 คน)
- 3) ผู้แทนองค์กรชุมชน (1-2 คน)
- 4) ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (1-2 คน)
- 5) ผู้แทนศิษย์เก่าของสถานศึกษา (1-2 คน)
- 6) ผู้ทรงคุณวุฒิ (1-4 คน)
- 7) ผู้บริหารสถานศึกษา (เลขานุการ)

หน้าที่ กำกับ ส่งเสริม สนับสนุนกิจการของสถานศึกษา

4.1.2 คณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการสถานศึกษา

1) ผู้บริหารสถานศึกษา	ประธาน
2) ผู้ช่วยผู้บริหาร	รองประธาน

3) หัวหน้าหมวดวิชา/กลุ่มวิชา	กรรมการ
4) หัวหน้างานแนะแนว	กรรมการ
5) หัวหน้างานวัดผลและประเมินผล	กรรมการ
6) ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ	กรรมการและเลขานุการ

หน้าที่คณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการสถานศึกษา

- 1) วางแผนดำเนินงานวิชาการ กำหนดสาระ รายละเอียดหลักสูตร

ระดับสถานศึกษา

- 2) จัดทำคู่มือฯ นิเทศ กำกับ ติดตาม
- 3) ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาบุคลากร
- 4) ประสานความร่วมมือจากบุคคล หน่วยงาน
- 5) ประชาสัมพันธ์หลักสูตรและการใช้หลักสูตร
- 6) ส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัย
- 7) ติดตามผลการเรียนนักเรียน
- 8) ตรวจสอบ ทบทวน ประเมินมาตรฐาน
- 9) รายงานผลการปฏิบัติงานและผลการบริหารหลักสูตร

4.1.3 คณะอนุกรรมการ ระดับกลุ่มวิชา

1) หัวหน้าหมวดวิชาหรือกลุ่มวิชา	ประธาน
2) ครู อาจารย์ทุกคนในหมวดวิชาหรือกลุ่มวิชา	กรรมการ
3) รองหัวหน้าหมวดวิชาหรือกลุ่มวิชา	กรรมการ

หน้าที่คณะอนุกรรมการ

- 1) กำหนดสัดส่วนสาระการเรียนรู้และพัฒนารายวิชา
- 2) พัฒนาการจัดกระบวนการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล
- 3) พัฒนาแผนการสอนรายวิชาที่เป็นมาตรฐานกลาง
- 4) พัฒนาสื่อการเรียนรู้
- 5) กำหนดแนวทางพัฒนาเครื่องมือและกำกับติดตามการวัดผล

ประเมินผล

- 6) วิเคราะห์พัฒนาการของนักเรียน
- 7) ดำเนินการวิจัยการศึกษาในชั้นเรียน
- 8) นิเทศภายใน แลกเปลี่ยนประสบการณ์

9) รวบรวมข้อมูลเพื่อการปรับปรุงและพัฒนา

10) รายงานผลการปฏิบัติงาน

11) ปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย

กรมวิชาการ (2545ช : 50-58) กล่าวถึงผู้มีบทบาทกับการบริหารจัดการ

หลักสูตรสถานศึกษา ดังนี้

1) ผู้บริหารสถานศึกษา

1.1) จัดให้มีแผนพัฒนาสถานศึกษา เพื่อใช้ในการดำเนินการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

1.2) เป็นผู้นำในการจัดทำหลักสูตร โดยร่วมประสานกับบุคลากรทุกฝ่าย เพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ตลอดจนสาระตามหลักสูตรของสถานศึกษา

1.3) จัดให้มีการประชาสัมพันธ์หลักสูตรสถานศึกษา

1.4) สนับสนุนการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ สนับสนุนให้บุคลากรทุกฝ่ายของสถานศึกษาได้รับความรู้และความสามารถจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา รวมทั้งพัฒนาบุคลากรให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้

1.5) จัดให้มีการนิเทศภายใน เพื่อนิเทศ กำกับ ติดตามการใช้หลักสูตรอย่างมีระบบ

1.6) ให้มีการประเมินการนำหลักสูตรไปใช้ เพื่อการปรับปรุงพัฒนาสาระของหลักสูตรสถานศึกษาให้ทันสมัย สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และท้องถิ่นหลักสูตรสถานศึกษาเป็นหลักสูตรที่ใกล้ชิดกับผู้เรียนและครูในโรงเรียนมากที่สุด โรงเรียนที่จะบริหารจัดการหลักสูตรดังกล่าวได้สำเร็จ ต้องอาศัยผู้บริหารซึ่งเป็นผู้มีบทบาทที่สำคัญมาก และมีความสามารถ กล่าวคือ ต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการบริหารหลักสูตรในระดับโรงเรียน มีความรู้ความสามารถในการให้ความรู้แก่ครู วางแผน และจัดกิจกรรมร่วมกับครู เพิ่มทักษะทางวิชาการและความสามารถในการพัฒนาหลักสูตรของครูในโรงเรียนได้ด้วย

2) ครูผู้สอน

2.1) วางแผนสร้างหน่วยการเรียนรู้ กำหนดกิจกรรมการเรียนรู้

2.2) จัดทำแผนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง แสดงออกอย่างอิสระ และมีส่วนร่วมทุกกิจกรรม

2.3) จัดทำและพัฒนาสื่อการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา จัดหาแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ ในชุมชน เช่น ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ สวนสาธารณะ แหล่งผลิตศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน ฯลฯ

2.4) พัฒนาตนเองให้เป็นบุคคลที่ใฝ่รู้ ทันท่วงทีเหตุการณ์

2.5) เป็นแบบอย่างที่ดี มีคุณธรรม ปฏิบัติดีต่อเพื่อนครูและนักเรียน

2.6) จัดสภาพแวดล้อมของห้องเรียนและสถานศึกษาให้เอื้อต่อการเรียนรู้ ให้มีบรรยากาศดึงดูดความสนใจ ทำทนายให้ผู้เรียนอยากมีส่วนร่วม

2.7) จัดการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสภาพจริง โดยประเมินจากการปฏิบัติ การสังเกต การสัมภาษณ์ จากแฟ้มสะสมงาน ฯลฯ

2.8) จัดทำวิจัยในชั้นเรียน เพื่อการพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้

3) ผู้เรียน

3.1) มีส่วนร่วมในการวางแผนจัดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกับผู้ปกครองและครู วางแผนจัดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกับผู้ปกครองและครู วางแผนการเรียนรู้ของตนเองให้สอดคล้องกับความสามารถ ความถนัด และความสนใจของตนเอง

3.2) มีความรับผิดชอบ ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ บริหารจัดการเรียนรู้ของตนเองให้มีคุณภาพ

3.3) ปฏิบัติตนเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ ใฝ่รู้วิธีแสวงหาความรู้ความสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

3.4) มีการประเมินและพัฒนาตนเองให้ก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง

3.5) รักษาสิทธิและโอกาสในการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี

3.6) มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับครูและเพื่อน ช่วยเหลือเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกัน

และกัน

4) ผู้ปกครอง

4.1) กำหนดแผนการเรียนรู้ของผู้เรียนร่วมกับครูและผู้เรียน

4.2) มีส่วนร่วมในการกำหนดสาระของหลักสูตรและกำหนดแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา

4.3) ส่งเสริม สนับสนุนกิจกรรมของสถานศึกษา เพื่อพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

- 4.4) จัดบรรยากาศในบ้านให้เอื้อต่อการเรียนรู้
- 4.5) อบรมเลี้ยงดู เอาใจใส่ให้ความรัก ความอบอุ่น ส่งเสริมการเรียนรู้ และพัฒนาในด้านต่าง ๆ ของผู้เรียน
- 4.6) สนับสนุนทรัพยากรเพื่อการศึกษาตามเหมาะสมและจำเป็น
- 4.7) ร่วมมือกับครูและผู้เกี่ยวข้อง ประสานงานป้องกันและแก้ไข ปัญหาเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของผู้เรียน
- 4.8) ปฏิบัติตนให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ มีความรู้คู่คุณธรรม เป็นแบบอย่างที่ดีนำไปสู่การพัฒนาให้เป็นสถาบันแห่งการเรียนรู้
- 4.9) มีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนและในการ ประเมินการจัดการศึกษาของสถานศึกษา
- 4.10) จัดให้บุคลากร หรือบุคคลที่อยู่ในความดูแลได้รับการศึกษา ภาคบังคับ 9 ปี
- 5) ประชาชน
- 5.1) มีส่วนร่วมในการกำหนดสาระของหลักสูตรและแผนพัฒนา การศึกษาของสถานศึกษา
- 5.2) สนับสนุนการจัดกิจกรรมของสถานศึกษาในด้านการจัดการ เรียนรู้และทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อการศึกษาตามความเหมาะสมและจำเป็น
- 5.3) มีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน
- 5.4) มีส่วนร่วมในการประเมินผลการจัดการศึกษาของสถานศึกษา เพื่อให้สถานศึกษาเป็นสถานศึกษาของชุมชนอย่างแท้จริง
- 6) ชุมชน
- 6.1) มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษาของสถานศึกษา
- 6.2) มีส่วนร่วมในการกำหนดสาระตามหลักสูตรของสถานศึกษา โดยคำนึงถึงความต้องการของสังคมและชุมชน
- 6.3) เป็นศูนย์การเรียนรู้ เครือข่ายการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนได้มี ประสบการณ์จากสถานการณ์จริง
- 6.4) ให้การสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของสถานศึกษา
- 6.5) มีส่วนร่วมในการตรวจสอบและประเมินผลการจัดการศึกษา ของสถานศึกษา

6.6) เสนอแนะแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

7) คณะกรรมการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสถานศึกษา

7.1) กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้เกิดในตัวผู้เรียน

7.2) จัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการสร้างคุณลักษณะ

อันพึงประสงค์

7.3) จัดระบบและเครื่องมือการประเมินด้านคุณลักษณะอันพึง

ประสงค์

7.4) ประเมินผลรวมด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนเป็นรายบุคคล รวมทั้งของผู้เรียนแต่ละช่วงชั้น ร่วมกับครูผู้สอน ผู้ปกครองนักเรียน และผู้ที่เกี่ยวข้อง

7.5) เสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงสาระหลักสูตรของสถานศึกษาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์

7.6) สร้างความตระหนักให้แก่บุคลากรทุกฝ่ายในสถานศึกษาเพื่อร่วมกันพัฒนาและสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้แก่ผู้เรียน

8) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

8.1) กำหนดนโยบายและแผนพัฒนาของสถานศึกษา

8.2) ให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา

8.3) ให้ความเห็นชอบในการจัดทำหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น

ต้องการของท้องถิ่น

8.4) ให้ความเห็นชอบในการแต่งตั้งคณะกรรมการและอนุกรรมการต่าง ๆ ที่สถานศึกษาแต่งตั้ง

การต่าง ๆ ที่สถานศึกษาแต่งตั้ง

8.5) สนับสนุนส่งเสริมการบริหารด้านวิชาการของสถานศึกษา

8.6) ส่งเสริมให้มีการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ตลอดจน

วิทยากรภายนอกและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างพัฒนาการของนักเรียนทุกด้าน รวมทั้งจารีต ศิลปะ วัฒนธรรมของท้องถิ่นและของชาติ

8.7) เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน

ตลอดจนประสานงานกับองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อให้สถานศึกษาเป็นแหล่งวิทยาการของชุมชน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น

9) คณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการสถานศึกษา

9.1) วางแผนการดำเนินการวิชาการ กำหนดสาระรายละเอียดของ หลักสูตรระดับสถานศึกษา และแนวทางการจัดสัดส่วนสาระการเรียนรู้ และกิจกรรมพัฒนา ผู้เรียนของสถานศึกษา ให้สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน สภาพเศรษฐกิจ สังคม ศิลปะ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น

9.2) จัดทำคู่มือการบริหารหลักสูตรและวิชาการของสถานศึกษา นิเทศ กำกับ ติดตาม ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร การจัดกระบวนการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และการแนะแนวให้สอดคล้องกันและเป็นไปตามมาตรฐานหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน

9.3) ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรเกี่ยวกับการพัฒนา หลักสูตร การจัดกระบวนการเรียนรู้ การวัดผลและประเมินผล การแนะแนวให้เป็นไปตาม จุดหมายและแนวทางการดำเนินการของหลักสูตร

9.4) ประสานความร่วมมือกับบุคคล หน่วยงาน องค์กรต่าง ๆ และ ชุมชน เพื่อให้การใช้หลักสูตรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและมีคุณภาพ

9.5) ประชาสัมพันธ์หลักสูตรและการใช้หลักสูตรแก่นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้ที่เกี่ยวข้อง และนำข้อมูลป้อนกลับจากฝ่ายต่าง ๆ มาพัฒนาเพื่อ ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

9.6) ส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรและ กระบวนการเรียนรู้

9.7) ติดตามผลการเรียนของนักเรียนเป็นรายบุคคล ระดับชั้น ระดับ ช่วงชั้น และระดับกลุ่มวิชา ในแต่ละปีการศึกษา เพื่อปรับปรุง แก้ไข และพัฒนาการ ดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษา

9.8) ตรวจสอบ ทบทวน ประเมินมาตรฐานการปฏิบัติงานของครู และการบริหารหลักสูตรระดับสถานศึกษาในรอบปีที่ผ่านมา แล้วนำผลการประเมินเพื่อ วางแผนพัฒนาการปฏิบัติงานของครู และคณะกรรมการบริหารหลักสูตรในปีการศึกษา ต่อไป

นอกจากนี้ ยังมีคณะกรรมการระดับกลุ่มสาระการเรียนรู้ จำนวน 9 คณะ (กรมวิชาการ, 2545ข : 57) ซึ่งเรียกชื่อว่า คณะอนุกรรมการตามชื่อกลุ่มสาระการเรียนรู้ใน หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ กลุ่มภาษาไทย กลุ่มคณิตศาสตร์ กลุ่มวิทยาศาสตร์ กลุ่มสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม กลุ่มสุขศึกษาและพลศึกษา กลุ่มศิลปะ กลุ่มการ

งานอาชีพและเทคโนโลยี กลุ่มภาษาต่างประเทศ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน อยู่ภายใต้คณะกรรมการบริหารหลักสูตรและวิชาการสถานศึกษา ซึ่งแต่งตั้งโดยผู้บริหารสถานศึกษา มีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

- 1) กำหนดสัดส่วนสาระการเรียนรู้กลุ่มวิชาและพัฒนาหลักสูตรรายวิชาของกลุ่มวิชาในสาระการเรียนรู้พื้นฐาน และสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 2) ดำเนินการพัฒนาการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้รายวิชาต่าง ๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่แสดงความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียน
- 3) พัฒนาแผนการสอนรายวิชาที่เป็นมาตรฐานกลาง เพื่อให้ผู้สอนสามารถปรับใช้ตามความเหมาะสม และให้การสอนนำไปสู่การเรียนรู้มากที่สุด
- 4) พัฒนาสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุด
- 5) กำหนดแนวทางพัฒนาเครื่องมือและกำกับ ติดตาม การดำเนินการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน ให้เป็นไปตามมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มวิชาที่กำหนด
- 6) วิเคราะห์พัฒนาการของนักเรียนเป็นรายบุคคลและรายกลุ่ม
- 7) ดำเนินการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล
- 8) นิเทศภายใน แลกเปลี่ยนประสบการณ์การดำเนินงาน เพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนและประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน
- 9) รวบรวมข้อมูลเพื่อการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรรายวิชาและการจัดกระบวนการเรียนรู้ ตลอดจนตรวจสอบและประเมินผลการบริหารหลักสูตรรายวิชาและกลุ่มวิชาในภาคเรียนที่ผ่านมา และวางแผนพัฒนาการบริหารหลักสูตรในภาคเรียนต่อไป
- 10) รายงานผลการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการปฏิบัติงานของครู-อาจารย์ และผลการบริหารหลักสูตรของกลุ่มวิชา โดยเน้นผลที่เกิดกับผู้เรียนต่อคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง

จะเห็นได้ว่า การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา จะมีบุคลากรหลายฝ่ายเข้ามาเกี่ยวข้อง เพื่อร่วมกันสนับสนุน ส่งเสริมให้หลักสูตรเอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน และตอบสนองต่อความต้องการของท้องถิ่น สถานศึกษา ผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชน

4.2 ผู้บริหารสถานศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษา หมายความว่า บุคลากรวิชาชีพที่รับผิดชอบการบริหารสถานศึกษาแต่ละแห่งของรัฐและเอกชน ตามความในมาตรา 4 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นผู้นำสถาบัน ผู้ที่จะเข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหารจะต้องมีวุฒิและประสบการณ์ตามที่กำหนดไว้ และมีหน้าที่ความรับผิดชอบในการบริหารในแต่ละตำแหน่งแตกต่างกันออกไป พระราชบัญญัติระเบียบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 กำหนดให้มีคณะกรรมการมาตรฐานการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น (ก.ถ.) คณะกรรมการกลางพนักงานเทศบาล (ก.ท.) และคณะกรรมการพนักงานเทศบาล รวมทั้งพนักงานครูเทศบาลด้วย เพื่อให้มีมาตรฐานการบริหารงานบุคคลตามระบบคุณธรรม โดยการกำหนดมาตรฐาน หลักเกณฑ์ และวิธีการในการบริหารงานบุคคลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนี้ (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. ม.ป.ป., หน้า 72)

4.2.1 ผู้ประกอบวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษา ต้องมีมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ ดังต่อไปนี้

1) มีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางการบริหารการศึกษา หรือเทียบเท่า หรือคุณวุฒิอื่นที่คุรุสภารับรอง โดยมีความรู้ ดังต่อไปนี้

- ก. หลักและกระบวนการบริหารการศึกษา
- ข. นโยบายและการวางแผนการศึกษา
- ค. การบริหารด้านวิชาการ
- ง. การบริหารด้านธุรการ การเงิน พัสดุ และอาคารสถานที่
- จ. การบริหารงานบุคคล
- ฉ. การบริหารกิจการนักเรียน
- ช. การประกันคุณภาพการศึกษา
- ซ. การบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศ
- ฌ. การบริหารการประชาสัมพันธ์และความสัมพันธ์ชุมชน
- ฎ. คุณธรรมและจริยธรรมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา

นอกจากคุณวุฒิตามวรรค หนึ่ง ต้องผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรการบริหารสถานศึกษาที่คณะกรรมการคุรุสภารับรอง

ผู้บริหารสถานศึกษา(ธวัชชัย ชัยจิรฉายากุลและคณะ. 2546 : 19) ที่ตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษา เข้าใจ บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารอย่างถ่องแท้และนำไปปฏิบัติอย่างจริงจังแบบต่อเนื่อง จะช่วยให้ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาประสบผลสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาในยุค ปฏิรูปการศึกษาต้องปรับเปลี่ยนบทบาทจากการสั่งการมาเป็นผู้ร่วม คือ ร่วมวางแผนและร่วม ปฏิบัติ ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรมีบทบาทดังนี้

1) จัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษาเพื่อใช้ในการดำเนินการจัดการศึกษา

2) เป็นผู้นำในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาโดยร่วมประสานกับ

บุคลากรทุกฝ่าย เพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน ตลอดจนงานสาระตาม หลักสูตรสถานศึกษา

3) ประชาสัมพันธ์หลักสูตรสถานศึกษา

4) สนับสนุนให้บุคลากรทุกฝ่ายของสถานศึกษามีความรู้และ

ความสามารถในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา รวมทั้งพัฒนากุศลกรให้เป็นบุคคลแห่ง การเรียนรู้

5) มีการนิเทศภายใน เพื่อนิเทศ กำกับ ติดตามการใช้หลักสูตร

สถานศึกษาอย่างมีระบบ

6) จัดให้มีการประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาเพื่อปรับปรุง พัฒนา

สาระของหลักสูตรสถานศึกษาให้ทันสมัย สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ชุมชนและท้องถิ่น

4.3 ครูผู้สอน

ครูผู้สอนมีบทบาทโดยตรงในการร่วมพัฒนาหลักสูตร จัดการเรียนรู้ ครู ในยุคปฏิรูปการศึกษาจะต้องปรับเปลี่ยนจากการเป็นผู้สอน เป็นผู้เอื้ออำนวยความสะดวกต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยการชี้แนะทางการนำความรู้จากแหล่งต่างๆ มาใช้ประโยชน์ กล่าวคือ ทำให้ ผู้เรียนรู้วิธีการเข้าถึงแหล่งข้อมูล มีทักษะในการใช้สื่อ ทั้งสื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในการ สืบค้นข้อมูลมาใช้ได้สะดวก วิธีการที่ครูสามารถทำได้ในฐานะผู้เอื้ออำนวยความสะดวกที่ดี เช่น ให้ โอกาสผู้เรียนเข้าไปใช้บริการสืบค้นข้อมูลจากห้องสมุดของโรงเรียน บอกแหล่งที่มาของข้อมูลให้ ผู้เรียนที่สนใจสามารถสืบค้น ได้จากซีดีรอม หรือจากโฮมเพจในอินเทอร์เน็ต เป็นต้น

นอกจากนี้ ครูยังต้องปรับบทบาทจากการเป็นผู้ป้อนข้อมูล เป็นผู้ให้ คำแนะนำ
ปรึกษา โดยครูจะต้องตระหนักเสมอว่า ตนเองไม่ใช่ผู้กำหนดความรู้ แต่เป็นผู้สอนแก่น
ความรู้ในวิชาที่สอน และแนะวิธีการคิด ให้กรอบในการวิเคราะห์เนื้อหาวิชาการ แนะนำ การ
พิจารณาข้อมูลที่จะเลือกนำมาใช้ แนะนำเรื่อง ทั่วๆ ไปที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิตของผู้เรียน
ด้วย เช่น ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพ การพัฒนาบุคลิกภาพ มารยาท การป้องกัน
ตนเอง จากภัยอันตรายต่าง ๆ เป็นต้น

ครูจะทำหน้าที่เป็นผู้ให้คำแนะนำ ปรึกษาแก่นักเรียนและเป็นผู้เอื้อต่อการ
เรียนรู้ของผู้เรียน ได้ก็คือเมื่อครูเป็นผู้ที่เรียนรู้มาก่อน นั่นหมายความว่า ครูจะต้องปรับเปลี่ยน
พฤติกรรมให้กระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ เป็นคนช่างสังเกตและคิด
แตกฉาน กับข้อมูลและความรู้ที่ผ่านเข้ามาในสมองด้วยการตั้งคำถามและหาทางพิสูจน์เรื่อง
เหล่านี้ให้ได้ ข้อสรุปที่ชัดเจน

ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ครูไม่เพียงแต่จะมีบทบาทหน้าที่ใน การ
จัดการเรียนรู้เท่านั้น แต่ครูยังต้องมีบทบาทในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ดังต่อไปนี้
(กรมวิชาการ. 2543 : 16)

- 1) ศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานจนเข้าใจกระจ่าง
- 2) ศึกษาหลักการ วิธีการพัฒนาหลักสูตรระดับสถานศึกษา
- 3) ร่วมวางแผน และร่วมพัฒนาหลักสูตรระดับสถานศึกษา
- 4) ตรวจสอบความสอดคล้องสัมพันธ์กันของสาระที่จัดทำขึ้นตามสภาพ
ปัญหา/ความต้องการของชุมชน และภูมิปัญญาท้องถิ่น กับมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มวิชาและ
มาตรฐานหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 5) วางแผนการจัดการเรียนการสอนตามขอบข่ายเนื้อหาสาระ มาตรฐาน
สัดส่วนของเวลา และหน่วยการเรียนรู้
- 6) นำหลักสูตรไปปฏิบัติให้เกิดผลในห้องเรียน โดยเลือกใช้กระบวนการ
เรียนรู้ที่หลากหลายสอดคล้องกับธรรมชาติของสาระการเรียนรู้และเหมาะสมกับผู้เรียน
- 7) วางแผนและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนให้ได้ข้อมูลที่แสดง
ความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียน ประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้
แต่ช่วงนั้น และนำผลการประเมินมาพัฒนาผู้เรียนต่อไป
- 8) ร่วมประเมินผลการใช้หลักสูตรกับสถานศึกษา

4.4 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

4.4.1 ความเป็นมาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ความเป็นมาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียน ประถมศึกษาพอจะสรุปได้ ดังนี้

ในอดีตจนถึง ปี พ.ศ. 2428 ศูนย์กลางการศึกษาอยู่ในชุมชนมีบ้าน วัด ร่วมจัดการศึกษาไม่มีเกณฑ์ระเบียบที่ชัดเจน แต่เป็นการดำเนินการที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของคนในชุมชน หรือในสังคมขณะนั้น

ปี พ.ศ. 2428 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงส่งเสริม การศึกษาของไทย ทรงจัดรูปแบบการศึกษาให้มีระบบมีระเบียบปฏิบัติที่แน่นอนมากขึ้นและ ใน ปี พ.ศ. 2452 ได้แต่งตั้งคณะกรรมการตำบลขึ้น ประกอบด้วยกรรมการ 3 คน คือ กำนันหรือหัวหน้าตำบล 1 คน เจ้าอริการวัดซึ่งเป็นเจ้าคณะหมวดในตำบล 1 รูป และ แพทย์ประจำตำบล 1 คน มีหน้าที่จัดตั้งโรงเรียน ทำนุบำรุง หาเด็กเข้าเรียนหาครูมาสอนใน โรงเรียน เรียกโรงเรียนที่ตั้งใหม่ว่า “โรงเรียนประชาบาล” ซึ่งดำรงอยู่ได้ด้วยทุนทรัพย์ของ ประชาชน

ปี พ.ศ. 2464 เริ่มกำหนดให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทเกี่ยวข้องในรูปของ คณะกรรมการ ตั้งแต่เริ่มใช้พระราชบัญญัติการประถมศึกษา พุทธศักราช 2464 เรียกว่า กรรมการศึกษา

ปี พ.ศ. 2524 มีการประกาศใช้ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการ แต่งตั้งคณะกรรมการศึกษาประจำโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2525 โดยมีสาระสำคัญ คือ คณะกรรมการศึกษาคัดเลือกจากผู้นำชุมชน ผู้ปกครองนักเรียน ศิษย์เก่า พ่อค้า ข้าราชการ ในพื้นที่ เป็นคณะกรรมการจำนวนอย่างน้อย 9 คน แต่ไม่เกิน 15 คน มีการกำหนดวาระ และการพ้นจากตำแหน่ง รวมทั้งได้กำหนดบทบาทหน้าที่ไว้อย่างชัดเจน

ปี พ.ศ. 2539 กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดให้มีระเบียบ กระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2539 เนื่องจากมี ข้อมูลจากผลการวิจัยมากมายยืนยันว่าการดำเนินงานของคณะกรรมการศึกษาประจำโรงเรียน ประถมศึกษายังไม่เกิดผลสำเร็จ ทั้งด้านการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาใน โรงเรียน ความพึงพอใจในผลงานของตนเอง การให้คำปรึกษาแนะนำแก่โรงเรียนใน การ

กำหนดแนวทางในการพัฒนา ฯลฯ ประกอบกับกระแสความต้องการให้คณะกรรมการศึกษาประจำโรงเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนมากขึ้น

ปี พ.ศ. 2540 มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการจัดการศึกษาซึ่งสอดคล้องกับระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2539 เพื่อให้เกิดผลการดำเนินงานเป็นรูปธรรม กระทรวงศึกษาธิการร่วมมือกับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จัดการประชุมทางไกล เรื่องบทบาทคณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษาตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน เผยแพร่ทางสื่อโทรทัศน์และวิทยุกระจายเสียง เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้ศึกษาและได้ดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายและเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ

หลังจากคณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษาได้มีส่วนร่วมในโรงเรียน มีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแนวทางและผลการดำเนินงานของคณะกรรมการโรงเรียน ประถมศึกษามากมาย ผลการวิจัย พบประเด็นที่น่าสนใจ คือ การปฏิบัติงานด้านโครงสร้าง เป็นไปตามระเบียบที่กำหนด แต่การปฏิบัติงานของคณะกรรมการโรงเรียนเน้นด้านการสนับสนุนการดำเนินงานมากกว่าการร่วมกำหนดนโยบาย และการร่วมพัฒนาการเรียนการสอน

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เน้นหลักการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชน และการกระจายอำนาจในการจัดการศึกษา รวมทั้งการพัฒนาองค์กรชุมชนความเข้มแข็ง สามารถพึ่งตนเองได้และสามารถจัดการศึกษาในชุมชนได้ ทำให้กระทรวงศึกษาธิการประกาศใช้ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543 เมื่อวันที่ 23 พฤษภาคม พ.ศ. 2543 ที่เน้นการมีส่วนร่วมของบุคคลในชุมชนหลายฝ่ายให้เข้ามามีส่วนร่วมในโรงเรียนในการจัดการศึกษาของชุมชน และมีระเบียบคณะกรรมการสถานศึกษาฉบับแรกที่กำหนดให้ผู้หญิงสามารถเข้ามามีบทบาทในการเป็นกรรมการสถานศึกษา ทำให้ผู้หญิงมีโอกาสมากขึ้นในการทำงานเพื่อชุมชนและโรงเรียน รวมทั้งทำให้คณะกรรมการสถานศึกษามีบทบาทมากขึ้นในการจัดการศึกษาของท้องถิ่น และจะมีบทบาทมากขึ้นตามลำดับ โดยเฉพาะเมื่อมีการปฏิรูปการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ฉบับนี้อย่างเต็มรูปแบบในปี พ.ศ. 2545

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เป็นหน่วยงานทางการศึกษาที่เห็นความสำคัญของคณะกรรมการสถานศึกษา และเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามี

บทบาทในการจัดการศึกษามากที่สุดมุ่งเน้นให้คณะกรรมการสถานศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในทุกด้านการบริหาร การจัดการศึกษาในโรงเรียนมิใช่เพียงแต่การร่วมทุนทรัพย์ แรงงาน เท่านั้น เพราะการจัดการศึกษาที่มีชุมชนและคณะกรรมการสถานศึกษาร่วมกับโรงเรียนนั้น จะสอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่นอย่างแท้จริง

ขั้นตอนและวิธีการสรรหาคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

โดยทั่วไป (ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2543 ข้อ 6 และข้อ 7)

1. ประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาชุดปัจจุบัน เพื่อกำหนดจำนวนและสัดส่วนของกรรมการในแต่ละองค์ประกอบว่ามีจำนวนเท่าใด รวมเป็นจำนวนทั้งสิ้นเท่าใดซึ่งจะต้องน้อยกว่า 7 คน และไม่เกิน 15 คน การกำหนดจำนวน และสัดส่วนของคณะกรรมการสถานศึกษานั้น ให้คำนึงถึงกรรมการที่เป็นสตรีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของกรรมการทั้งหมดนั้น ในกรณีที่ได้พยายามดำเนินการสรรหาตามกระบวนการในข้อ 7 แห่งระเบียบแล้วไม่สามารถสรรหาได้ตามจำนวนและสัดส่วนข้างต้นก็ให้ปรับยืดหยุ่นจำนวนกรรมการที่เป็นสตรีได้ ซึ่งอาจมีจำนวนน้อยกว่าหรือไม่มีก็ได้แต่ทั้งนี้ต้องรายงานเหตุผลความจำเป็นหรือข้อจำกัดในการดำเนินการดังกล่าวให้ผู้บังคับบัญชาระดับเหนือขึ้นไปทราบในช่วงการเสนอแต่งตั้งคณะกรรมการสถานศึกษา

2. ประกาศรับสมัครกรรมการสถานศึกษา ซึ่งเป็น ผู้แทนของผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้แทนศิษย์เก่า ซึ่งควรมีเวลารับสมัครไม่น้อยกว่า 15 วัน ก่อนถึงวันดำเนินการคัดเลือก โดยจัดส่งประกาศไปยังกลุ่มบุคคลหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ได้รับทราบอย่างทั่วถึง

3. ดำเนินการคัดเลือกกรรมการสถานศึกษาในองค์ประกอบต่างๆ ได้แก่ ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้แทนศิษย์เก่า ดังนี้

3.1 กรณีที่มีผู้สมัครมากกว่าจำนวนกรรมการสถานศึกษาที่กำหนดไว้ในองค์ประกอบใด ให้ผู้สมัครในองค์ประกอบนั้นคัดเลือกกันเองโดยวิธีการใดวิธีการหนึ่ง เช่น การลงคะแนนเสียง การประชุมตกลง เป็นต้น เพื่อให้ได้กรรมการสถานศึกษาเท่ากับจำนวนที่กำหนดไว้ในองค์ประกอบนั้นๆ

3.2 กรณีที่มีจำนวนผู้สมัครเท่ากับจำนวนกรรมการสถานศึกษาที่กำหนดไว้ในองค์ประกอบใดก็ถือว่าผู้สมัครในองค์ประกอบนั้นเป็นผู้ได้รับการคัดเลือกให้เป็นกรรมการสถานศึกษา

3.3 กรณีที่มีจำนวนผู้สมัครน้อยกว่าจำนวนกรรมการสถานศึกษาที่กำหนดไว้ในองค์ประกอบใด ก็ถือว่าผู้สมัครเท่าที่มีอยู่ในขณะนั้นเป็นผู้ได้รับการคัดเลือกให้เป็นกรรมการสถานศึกษาในองค์ประกอบนั้น และให้คณะกรรมการสถานศึกษาชุดปัจจุบันเสนอรายชื่อบุคคลที่มีคุณสมบัติเป็นผู้แทนขององค์การนั้นจำนวน 2 เท่าของจำนวนกรรมการสถานศึกษาที่ยังไม่ครบตามจำนวนทั้งหมดขององค์ประกอบนั้น แล้วให้บุคคลที่ได้รับการเสนอชื่อคัดเลือกกันเองโดยวิธีการใดวิธีการหนึ่ง เช่น การลงคะแนนเสียง การประชุมตกลง เป็นต้น เพื่อให้ได้กรรมการสถานศึกษาเท่ากับจำนวนที่ยังไม่ครบในองค์ประกอบนั้นๆ

3.4 กรณีที่ไม่มีผู้สมัครเข้ารับการคัดเลือกเป็นกรรมการสถานศึกษา ที่กำหนดไว้ในองค์ประกอบใดขององค์ประกอบหนึ่ง ให้คณะกรรมการสถานศึกษาชุดปัจจุบันเสนอรายชื่อบุคคลที่มีคุณสมบัติเป็นผู้แทนขององค์การนั้น จำนวน 2 เท่าของจำนวนกรรมการสถานศึกษาที่ยังไม่ครบตามจำนวนทั้งหมดขององค์ประกอบนั้น แล้วให้บุคคลที่ได้รับการเสนอชื่อคัดเลือกกันเองโดยวิธีการใดวิธีการหนึ่ง เช่น การลงคะแนนเสียง การประชุมตกลง เป็นต้น เพื่อให้ได้กรรมการสถานศึกษาเท่ากับจำนวนที่กำหนดไว้ในองค์ประกอบนั้นๆ

4. ดำเนินการคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิ โดยให้ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่ได้รับการคัดเลือกเป็นกรรมการสถานศึกษาในแต่ละองค์ประกอบประชุมร่วมกัน เพื่อเสนอชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 2 เท่าของจำนวนกรรมการสถานศึกษาที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วให้ผู้บริหารสถานศึกษาและกรรมการสถานศึกษาที่ได้รับการคัดเลือกใน 5 องค์ประกอบร่วมกันคัดเลือกโดยวิธีการใดวิธีการหนึ่ง เช่น การลงคะแนนเสียง การประชุมตกลง เป็นต้น เพื่อให้ได้กรรมการสถานศึกษาที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิเท่ากับจำนวนที่กำหนดไว้

5. เสนอรายชื่อกรรมการสถานศึกษาที่ได้รับการคัดเลือกต่อหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอหรือหัวหน้าการประถมศึกษากิ่งอำเภอหรือผู้อำนวยการประถมศึกษากรุงเทพมหานครแล้วแต่กรณี เพื่อลงนามแต่งตั้งกรรมการสถานศึกษาต่อไป พร้อมทั้งรายงานเหตุผลความจำเป็นและข้อจำกัดในการดำเนินการใดๆที่ไม่เป็นไปตามระเบียบฯ กำหนดการดำเนินการตามขั้นตอนดังกล่าวในครั้งแรกให้ดำเนินการภายใน 120 วัน นับตั้งแต่ประกาศใช้ระเบียบฯ ครั้งต่อไปให้ดำเนินการภายใน 45 วันนับจากวันครบวาระของคณะกรรมการ

ขั้นตอนและวิธีการสรรหากรรมการสถานศึกษาแทนตำแหน่งที่ว่าง (ระเบียบ ข้อ 12) เมื่อมีกรณีที่กรรมการสถานศึกษาในองค์ประกอบหนึ่งองค์ประกอบใดว่างลงก่อนครบวาระและมีเวลาเหลืออยู่เกินกว่า 90 วัน ให้สถานศึกษาและกรรมการสถานศึกษาเท่าที่มีอยู่ ดำเนินการให้ได้มาซึ่งกรรมการสถานศึกษาในองค์ประกอบนั้นๆภายใน 15 วัน นับตั้งแต่วันที่ว่างลง โดยดำเนินการตามขั้นตอนและวิธีการเช่นเดียวกับการสรรหากรรมการสถานศึกษาโดยทั่วไป เพียงแต่ดำเนินการเฉพาะในองค์ประกอบที่มีกรรมการศึกษาว่างลงเท่านั้น

ขั้นตอนและวิธีการจับสลากเพื่อให้กรรมการสถานศึกษาพ้นจากตำแหน่ง (ระเบียบข้อ 10) เมื่อครบกำหนด 2 ปี นับแต่กรรมการสถานศึกษาชุดแรกเข้าดำรงตำแหน่ง ให้สถานศึกษาจัดประชุมคณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อดำเนินการจับสลากให้กรรมการสถานศึกษาพ้นจากตำแหน่งจำนวนกึ่งหนึ่งของคณะกรรมการสถานศึกษาทั้งหมด ยกเว้นผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งเป็นกรรมการและเลขานุการ

4.4.2 บทบาทและอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษา(ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ : 2545)

- 1) กำหนดพันธกิจ เป้าหมาย และวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา
- 2) กำหนดนโยบายการพัฒนา การดำเนินการตามแผนพัฒนา และการประเมินผลงานสถานศึกษา
- 3) ส่งเสริม สนับสนุนกิจการต่างของสถานศึกษา
- 4) ส่งเสริม สนับสนุน กำกับ ติดตามการดำเนินงานของสถานศึกษาในด้านการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน การพัฒนาสุขภาพอนามัยของนักเรียน การระดมทรัพยากร การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการสืบสานศิลปะ และวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่น
- 5) ส่งเสริม สนับสนุน กำกับ ติดตามการดำเนินงานของสถานศึกษาในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
- 6) ให้คำแนะนำและตกลงต่อรองการแต่งตั้งข้าราชการครูหรือครูพิเศษ โดยปรึกษาร่วมกับคณะกรรมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเขตพื้นที่นำร่องปฏิรูปการศึกษา
- 7) ให้คำแนะนำในการแต่งตั้งบุคลากรทางการศึกษาอื่น โดยปรึกษาร่วมกับคณะกรรมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเขตพื้นที่นำร่องปฏิรูปการศึกษา

8) กำหนดนโยบายการรับนักเรียนคณะกรรมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเขตพื้นที่นำร่องปฏิรูปการศึกษา

9) กำหนดตารางเวลาภาคการศึกษา และตารางสอนตามแนวทางที่กระทรวงศึกษาธิการและคณะกรรมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเขตพื้นที่นำร่องปฏิรูปการศึกษาให้ไว้

10) อนุมัติทางเลือกเกี่ยวกับหลักสูตรในระดับโรงเรียนภายใต้กรอบของหลักสูตรการศึกษาระดับชาติและท้องถิ่น

11) อนุมัตินโยบายกิจกรรมร่วมหลักสูตร

12) อนุมัติระเบียบปฏิบัติของข้าราชการครู พนักงานและผู้เรียนตามแนวทางที่กระทรวงศึกษาธิการและคณะกรรมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเขตพื้นที่นำร่องปฏิรูปการศึกษาวางไว้

13) กำหนดแนวปฏิบัติในการตรวจสอบคุณภาพการศึกษาเพื่อประเมินผลการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาในภาพรวม

14) กำหนดแผนการเตรียมสถานศึกษาเพื่อรองรับการประเมินภายนอก

15) ระดมเงินและทรัพยากรทางการศึกษาอื่นๆ

16) กำกับ ดูแล ควบคุมการใช้เงินและการบริหารจัดการกองทุนต่างๆ

17) กำกับ ดูแลการจัดซื้อหนังสือ วัสดุ อุปกรณ์ต่างๆ

18) กำกับ ดูแลการใช้จ่ายด้านสาธารณูปโภค

19) บำรุงรักษาอาคารและสถานที่ตลอดจนทรัพย์สินอื่นๆของโรงเรียน

20) รายงานผลการปฏิบัติงานของสถานศึกษาให้ผู้ปกครองทราบ

21) สร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

22) ให้บริการแก่เด็กและเยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรมที่สถานศึกษาจัดขึ้น

23) จัดให้มีกิจกรรมด้านสังคมสันตนาการสุขอนามัยและโภชนาการ

ร่วมกับ ชุมชน

24) พิจารณาสถานที่เด็กพิการ ด้อยโอกาส หรือมีความสามารถพิเศษ

4.4.3 บทบาทและอำนาจหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา (ประกาศ

กระทรวงศึกษาธิการ : 2545)

1) ปฏิบัติงานธุรการของคณะกรรมการสถานศึกษา

2) ปฏิบัติงานตามที่คณะกรรมการสถานศึกษามอบหมาย

3) สร้างสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ทั้งทางกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคมและจิตใจให้กับผู้เรียน

4) เสนอระเบียบปฏิบัติของข้าราชการครูบุคลากรทางการศึกษาและผู้เรียนตามแนวทางที่กระทรวงศึกษาธิการและคณะกรรมการการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเขตพื้นที่นำร่องวางไว้

5) กำกับ ดูแล และควบคุมให้ครู บุคลากรทางการศึกษา และเด็กให้ปฏิบัติตามธรรมเนียมปฏิบัติของสถานศึกษา

6) กำหนดวิสัยทัศน์และทิศทางในอนาคตของสถานศึกษาโดยปรึกษาร่วมกับ คณะกรรมการสถานศึกษา

7) เป็นผู้นำในการนำปรัชญา เป้าหมาย แผนพัฒนาโครงการและกิจกรรมของสถานศึกษาไปปฏิบัติให้บังเกิดผล

8) เป็นผู้นำในการพัฒนาหลักสูตร การดูแลและติดตามผลการเรียนการสอนตามหลักสูตรและการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็ก

9) เสนอทางเลือกเกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษาและกิจกรรมร่วมหลักสูตร

10) เป็นผู้นำในการประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

11) เป็นผู้นำในการใช้ประโยชน์ทรัพยากรทั้งด้านงบประมาณและด้านอื่นๆให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับเด็ก

12) เป็นผู้นำในการสรรหาและพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา และจูงใจให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาทุ่มเทและอุทิศตนเพื่อพัฒนาศักยภาพของเด็ก

13) เป็นผู้นำในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสถานศึกษากับชุมชนและองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน

14) บังคับบัญชา ควบคุม และดูแลโดยทั่วไปซึ่งภารกิจและราชการของสถานศึกษาและรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการขึ้นตรงต่อผู้อำนวยการสำนักงานการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเขตพื้นที่นำร่องปฏิรูปการศึกษาภายใต้บทบัญญัติของกฎหมายที่มีผลบังคับใช้ในปัจจุบัน

อุทัย บุญประเสริฐ (2543 : 165 – 168) คณะกรรมการสถานศึกษามีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

1. ด้านวิชาการ

1.1 กำหนดหลักสูตรรายวิชา และหลักสูตรวิชาชีพที่สอดคล้องกับ

ความต้องการของท้องถิ่น

1.2 กำหนดการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการ การทำงานเป็นกลุ่ม ร่วมเป็นผู้สอนหรือผู้ช่วยสอน เสนอแนะวิทยาการและเทคนิคการสอนใหม่ๆ

1.3 ผลผลิตและพัฒนาศือการเรียนการสอน และส่งเสริมสนับสนุน วัสดุอุปกรณ์ กำหนดเกณฑ์มาตรฐานด้านผู้เรียน และกำหนดเป้าหมายผู้เรียนที่บรรลุตาม เกณฑ์มาตรฐาน

1.4 ตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

2. ด้านการบริหารบุคลากร

2.1 พิจารณาจำนวนครูต่อจำนวนนักเรียน กำหนดครูเข้าสอนในชั้น เรียน และจัดหาบุคลากรตามที่สถานศึกษาต้องการ

2.2 กำหนดแผนพัฒนาครูและบุคลากรอื่นๆในสถานศึกษา

2.3 ประเมินผลงานการจัดการเรียนการสอนของครู

3. ด้านธุรการและงบประมาณ

3.1 สนับสนุนให้การดำเนินงานธุรการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

3.2 จัดหาทรัพยากรจากภายนอกเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของ

สถานศึกษา

3.3 จัดสรรการใช้งบประมาณทั่วไปและงบประมาณพิเศษที่ได้รับจาก

ภายนอก

3.4 ตรวจสอบดูแลการใช้งบประมาณปกติ และงบประมาณพิเศษที่ได้รับจาก

ภายนอก

4. ด้านอาคารสถานที่

4.1 พัฒนาอาคารสถานที่ และสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาให้ เอื้ออำนวยต่อการจัดการเรียนการสอน และเป็นศูนย์บริการความรู้แก่ชุมชน

4.2 สนับสนุนให้ชุมชนใช้สถานที่ของสถานศึกษาเพื่อกิจกรรมของ

ชุมชน

5. ด้านบริการสำหรับนักเรียนและชุมชน

5.1 ส่งเสริม สนับสนุนให้มีการบริการด้านต่างๆ แก่นักเรียนและ ชุมชน เช่น ด้านสุขภาพอนามัย กิจกรรมสหกรณ์ การจำหน่ายผลผลิตของนักเรียน เป็นต้น

5.2 ส่งเสริม สนับสนุน และประสานงานให้สถานศึกษาเป็น

ศูนย์บริการด้านวิชาการที่สามารถเชื่อมโยงหรือแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกับแหล่งวิชาการ
ในที่อื่นๆได้

6. ด้านแผนงานและโครงการ

- 6.1 โครงการอาหารกลางวัน
- 6.2 งานประจำปีของสถานศึกษา
- 6.3 กีฬาสีประจำโรงเรียน
- 6.4 งานประเพณีตามเทศกาล
- 6.5 ห้องสมุด
- 6.6 งานประชาสัมพันธ์

7. ด้านศาสนาและวัฒนธรรม

- 7.1 ส่งเสริมการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับด้านศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม
- 7.2 ประสานงานหน่วยงานทางด้านศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม ให้

เข้ามามีบทบาทในสถานศึกษา

- 7.3 สนับสนุนส่งเสริมให้สถานศึกษาเป็นแหล่งรวมภูมิปัญญาท้องถิ่น

พิณสุตา สิริรังศรี (2540 : 31 – 37) ได้ศึกษาการจัดการศึกษาของประเทศ
นิวซีแลนด์ พบว่า สถานศึกษาทุกระดับตั้งแต่ศูนย์เด็กก่อนวัยเรียนจนกระทั่งถึงมหาวิทยาลัย
จะมีความเป็นอิสระในการจัดการศึกษาของตนเองภายใต้การบริหารงานของคณะ
กรรมการบริหาร โรงเรียน (Board of Trustees) พึ่งในเรื่องของบุคลากร งบประมาณเพื่อ
การศึกษา หลักสูตรและการจัดการต่างๆ (ยกเว้นการกำหนดอัตราเงินเดือนและค่าจ้างราย
เดือน) ให้สอดคล้องกับนโยบายการจัดการศึกษาแห่งชาติ โดยมีผู้บริหารสถานศึกษา
(Principal) เป็นผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งมาจากการจ้างโดยการสรรหา และแต่งตั้งจากคณะ
กรรมการบริหาร โรงเรียน (Board of Trustees) คณะกรรมการบริหาร โรงเรียน เป็น
คณะกรรมการที่ได้รับการสรรหาและแต่งตั้งจากชุมชน ผู้ปกครอง ครูใหญ่ ครูและนักเรียน
(เฉพาะระดับมัธยมศึกษา) เพื่อทำหน้าที่รับนโยบายจากกระทรวงศึกษาธิการมาปฏิบัติให้
เป็นไปตามนโยบาย เป้าหมายทางการศึกษาแห่งชาติ หลักสูตร ธรรมนูญโรงเรียน
ตลอดจนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการทางการศึกษาของชุมชน โดยยึด
หลักการบริหารแบบการใช้คุณค่าร่วมกัน (A Community of Share Values) และการ
ตัดสินใจโดยองค์คณะบุคคล

องค์ประกอบของคณะกรรมการบริหาร โรงเรียน/สถานศึกษา ประกอบด้วย

1. ผู้แทนชุมชน 3 – 7 คน (แล้วยแต่ขนาดของโรงเรียน)
2. อาจารย์ใหญ่ 1 คน
3. ผู้แทนครู 1 คน
4. นักเรียน 1 คน (เฉพาะระดับมัธยมศึกษา)

บทบาทและอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารโรงเรียน

1. ด้านหลักสูตร

- 1.1 ปรับปรุงโปรแกรมการเรียนรู้ของเด็กโดยยึดหลักการ สาขาการเรียนรู้ และทักษะที่จำเป็นและเหมาะสมสำหรับเด็ก ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้
- 1.2 ติดตามพัฒนาการของเด็ก โดยยึดวัตถุประสงค์เป็นเกณฑ์
- 1.3 วิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคการเรียนรู้และสัมฤทธิ์ผลของเด็ก
- 1.4 พัฒนาและปรับกลยุทธ์เพื่อสนองความต้องการเรียนรู้ของเด็ก ขจัดปัญหาอุปสรรคทั้งปวง
- 1.5 ประเมินผลสัมฤทธิ์ของเด็ก เก็บรักษาประวัติและรายงานความก้าวหน้าของเด็ก การจ้างงานและการบริหารงานบุคคลคณะกรรมการบริหารโรงเรียนเป็นผู้จ้างครูใหญ่ และครูใหญ่จะเป็นผู้ว่าจ้างครูและบุคลากรในชั้นเรียนอีกชั้นหนึ่ง พัฒนาและติดตามการปฏิบัติงานของโรงเรียนตามนโยบายที่รัฐบาลกำหนดในการเพิ่มพูนศักยภาพการทำงานของบุคลากร การใช้ทรัพยากรทางการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนการตระหนักในความ ต้องการของเด็ก เป็นนายจ้างที่ดีตามกฎหมายการศึกษา และปฏิบัติตามเงื่อนไข การจ้างงานทั้งต่อ ผู้สอนและผู้สนับสนุนการสอน

2. ด้านการเงินและทรัพย์สิน

จัดสรรงบประมาณการบริหารโรงเรียน ตามความสำคัญที่กำหนดไว้ใน ธรรมนูญโรงเรียนควบคุม ติดตามการใช้จ่ายเงินของโรงเรียนและการจัดทำบัญชีตามที่ระบุไว้ในกฎหมายจัดการเรื่องทรัพย์สิน อาคารสถานที่ให้มีความปลอดภัยและสร้างสิ่งแวดล้อมที่ดี ให้แก่เด็ก

3. ดำเนินงานด้านอื่นๆ ได้แก่

ปฏิบัติตามนโยบายของมติว่าด้วยการศึกษา (National Education Guideline) รักษาระบบการประเมินตนเอง ปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยเวลาปฏิบัติงาน การ

รักษาเวลาเรียนและปีการศึกษาของนักเรียนให้ประกันด้านความปลอดภัยแก่นักเรียนและบุคลากรต่างๆในโรงเรียน

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5.1 งานวิจัยในประเทศ

กำไล วัชรอาภาไพบุลย์ (2548 : 119-125) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ลพบุรี เขต 2 พบว่า

1) สภาพ ปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2 ในภารกิจ 7 ด้าน คือ 1) การเตรียมความพร้อม 2) การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา 3) การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร 4) การดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา 5) การนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล 6) การสรุปผลการดำเนินงานของสถานศึกษา และ 7) การปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาพบว่า โดยภาพรวมมีสภาพการปฏิบัติ และปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาระดับปานกลาง

2) การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2 ที่มีขนาดต่างกัน ในภาพรวมมีสภาพการปฏิบัติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในทุกด้าน และมีปัญหาการปฏิบัติไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล ด้านการปรับปรุงพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3) แนวทางแก้ไขการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2 พบว่า 1) ด้านการเตรียมความพร้อมควรมีการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร สร้างความตระหนักให้บุคลากรเห็นความสำคัญ มีการจัดทำแผนพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาเพื่อจัดการเรียนการสอนได้ตรงกับความต้องการของผู้เรียน 2) ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาควรมีการกำหนด การวัดและประเมินผลตามสภาพจริงในระหว่างภาคเรียนและปลายภาคเรียนอย่างชัดเจน 3) ด้านการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ควรมี

การวางแผนร่วมคิด ร่วมทำ ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุก ๆ ฝ่าย ผู้บริหารควรให้การสนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์ให้เพียงพอ 4) ด้านการดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พัฒนาผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ 5) ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล ควรมีการจัดตั้งคณะกรรมการและมีการนิเทศ กำกับ ติดตามอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ 6) ด้านการสรุปผลการดำเนินงานของสถานศึกษา ควรมีการจัดทำแฟ้มข้อมูล ระบบสารสนเทศ ผลการใช้หลักสูตรอย่างเป็นระบบ 7) ด้านการปรับปรุงพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร ควรมีการวิเคราะห์ผลการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรเพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

ทวีชัย ประสิทธิ์ระตา (2548 : 134-136) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ ปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 พบว่า

1. ปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการเตรียมความพร้อม ด้านการจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการดำเนินการบริหารหลักสูตร ด้านการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตรด้านการนิเทศ กำกับ ติดตามประเมินผล ด้านการปรับปรุงพัฒนา และด้านการสรุปผลการดำเนินงาน

เมื่อจำแนกตามสถานภาพ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา มีปัญหาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการเตรียมความพร้อม ด้านการจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการปรับปรุงพัฒนา ด้านการดำเนินการบริหารหลักสูตร ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตามประเมินผล ด้านการวางแผนการดำเนินการใช้หลักสูตร และด้านการสรุปผลการดำเนินงานส่วนครูผู้สอน พบว่า มีปัญหาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการเตรียมความพร้อม ด้านการจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร ด้านการดำเนินการบริหารหลักสูตร ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตามประเมินผล ด้านการสรุปผลการดำเนินงาน และด้านการปรับปรุงพัฒนา

2. ระดับปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการปรับปรุงพัฒนาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

สมพงษ์ วงศ์อำมาตย์ (2548 : 115-140) ได้ศึกษาและเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา พ.ศ. 2544 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดร้อยเอ็ด ระหว่างโรงเรียนขนาดใหญ่กับโรงเรียนขนาดเล็ก ตามภารกิจ 5 ประการ ได้แก่ การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา การจัดทำและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การวางแผนการบริหารหลักสูตร การดำเนินการบริหารหลักสูตร และการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการใช้หลักสูตร ผลการศึกษาวิจัย พบว่า

สภาพการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาโดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายภารกิจ พบว่า ภารกิจการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ส่วนอีก 4 ภารกิจ คือ ภารกิจการจัดทำและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ภารกิจการวางแผนการบริหารหลักสูตร ภารกิจการดำเนินการบริหารหลักสูตร และภารกิจนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตร ระดับการปฏิบัติ ปานกลาง

ปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา โดยภาพรวมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายภารกิจ พบว่า การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาและการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตร มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย ส่วนอีก 3 ภารกิจ คือ การจัดทำและพัฒนาหลักสูตร การวางแผนการบริหารหลักสูตร และการดำเนินการบริหารหลักสูตร มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง

การเปรียบเทียบสภาพการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา โดยภาพรวมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 เมื่อดูตามรายภารกิจ ก็มีความแตกต่างกันทุกภารกิจ การเปรียบเทียบปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาโดยภาพรวมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 เมื่อดูตามรายภารกิจ ก็มีความแตกต่างกันทุกภารกิจ

กิตติมา ปี่แก้ว(2549 : 98-108) ทำการศึกษาสภาพและปัญหา ตลอดจนผลการดำเนินงานการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสาริตเทศบาลบ้านเซตวัน จังหวัดแพร่ พบว่า

สภาพการบริหารหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์
 ช่วงชั้นที่ 3 ของโรงเรียนสาธิตเทศบาลบ้านเขตวัน จังหวัดแพร่ ผู้บริหารและคณะครูมีการ
 วิเคราะห์สถานะของโรงเรียนและผู้เรียน มีการวางแผนงานในการจัดทำหลักสูตร โดยให้ทุก
 คนมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตร และมีการจัดอบรมให้ความรู้แก่ครูในการจัดทำ
 หลักสูตร มีการกำกับติดตามและประเมินผล รวมทั้งนำผลการประเมินมาปรับปรุง
 กระบวนการบริหารหลักสูตรปัญหาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้
 คณิตศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 3 ของโรงเรียนสาธิตเทศบาลบ้านเขตวัน จังหวัดแพร่ ส่วนใหญ่จะ
 กล่าวถึงงบประมาณในการจัดทำหลักสูตร การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดทำหลักสูตร
 ครูยังขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดทำหลักสูตร การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรยังไม่
 ต่อเนื่องและขาดห้องปฏิบัติการทางคณิตศาสตร์ผลการดำเนินงานการบริหารหลักสูตร
 สถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 3 ของโรงเรียนสาธิตเทศบาล
 บ้านเขตวัน จังหวัดแพร่ ในภาพรวมทั้ง 7 ด้าน คือ การเตรียมความพร้อมในการจัดทำ
 หลักสูตรสถานศึกษา การบริหารจัดการการใช้หลักสูตร การนิเทศ กำกับ ติดตาม
 ประเมินผลการใช้หลักสูตร การสรุปและการรายงานผลการใช้หลักสูตร การปรับปรุงและ
 พัฒนาหลักสูตรอยู่ในระดับมาก

กิตติศักดิ์ หนูด้วง (2549 : 79-80) ได้ศึกษาการดำเนินการบริหารจัดการ
 หลักสูตรสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 เพื่อศึกษา
 สภาพการดำเนินการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา และเปรียบเทียบความคิดเห็นใน
 การดำเนินการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า

1. ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีต่อการบริหารจัดการ
 หลักสูตรสถานศึกษาทั้ง โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก
2. ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีต่อการดำเนินการบริหาร
 การจัดการหลักสูตรสถานศึกษา จำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่าไม่แตกต่างกันอย่างมี
 นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
3. ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูในการดำเนินการบริหารจัดการ
 หลักสูตรสถานศึกษา จำแนกตามขนาดของโรงเรียน พบว่าไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ
 ทางสถิติที่ระดับ .01

4. ความคิดเห็นของครูในการดำเนินการบริหารจัดการหลักสูตร
สถานศึกษา จำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่าไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่
ระดับ .01

นุดา นามแก้ว (2549 : 72-77) ได้ศึกษาปัญหาและแนวทางการปรับปรุงการ
บริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน
พบว่า การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ทั้ง 7 ด้าน คือ
ด้านการเตรียมความพร้อมก่อนจัดทำหลักสูตร ด้านการจัดทำสาระหลักสูตร ด้านการวาง
แผนการใช้หลักสูตร ด้านการนำหลักสูตรไปใช้ ด้านการกำกับ นิเทศ ติดตาม ด้านการ
ประเมินผลการใช้หลักสูตร และด้านการพัฒนาหลักสูตร มีปัญหาในภาพรวมอยู่ในระดับ
ปานกลาง คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตร รองลงมาคือ ด้านการเตรียมความพร้อมก่อนจัดทำ
หลักสูตรและด้านการนำหลักสูตรไปใช้ ปัญหา คือ การจัดเตรียมงบประมาณหรือปัจจัย
สนับสนุนอื่น ๆ เพื่อจัดทำหลักสูตรไม่เพียงพอ ครูขาดความชำนาญในการจัดทำหลักสูตร
สถานศึกษา เวลาในการจัดทำหลักสูตรมีน้อย ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดทำ
หลักสูตรสถานศึกษาน้อย หลักสูตรมีรายวิชาและเนื้อหาสาระมากเกินไป และการเรียนการ
สอนไม่เป็นตามแผนที่วางไว้ ส่วนข้อเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงการบริหารจัดการ
หลักสูตร คือ ควรมีการประชุมชี้แจงผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา เพื่อสร้างความเข้าใจ
ในเรื่องหลักสูตรสถานศึกษา และการมีส่วนร่วมในการกำกับนิเทศ ติดตาม การให้
หลักสูตร รวมถึงการจัดหางบประมาณหรือสื่อวัสดุอุปกรณ์ที่ทันสมัยให้เพียงพอต่อการ
ดำเนินงาน และสถานศึกษาควรมีการรวบรวมข้อคิดเห็นของครู นักเรียน ผู้ปกครอง และ
คณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อนำไปใช้เป็นฐานข้อมูลในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
ต่อไป

วีรยา จันทรา (2549 : 127-129) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การประเมินการบริหาร
จัดการหลักสูตรสถานศึกษาในสังกัดเทศบาลจังหวัดอุบลราชธานี พบว่า

1. การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาในสังกัดเทศบาล จังหวัด
อุบลราชธานี โดยภาพรวมและรายด้าน 7 ด้าน คือ ด้านการเตรียมความพร้อมของ
สถานศึกษา ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการกำหนดแผนการบริหารหลักสูตร
สถานศึกษา ด้านการดำเนินการใช้หลักสูตร ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล
ด้านสรุปผลการดำเนินการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา และด้านการปรับปรุงและพัฒนา
กระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา มีผลการประเมินผ่านเกณฑ์ทุกด้าน

2. ปัญหาจากบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาในสังกัดเทศบาลจังหวัดอุบลราชธานี คือ สถานศึกษาไม่มีความพร้อมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ขาดความชัดเจนไม่มีแนวทางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่ชัดเจนและไม่มีการกำหนดแผนการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาลงสู่ภาคปฏิบัติที่ชัดเจน ข้อเสนอแนะแก้ไข คือ ควรจัดอบรมให้ความรู้แก่คณะผู้จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาทุกคน ครูผู้สอนควรเน้นการฝึกฝนทักษะให้นักเรียนในภาคปฏิบัติมากขึ้น สถานศึกษาต้องลดกิจกรรมบางอย่างลงเพื่อให้การดำเนินการใช้หลักสูตรเป็นไปตามแผน และควรมีการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

เสถียรพงษ์ ชินอาจ (2549 : 136-140) ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอโกสุมพิสัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ผลการวิจัย พบว่า

1. ผู้บริหาร ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ด้านที่ 5 กำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและสาระการเรียนรู้รายปี/รายภาค ด้านที่ 7 จัดทำหน่วยการเรียนรู้ และด้านที่ 3 การกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์

2. ผู้บริหาร ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 โดยรวมมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ในด้านที่ 1 ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ด้านที่ 2 การกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ และเป้าหมายของการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ด้านที่ 4 การจัดโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาแต่ละช่วงชั้นและสัดส่วนเวลาเรียน ด้านที่ 5 กำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและสาระการเรียนรู้รายปี/รายภาค ด้านที่ 6 จัดทำคำอธิบายรายวิชา ด้านที่ 7 จัดทำหน่วยการเรียนรู้ และด้านที่ 11 กำหนดการวัดและประเมินผล ผู้บริหาร ครูผู้สอน และกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนในด้านที่ 3 การกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้าน

ที่ 8 การจัดทำกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านที่ 10 กำหนดสื่อการเรียนรู้/แหล่งการเรียนรู้ และด้านที่ 12 บริหารจัดการงบประมาณ อาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ และบุคลากรให้สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษามีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

3. ข้อเสนอแนะ ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงการบริหารหลักสูตร โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับ การจัดสรรงบประมาณเพื่อการบริหารจัดการหลักสูตรให้เพียงพอและเหมาะสม เท่ากับ 16.70% การจัดการอบรมสัมมนา เรื่อง การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องครูและบุคลากร เท่ากับ 13.58% และการเชิญวิทยากรหรือผู้เชี่ยวชาญเรื่องหลักสูตรเพื่อให้ความรู้ เท่ากับ 12.02%

สุรีย์ อันวรี (2549 : 92-93) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการศึกษาสภาพและปัญหาการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของ โรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนเครือข่าย การใช้หลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 มีสภาพแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยที่ครูผู้สอนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาสูงกว่าผู้บริหารสถานศึกษา

2. สภาพการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 ที่มีขนาดโรงเรียนต่างกันมีสภาพแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยที่โรงเรียนขนาดกลางมีสภาพการพัฒนาหลักสูตรสูงกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ ส่วนโรงเรียนขนาดเล็กกับโรงเรียนขนาดกลางมีสภาพการพัฒนาหลักสูตรไม่แตกต่างกัน และโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดใหญ่ไม่แตกต่างกัน

3. ระดับปัญหาการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยที่ผู้บริหารสถานศึกษามีระดับปัญหาสูงกว่าครูผู้สอน

4. ระดับปัญหาการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ร้อยเอ็ด เขต 3 ที่มีขนาดโรงเรียนแตกต่างกันมีระดับปัญหาไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ประวิทย์ ศรีพินิจ(2550 : 56-58) ทำการวิจัย เรื่อง สภาพการใช้หลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนในโครงการ หนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดชลบุรี วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการใช้หลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนในโครงการ หนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดชลบุรี จำแนกตาม ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา และเพศ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน พบว่า

1. สภาพการใช้หลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนในโครงการ หนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี โดยรวมและรายด้าน ได้แก่ ด้านคุณภาพของหลักสูตร ด้านประสิทธิภาพของหลักสูตร ด้านเอกลักษณ์ที่โดดเด่นของหลักสูตร อยู่ในระดับมาก

2. เปรียบเทียบสภาพการใช้หลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนในโครงการ หนึ่งอำเภอหนึ่งโรงเรียนในฝัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี จำแนกตามตำแหน่ง และวุฒิการศึกษา โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ยกเว้นด้านเอกลักษณ์ของหลักสูตร แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

3. เปรียบเทียบสภาพการใช้หลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนในโครงการ หนึ่งอำเภอหนึ่งโรงเรียนในฝัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี จำแนกตามเพศ โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

วงศ์นรินทร์ แก้วฝ่าย (2550 : 114-115) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง ประสิทธิภาพการจัดทำและการใช้หลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สกลนคร เขต 3 พบว่า

1. ประสิทธิภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. ประสิทธิภาพการใช้หลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก

3. ประสิทธิภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 3 ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูผู้สอน และ

ผู้ทรงคุณวุฒิโดยรวมและรายด้าน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยผู้บริหารและครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน สูงกว่าผู้ทรงคุณวุฒิ แต่ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนไม่แตกต่างกัน

4. ประสิทธิผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศกนนคร เขต 3 ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูผู้สอน และผู้ทรงคุณวุฒิโดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยผู้บริหารและครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน สูงกว่าผู้ทรงคุณวุฒิ แต่ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนไม่แตกต่างกัน

5. ประสิทธิผลการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศกนนคร เขต 3 ที่มีขนาดต่างกัน โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดใหญ่มีประสิทธิผลการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนสูงกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก แต่โรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดใหญ่มีประสิทธิผลกาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน

6. ประสิทธิผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศกนนคร เขต 3 ที่มีขนาดต่างกัน โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดใหญ่มีประสิทธิผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาสูงกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก แต่โรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดใหญ่มีประสิทธิผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ไม่แตกต่างกันยกเว้นด้านการส่งเสริม สนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยโรงเรียนขนาดใหญ่สูงกว่าโรงเรียนขนาดกลาง

สุดารัตน์ ชนะมาร (2550 : 163-166) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง สภาพ ปัญหา และผลสำเร็จในการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศกนนคร เขต 2 พบว่า

1. การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา มีสภาพโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สูงกว่าค่าเกณฑ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีผลสำเร็จ โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ต่ำกว่าเกณฑ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา

จำแนกตามสถานภาพ มีสภาพ ปัญหา และผลสำเร็จ โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

3. การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา

จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน มีสภาพและผลสำเร็จ โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ส่วนปัญหา โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงานระหว่าง 10-15 ปี มีปัญหาในการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษามากกว่าผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 15 ปี และมีปัญหาน้อยกว่าผู้มีประสบการณ์ในการทำงานต่ำกว่า 10 ปี

4. การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา

จำแนกตามขนาดของโรงเรียน มีสภาพและปัญหา โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ส่วนผลสำเร็จ โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน แต่รายด้าน พบว่า ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 โดยโรงเรียนขนาดใหญ่ประสบผลสำเร็จด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษามากกว่าโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็ก

สุทธาสินี แม้นญาติ (2550 : 137-152) ทำการวิจัย เรื่อง สภาพและปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนเทศบาลในจังหวัดขอนแก่น พบว่า

1. สภาพการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา โดยภาพรวม พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาโดยลำดับค่าเฉลี่ย พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การจัดทำสาระของหลักสูตรสถานศึกษา ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การสรุปผลการดำเนินงานการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา

2. ปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนเทศบาล โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาโดยลำดับค่าเฉลี่ย พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยของปัญหาสูงสุด คือ การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา รองลงมา คือ การวางแผนบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยของปัญหาค่ำสุด คือ การปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา

3. พนักงานครูเทศบาลมีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนเทศบาล โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ทุกข้อมี

ระดับภาวะผู้นำอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาโดยลำดับค่าเฉลี่ย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยของระดับภาวะผู้นำสูงสุด คือ ผู้บริหาร ได้ยึดถือผู้เรียนเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารวิชาการ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารให้ความสำคัญต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้แก่เด็กพิเศษในโรงเรียน

4. ผลการเปรียบเทียบสภาพการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนเทศบาล จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวมและรายด้าน พบว่า ไม่แตกต่างกัน ยกเว้นด้านการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. ผลการเปรียบเทียบปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนเทศบาล จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวม พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการจัดทำสาระของหลักสูตรสถานศึกษา การวางแผนบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา และการสรุปผลการดำเนินงานบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่นๆ ไม่แตกต่างกัน

6. ผลการเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนเทศบาล จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามภาวะผู้นำทางวิชาการ โดยภาพรวมและรายด้าน พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

7. ผลการเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนเทศบาล จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยภาพรวมและรายด้าน พบว่า ไม่แตกต่างกัน

อโนมา พัฒนะราช (2550 : 151-157) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง การประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สกลนคร เขต 1 พบว่า การประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สกลนคร เขต 1 ด้านบริบท ด้านปัจจัยเบื้องต้น ด้านกระบวนการ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และด้านผลผลิต คือ คุณลักษณะของนักเรียนอยู่ในระดับมาก

ทวี เพชรพะยอม (2551 : 104-113) ทำการวิจัย เรื่อง สภาพและปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ฉะเชิงเทรา เขต 2 พบว่า

1. สภาพการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 ในภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก
2. ปัญหาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับน้อย
3. เปรียบเทียบสภาพการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา พบว่าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติและเมื่อเปรียบเทียบตามตำแหน่ง พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
4. เปรียบเทียบปัญหาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา พบว่าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติและเมื่อเปรียบเทียบตามตำแหน่ง พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

บุญถิ่น ภูคินทราย (2551 : 161-165) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง ปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากลนคร เขต 2 พบว่า

1. ปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก
2. ประสิทธิผลการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก
3. ปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และประสิทธิผลการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูหัวหน้างานวิชาการ และครูผู้สอน โดยรวมไม่แตกต่างกัน
4. ปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและประสิทธิผลการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความสัมพันธ์กันในทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งโดยภาพรวมและรายด้าน
5. ปัจจัยด้านชุมชนและผู้ปกครอง ปัจจัยด้านการสอน ปัจจัยด้านอาคารสถานที่ และปัจจัยด้านผู้บริหาร ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

วิรุฬ เกิดภักดี (2551 : 102) ศึกษาและเปรียบเทียบการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครสำนักงานเขตบางขุนเทียน ของเครือข่ายที่ 71 กับเครือข่ายที่ 72 และความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีมโนทัศน์การสอนต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า

1. การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครสำนักงานเขตบางขุนเทียน อยู่ในระดับมากทุกด้านตามลำดับคือ การปรับปรุงพัฒนาการบริหารหลักสูตร การสรุปผลการดำเนินงาน การดำเนินการบริหารหลักสูตรและการนิเทศ กำกับติดตามและประเมินผล

2. ผลการเปรียบเทียบการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครสำนักงานเขตบางขุนเทียนของเครือข่ายที่ 71 กับเครือข่ายที่ 72 พบว่า การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครสำนักงานเขตบางขุนเทียนของเครือข่ายที่ 71 กับเครือข่ายที่ 72 ไม่แตกต่างกัน

3. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีมโนทัศน์การสอนต่างกัน เกี่ยวกับการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครสำนักงานเขตบางขุนเทียน พบว่า ครูที่มีมโนทัศน์การสอนต่างกัน มีความคิดเห็นในการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครสำนักงานเขตบางขุนเทียน ไม่แตกต่างกัน

สาคร พิมพร (2551 : 117-119) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การศึกษากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 พบว่า

1. ผลการศึกษาระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ทั้ง 7 ด้าน คือ ด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา ด้านการจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการวางแผนบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการปฏิบัติการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล ด้านการสรุปผลการดำเนินงานบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา และด้านการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา รายข้อ รายด้าน และรวมทุกด้าน พบว่า มี การปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อจัดลำดับการปฏิบัติตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาทั้ง 7 ด้าน จากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการสรุปผลการดำเนินงานบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการวางแผนบริหารจัดการ

หลักสูตรสถานศึกษา ด้านการปฏิบัติการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา และด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล

2. ระดับการปฏิบัติในกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา รายด้าน และภาพรวม จำแนกตามที่ตั้งของโรงเรียนพบว่า โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลมีการปฏิบัติมากกว่าโรงเรียนที่ตั้งอยู่นอกเขตเทศบาล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกด้าน

3. ระดับการปฏิบัติในกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา จำแนกตามขนาดโรงเรียน ในภาพรวมมีการปฏิบัติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ตามวิธีการของเชฟเฟ้(Scheffe) พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่มีการปฏิบัติมากกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก และโรงเรียนขนาดใหญ่มีการปฏิบัติมากกว่าโรงเรียนขนาดกลาง ส่วนโรงเรียนขนาดเล็กกับโรงเรียนขนาดกลางมีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน เมื่อวิเคราะห์ความแปรปรวนเป็นรายด้าน พบว่า มีการปฏิบัติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 6 ด้าน ยกเว้นเพียง 1 ด้าน คือ ด้านการวางแผนบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ที่มี การปฏิบัติไม่แตกต่างกัน

4. ระดับการปฏิบัติในกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา จำแนกตามช่วงชั้นที่เปิดทำการสอน ในภาพรวมการปฏิบัติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ตามวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffe) พบว่า โรงเรียนที่เปิดทำการสอนในระดับช่วงชั้นที่ 3-4 มีการปฏิบัติมากกว่าโรงเรียนที่เปิดทำการสอนในระดับช่วงชั้นที่ 1-2 และโรงเรียนที่เปิดทำการสอนในระดับช่วงชั้นที่ 1-2 และโรงเรียนที่เปิดทำการสอนในระดับช่วงชั้น ที่ 1-3 เมื่อวิเคราะห์ความแปรปรวนรายด้าน พบว่า มีการปฏิบัติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 จำนวน 2 ด้าน คือ ด้านการจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษา และด้านการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ส่วนด้านอื่น ๆ อีก 5 ด้าน มีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน

5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

เบอร์นาร์ด (Bernard, 1996 : 2123-A) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบหลักสูตรวิทยาศาสตร์ ระหว่างหลักสูตรนานาชาติในประเทศอังกฤษและแคว้นเวลส์กับหลักสูตรปกติในรัฐออนตาริโอ ประเทศแคนาดา พบว่า ระบบการศึกษาในรัฐออนตาริโอ มีการกระจายอำนาจทางการศึกษามากกว่าระบบการศึกษาในประเทศอังกฤษและเวลส์ เช่น การ

ส่งเสริมให้โรงเรียนสามารถพัฒนาหลักสูตรขึ้นมาใช้เองได้ ขณะที่หน่วยงานทางการศึกษา ส่วนท้องถิ่นของประเทศอังกฤษและแคว้นเวลส์ มีบทบาทในการพัฒนาหลักสูตรขึ้นมาใช้เองน้อยมาก ดังนั้นควรผลักดันให้มีการจัดการศึกษาที่เน้นการกระจายอำนาจไปยังท้องถิ่น เช่น การนำโปรแกรมวิทยาศาสตร์ในรัฐออนตาริโอมาใช้สอน และให้ครูผู้สอนมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรมากยิ่งขึ้น

เจอร์รี (Jerry, 1996 : 4254-A) ทำการวิจัยเรื่อง กระบวนการพัฒนาหลักสูตร การวางแผนที่มีประสิทธิภาพ พบว่า ควรรวบรวมและสังเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับการวางแผนที่จำเป็นทางการศึกษา ให้ได้มากที่สุดก่อนดำเนินการพัฒนาหลักสูตร จากนั้นจึง แต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นมาประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านการวางแผน และนักการศึกษา เพื่อดำเนินการพัฒนาหลักสูตร มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่ทราบโดยทั่วกัน โดยหน่วยงานต้นสังกัดต้องสนับสนุนส่งเสริมให้ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรที่เหมาะสม

เทลเลอร์ (Tayler, 1996 : 1846) ได้ทำการวิจัยเรื่องการประเมินผลหลักสูตร ปริญญาโททางการศึกษา ในมหาวิทยาลัยชิคาโก รัฐอิลลินอยส์ โดยสัมภาษณ์ผู้สำเร็จการศึกษา และครูผู้สำเร็จการศึกษาสอนอยู่ ผลการวิจัยสรุปว่า ความรู้ทางวิชาการเฉพาะควรมีเนื้อหา รายวิชาต่างๆ เพิ่มขึ้นส่วนในวิชาการศึกษาควรปรับปรุงบางส่วนเพื่อนำไปใช้ในสถานการณ์จริง ควรให้มีโอกาสเลือกเรียนรายวิชาตามความสนใจของผู้เรียน

วิเวียน (Vivian, 1996 : 2118-A) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตร ท้องถิ่น และรูปแบบการคิดเรื่องการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับหลักสูตรดูแลคุณภาพ พบว่า การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นดังกล่าว ช่วยให้การเรียนรู้เกี่ยวกับความเชื่อในการดูแลคุณภาพแต่ละท้องถิ่นเพิ่มขึ้น กล่าวคือ หลักสูตรให้ผลสัมฤทธิ์คงเดิมเมื่อนำไปใช้สอนกับท้องถิ่นลักษณะ เดียวกัน การนำไปสอนพบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญในด้านการฝึกอบรม ส่วน เนื้อหา ทักษะ และโดยรวมไม่แตกต่างกัน

เมอร์ด็อก (Murdock, 1998 : 2482-A) ได้ทำการศึกษาเพื่อ (1) ระบุ ข้อเสนอแนะการจัดการหลักสูตรที่ดำเนินการอยู่ในระบบโรงเรียนรัฐบาลในรัฐเท็กซัส (2) ระดับที่ข้อเสนอแนะแต่ละข้อได้รับการนำไปใช้ (3) กำหนดการรับรู้ของผู้มีส่วนได้เสียที่มี ต่อปัจจัยที่เป็นเครื่องมือในผลกระทบจริงและศักยภาพของการตรวจสอบ วิธีการศึกษาใช้ การสัมภาษณ์ศึกษานิเทศก์และผู้บริหารสำนักงานกลางที่สำคัญ ซึ่งมีความรู้เรื่องรายงานการ ตรวจสอบในกลุ่มโรงเรียนแต่ละกลุ่มทั้ง 11 กลุ่มในรัฐเท็กซัสที่ทำการศึกษา ผู้ตอบ แบบสอบถามได้ประมาณค่าข้อเสนอแนะที่เขียนให้สำหรับกลุ่มโรงเรียนโดยใช้คำอธิบาย

ต่อไปนี้เป็น นำไปใช้แล้ว กำลังดำเนินการ วางแผนเพื่อนำไปใช้ ได้ขยายข้อเสนอแนะไม่มี การนำไปใช้ ผลการจัดลำดับการนำเสนอแนะไปใช้ พบว่า 58% ของข้อเสนอแนะใน รายงานการตรวจสอบ 11 ฉบับ ได้รับการปฏิบัติตามเพื่อนำไปสู่การนำไปใช้อยู่ในระดับ หนึ่ง ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์อ้างอิงปัจจัยต่างๆ ที่ส่งเสริมหรือเป็นอุปสรรคต่อการนำ ข้อเสนอแนะไปใช้ ปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมการนำข้อเสนอแนะไปใช้ ได้แก่ เวลา โครงสร้าง ขององค์กร/บุคลากร และการวางแผน ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะโดยรวม พบว่า นโยบายของคณะกรรมการ โรงเรียนไม่เพียงพอที่ชี้้นำการออกแบบ การจัดตั้ง และการ ควบคุมหลักสูตร เมื่อวัดเทียบเกณฑ์มาตรฐานที่ 1 ของการตรวจสอบ กลุ่มโรงเรียนในรัฐ เทกซัสซึ่งขึ้นอยู่กับนโยบายของคณะกรรมการบริหารโรงเรียนของรัฐเทกซัส และการ ตรวจสอบการจัดการหลักสูตรกลุ่มโรงเรียนในรัฐเทกซัส ซึ่งจะทำให้ได้มาตรฐาน การ วางแผนทั้งระบบ เอกสารหลักสูตรและกระบวนการจัดทำงบประมาณสนับสนุนเป็นสิ่ง ที่ ต้องศึกษา ข้อมูลเกี่ยวกับขอบเขตของการนำข้อเสนอแนะไปใช้ชี้ว่ากลุ่มโรงเรียนประเมินค่า รายงานการตรวจสอบจากข้อเสนอแนะ โดยสรุป การตรวจสอบการจัดการหลักสูตรมี ผลกระทบทางบวกต่อกลุ่มโรงเรียนที่เกี่ยวข้อง

สตัลแมน (Stuhlman, 2001 : 2549-A) ได้ทำการศึกษาเพื่อกำหนดว่า กลุ่ม โรงเรียนในรัฐเทกซัสหลังจากการแทรกแซงการจัดการหลักสูตรแล้วได้ปรับปรุงผลที่ได้จาก การปฏิบัติทางการเรียนของนักเรียน โดยเฉลี่ยสูงขึ้นเกินผลที่ได้จากการปฏิบัติทางการเรียน โดยเฉลี่ยของกลุ่มโรงเรียนที่เทียบกันได้นั้นหรือไม่ วิธีการศึกษาใช้ข้อมูลการทดสอบ ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนที่รัฐควบคุม เพื่อให้ทราบถึงความก้าวหน้า ความถดถอย หรือ ความมั่นคงทางวิชาการทั้งในกลุ่มโรงเรียนที่ได้ตรวจสอบและรัฐด้วย โดยตั้งกลุ่ม เปรียบเทียบขึ้น 4 กลุ่ม สำหรับกลุ่มโรงเรียนในรัฐเทกซัสที่ได้รับการตรวจสอบจำนวน 34 กลุ่ม กำหนดกลุ่มขึ้นตามปีที่ตั้งดำเนินการตรวจสอบการจัดการหลักสูตรของแต่ละกลุ่มโรงเรียน กลุ่มที่ได้รับการตรวจทั้ง 4 กลุ่ม ประกอบด้วยกลุ่มโรงเรียน 5 กลุ่มที่ได้รับการตรวจสอบใน ปีการศึกษา 1994-1995, 8 กลุ่มโรงเรียนในปีการศึกษา 1995-1996, 11 กลุ่มโรงเรียนในปี การศึกษา 1996-1997, และ 10 กลุ่มโรงเรียนในปีการศึกษา 1997-1998 ผลที่ได้จากกลุ่ม โรงเรียนในกลุ่มเปรียบเทียบแต่ละกลุ่มนำมาเฉลี่ยเพื่อกำหนดผลค่าเฉลี่ยสำหรับกลุ่มนั้น แล้วนำค่าเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนไปเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนอีกกลุ่มหนึ่ง ซึ่งเข้ากันได้กับกลุ่มโรงเรียนในการ ทดสอบอย่างเดียวกัน ใช้ผลการทดสอบจากแบบประเมินทักษะทางการเรียนของรัฐเทกซัสที่

ทดสอบ 4 สาขาวิชาและกลุ่มประชากรย่อย 4 กลุ่ม ในการศึกษาเปรียบเทียบในครั้งนี้ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบผลของค่าเฉลี่ยกลุ่มที่ได้รับการตรวจสอบกับค่าเฉลี่ยกลุ่มที่ไม่ได้รับการตรวจสอบ ในกลุ่มประชากรย่อยของนักเรียนชาวอเมริกันเชื้อสายแอฟริกา สเปน ผิวดำ และกลุ่มที่เทียบเคียงทางเศรษฐกิจ ผลการศึกษาสรุปได้ 4 ข้อ คือ (1) กลุ่มที่มีการตรวจสอบการจัดการหลักสูตรเมื่อไม่นานมีค่าเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มที่เปรียบเทียบที่ไม่ได้รับการตรวจสอบและกลุ่มที่ผ่านการตรวจสอบเป็นเวลานาน (2) กลุ่มโรงเรียนที่ได้รับการตรวจสอบมีผลค่าเฉลี่ยในสาขาคณิตศาสตร์และทุกวิชาที่ทดสอบมากที่สุดเหนือกว่ากลุ่มโรงเรียนที่ไม่ได้รับการตรวจสอบ (3) กลุ่มประชากรผิวดำพบว่า ผลค่าเฉลี่ยกลุ่มที่ได้รับการตรวจสอบมากกว่าผลของกลุ่มเปรียบเทียบที่ไม่ได้รับการตรวจสอบสามในสี่กลุ่มที่ได้รับการตรวจสอบ ส่วนชนกลุ่มน้อยที่เทียบเคียงทางเศรษฐกิจมีผลค่าเฉลี่ยกลุ่มมากที่สุดในกลุ่มที่ได้รับการตรวจสอบและไม่ได้รับการตรวจสอบ (4) เมื่อเวลาเพิ่มมากขึ้นหลังการตรวจสอบการจัดการหลักสูตร ผลสัมฤทธิ์เฉลี่ยของนักเรียนในกลุ่มที่ได้รับการตรวจสอบจะลดลงไป

เวส (West. 2002 : 2124-A) ทำการศึกษาเพื่อจะแสดงให้เห็นว่ามีความตรงประเด็นเป็นอันมากในการพัฒนาหลักสูตร การปรับปรุงการสอน และหลักสูตรครุศาสตร์ศึกษาหลายหลักสูตร ได้ศึกษาวางแผนล่วงหน้าซึ่งเข้มแข็งในการตัดสินใจแบบมีปฏิสัมพันธ์และมีการสะท้อนของครูวิชากายวิภาคชั้นมัธยมศึกษา จำนวน 2 คน ครูทั้งสองคนได้ร่วมหน่วยหลักสูตรจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยใหม่เข้าในรายวิชากายวิภาควิทยาที่มีอยู่ตลอดปีของตน ในการศึกษามุ่งเน้นการตัดสินใจเกี่ยวกับหลักสูตรที่ครูทั้งสองนี้ ได้กระทำในระหว่างการนำรายวิชาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยใหม่ไปใช้ รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นกรณีศึกษาแบบเสมือนธรรมชาติ ข้อค้นพบจากการสังเกตชั้นเรียนและการสัมภาษณ์ครูนำมาบูรณาการเข้าด้วยกันเพื่อตีความคิดของครู ส่วนที่สองของการศึกษาครั้งนี้เกี่ยวข้องกับกระบวนการวิเคราะห์เชิงปริมาณของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยของนักเรียน/ชั้นเรียน นักเรียนทำการสอบก่อนเรียนและหลังเรียน การเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์ทางสถิติให้มีการเปรียบเทียบกับแบบผลสัมฤทธิ์เฉลี่ยของห้องเรียนชั้นสูงขึ้นไป รูปแบบกึ่งทดลองนี้ทำให้ได้สถิติเชิงบรรยายซึ่งนำไปใช้เพื่อชี้ให้เห็นข้อค้นพบของกรณีศึกษาครั้งนี้

สเตกอลล์ (Steagall. 2005 : 245-A) ได้ทำการศึกษาเพื่ออธิบายการรับรู้ของศึกษานิเทศก์กลุ่มโรงเรียน ผู้บริหารระดับกลุ่มโรงเรียน อาจารย์ใหญ่และครูที่ได้รับการสุ่มแบบเจาะจงจากรัฐแคลิฟอร์เนียเกี่ยวกับ (1) ข้อเสนอแนะที่ได้จากกระบวนการตรวจสอบการจัดการหลักสูตร (2) ขอบเขตของการนำข้อเสนอแนะที่ได้รับไปใช้ และ (3) การสนับสนุน

และหรืออุปสรรคต่อข้อเสนอแนะในการปรับปรุงที่ได้รับในระหว่างกระบวนการตรวจสอบ
 วิธิดำเนินการศึกษาใช้การออกแบบการศึกษาระณีเฉพาะเชิงพรรณนา ทำการทบทวน
 เอกสารสำคัญและข้อมูลจากการสำรวจ และสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล จากกลุ่มเป้าหมายใน
 กลุ่มโรงเรียนที่เลือกแบบเจาะจง ข้อค้นพบและข้อสรุปที่สำคัญมีดังนี้ (1) การตรวจสอบใช้
 เป็นตัวช่วยเพื่อการเปลี่ยนแปลงและใช้แนวทางเพื่อปรับปรุงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ
 นักเรียน (2) ศึกษาริการกลุ่มโรงเรียนควรสร้างความมั่นใจด้วยการฝึกอบรมเกี่ยวกับทฤษฎีที่
 เกี่ยวข้องและองค์ประกอบของการตรวจสอบก่อนการตรวจสอบอย่างมีส่วนร่วมแต่ละครั้ง
 (3) ผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนควรวางแผนเพื่อการนำเสนอรายงานข้อค้นพบ แก่ชุมชนเพื่อให้
 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องปฏิบัติอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ (4) ผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนหรือคณะกรรมการ
 ผู้ถือหุ้นควรกำหนดเวลาเพื่อการนำเสนอแนะในการตรวจสอบไปใช้ (5) ผู้บริหาร
 โรงเรียนควรจัดสรรทรัพยากรเพื่อการนำเสนอแนะจากการตรวจสอบไปใช้ (6) การ
 ตรวจสอบจะมีประโยชน์หากผู้ตรวจสอบใช้การประเมินความก้าวหน้ามากกว่าประเมิน
 ผลสำเร็จ และ (7) การติดตามผลเมื่อเวลาผ่านไปแล้ว 3 ปี หลังจากการตรวจสอบของกลุ่ม
 โรงเรียนเพื่อประเมินความก้าวหน้าของการนำไปใช้ประโยชน์มาก

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศแล้ว พบว่า
 สถานภาพของบุคลากร และการมีส่วนร่วมของบุคลากรจากฝ่ายต่างๆ มีอิทธิพลหรือมี
 ความสัมพันธ์ที่ทำให้การดำเนินการบริหารหลักสูตรและปัญหาการในการบริหารหลักสูตรมี
 ความแตกต่างกัน ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้นำเอาสถานภาพของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการ
 ดำเนินงานการบริหารหลักสูตรมาเป็นตัวแปรในการในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เพื่อเป็นข้อมูล
 และสารสนเทศให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องในการพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร
 สถานศึกษา การส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาและการใช้หลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนา
 และการใช้หลักสูตรสถานศึกษา การกำกับดูแลคุณภาพหลักสูตรสถานศึกษา ให้สถานศึกษา
 สามารถจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาได้อย่างมีคุณภาพต่อไป

6. กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ ตามหลักการบริหารจัดการ
 หลักสูตรของสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

ของสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ (คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2552 : 36) 3 ด้าน ดังนี้

ด้านที่ 1 การส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาและการใช้หลักสูตรสถานศึกษา

- 1.1 การพัฒนาบุคลากร
- 1.2 การจัดสรรงบประมาณ ทรัพยากร
- 1.3 การดำเนินงานแบบมีส่วนร่วม
- 1.4 การส่งเสริมสนับสนุนทางวิชาการ

ด้านที่ 2 การพัฒนาและการใช้หลักสูตรสถานศึกษา

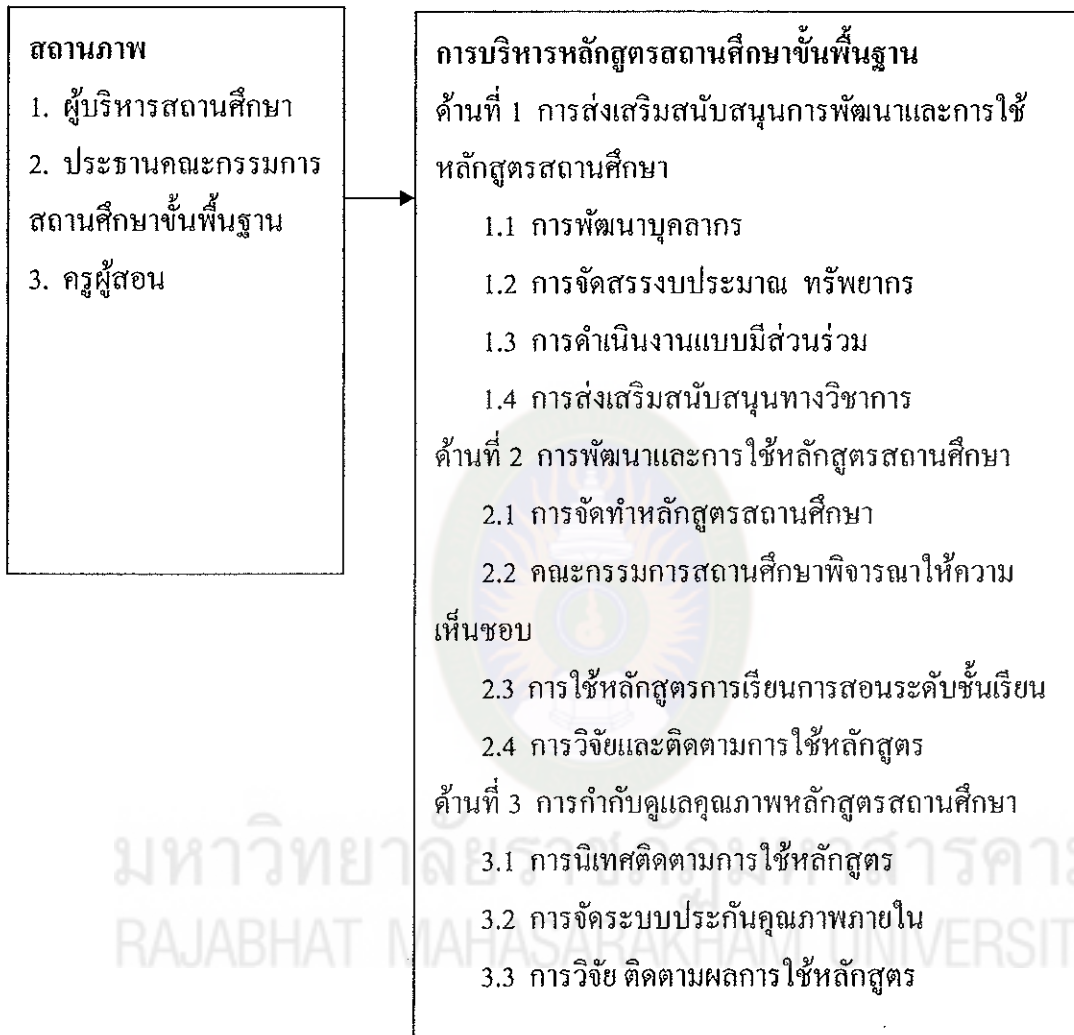
- 2.1 การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา
- 2.2 คณะกรรมการสถานศึกษาพิจารณาให้ความเห็นชอบ
- 2.3 การใช้หลักสูตรการเรียนการสอนระดับชั้นเรียน
- 2.4 การวิจัยและติดตามการใช้หลักสูตร

ด้านที่ 3 การกำกับดูแลคุณภาพหลักสูตรสถานศึกษา

- 3.1 การนิเทศติดตามการใช้หลักสูตร
- 3.2 การจัดระบบประกันคุณภาพภายใน
- 3.3 การวิจัย ติดตามผลการใช้หลักสูตร

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

แผนภูมิที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย
(คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552 : 36)